

**Wojewódzka Stacja
Sanitarno - Epidemiologiczna w Kielcach**

**STAN
SANITARNY
województwa świętokrzyskiego
2020**

**Stan sanitarny województwa świętokrzyskiego w 2020 r. opracowano
w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach pod kierunkiem:
Jarosława Ciura – Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego**

przez: *Kierowników komórek organizacyjnych WSSE w Kielcach*

przy współudziale:

Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych woj. świętokrzyskiego

Redakcja:

OPSiA WSSE w Kielcach

Zdjęcia:

Archiwum WSSE w Kielcach, www.pexels.com

Wydano ze środków:

Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach

Foto okładki: © denisismagilov — stock.adobe.com

*Tekst raportu znajduje się na stronie internetowej WSSE w Kielcach
(WSSE Kielce - Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach
- Portal Gov.pl (www.gov.pl))*

Szanowni Państwo,

Oddaję w Państwa ręce raport podsumowujący aktualny stan sanitarny województwa świętokrzyskiego za rok 2020. Rok 2020 r. to szczególny rok dla całego świata, podczas, którego ogłoszona pandemia spowodowała globalne zakłócenia społeczne i gospodarcze.

Od momentu ogłoszenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii związanego z zakażeniami SARS-CoV-2 i jego transmisji w populacji – organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. świętokrzyskiego, tj. Wojewódzka Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Kielcach i Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni działający na terenie woj. świętokrzyskiego nieustannie podejmują działania przeciwepidemiczne na różnych poziomach i w różnych horyzontach czasowych.

Dotyczyły one m. in. nadzoru i koordynacji działań w stosunku do osób będących na kwarantannie oraz izolacji, osób objętych czynnym nadzorem epidemiologicznym oraz osób hospitalizowanych.

Wszystkie działania podejmowane przez służby sanitarne województwa miały na celu zapewnienie możliwie najwyższego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia mieszkańców oraz poprawę jakości ich życia. Aktualna, szybko ewoluująca sytuacja zmusza do odejścia od stosowania mechanizmów prewencyjnych na rzecz podejmowania działań celowanych. Decyzje dotyczące priorytetów działań są podejmowane w oparciu o analizę występujących na konkretnych obszarach czynników ryzyka oraz ich wpływu na różne sfery życia.

Jak w latach ubiegłych, w dalszym ciągu realizowano przy pomocy zespołu pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego (szczebla wojewódzkiego i powiatowego) szerokie spektrum zadań z zakresu zdrowia publicznego, obejmując swym zasięgiem wszelkie aspekty życia, pracy, nauki i wypoczynku człowieka.

Przedstawiając dane dotyczące pełnego obrazu stanu sanitarnego naszego województwa pragnę zwrócić Państwa uwagę na zaangażowanie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w szerzenie wiedzy o czynnikach ryzyka, kształtowanie właściwych postaw prozdrowotnych, podnoszenie świadomości społeczeństwa o zagrożeniach zdrowotnych związanych m.in. z podróżami i sposobach zapobiegania tym zagrożeniom, tak istotne w dobie globalizacji zagrożeń i występowania światowych epidemii/pandemii.

W marcu 2020 r. rozpoczęto w laboratorium WSSE w Kielcach (jako jednego z pierwszych w Polsce) wykonywanie badań na obecność koronawirusa SARS-CoV-2, których do końca roku 2020 wykonano ponad 30 tys. Ponadto, w laboratorium WSSE, praktycznie przez cały rok, prowadzono badania w kierunku nosicielstwa (wykonano ok. 5700 badań) oraz badania żywności, wody do spożycia jak i badania w zakresie higieny radiacyjnej.

Informacje zawarte w niniejszym raporcie wskazują, iż w 2020 r. (podobnie jak w latach ubiegłych) bezpieczeństwo sanitarne mieszkańców województwa świętokrzyskiego pozostawało w dalszym ciągu na wysokim poziomie.

Sytuację epidemiologiczną i stan sanitarny województwa świętokrzyskiego opracowano na podstawie informacji i materiałów własnych oraz nadesłanych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych działających na terenie województwa świętokrzyskiego.

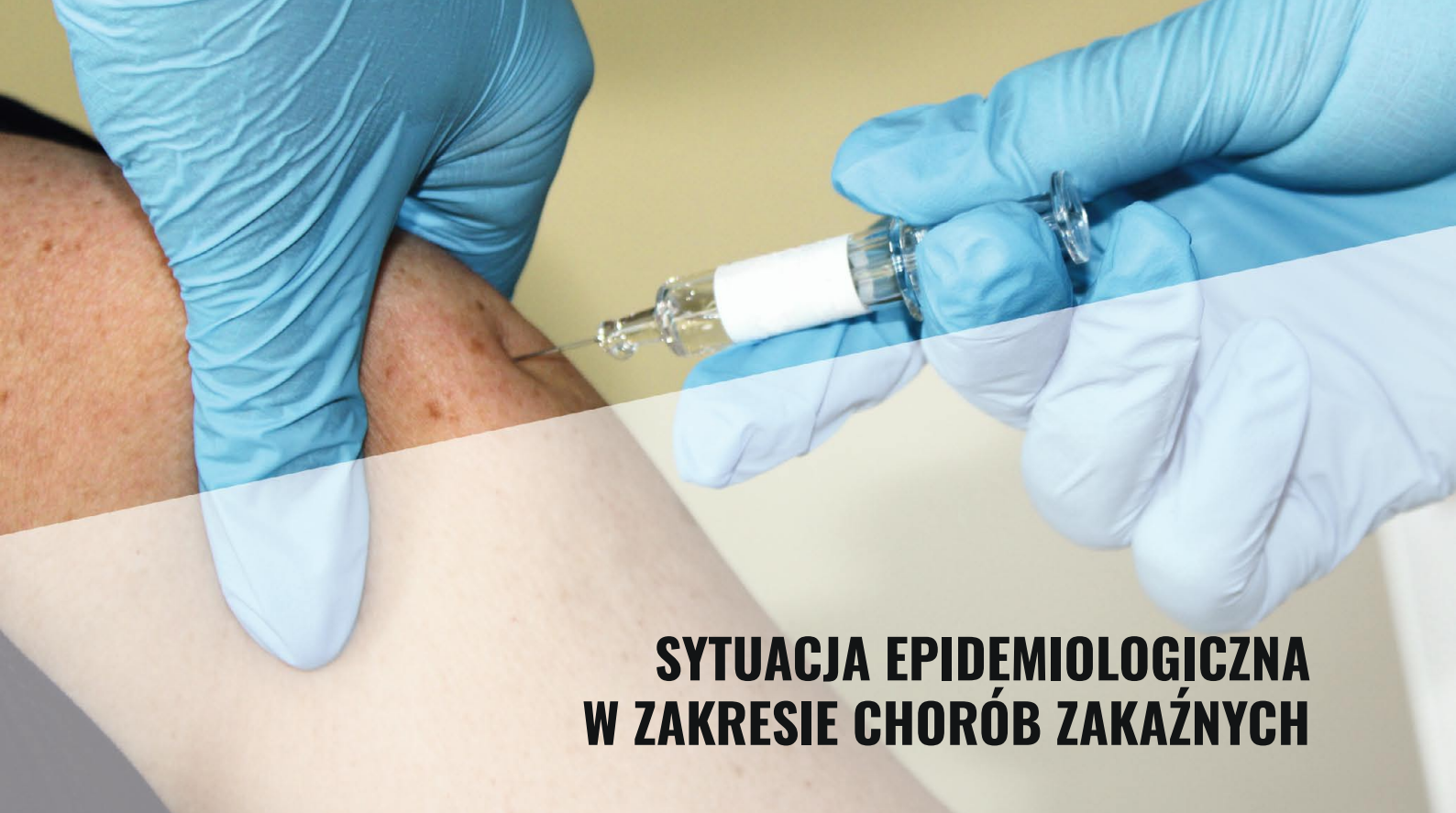
Jan Cielec

Spis treści

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH	7
Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych.....	7
Zakażenia SARS-CoV-2/COVID-19.....	7
Choroby zakaźne wieku dziecięcego.....	10
Inne, wybrane choroby zakaźne.....	11
Ogniska epidemiczne w szpitalach woj. świętokrzyskiego.....	15
Realizacja programu szczepień ochronnych.....	16
Zamierzenia.....	18
STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA, WYTWÓRNI I MIEJSC OBROTU MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ ORAZ PRODUKTAMI KOSMETYCZNYMI	19
Zakres prowadzonego nadzoru sanitarnego.....	19
Ogólna ocena obiektów żywnościowo-żywnieniowych.....	20
Stan sanitarny środków transportu.....	22
Jakość zdrowotna środków spożywczych.....	22
Znakowanie środków spożywczych.....	24
Nadzór nad obrotem grzybami i przetwórstwem grzybów oraz zatrucia grzybami.....	25
System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach - RASFF.....	26
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych.....	27
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.....	27
Jakość zdrowotna produktów kosmetycznych.....	28
Ocena sposobu żywienia.....	28
Działania związane z oceną jakości zdrowotnej importowanych środków spożywczych dokonywaną w miejscu docelowego przeznaczenia.....	30
Stan sanitarny szpitalnych bloków żywienia.....	31
Wnioski.....	32
NADZÓR ORGANÓW PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ NAD BEZPIECZEŃSTWEM SUPLEMENTÓW DIETY I ŻYWNOSCIĄ DLA OKREŚLONYCH GRUP	34
Jakość zdrowotna suplementów diety.....	34
Jakość zdrowotna żywności specjalnego przeznaczenia.....	35
Wnioski.....	36
JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA, WODY W KĄPIELISKACH, W BASENACH KĄPIELOWYCH, CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ ORAZ NATURALNYCH WÓD BUTELKOWANYCH	37
Wprowadzenie.....	37
Badania laboratoryjne próbek wody.....	38
Charakterystyka poszczególnych grup urządzeń zaopatrzenia ludności w wodę.....	39
Wodociągi o produkcji $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$	39
Wodociągi o produkcji $101 \div 1000 \text{ m}^3/\text{d}$	40
Wodociągi o produkcji $1001-10000 \text{ m}^3/\text{d}$	40
Wodociągi o produkcji $10001 \div 100000 \text{ m}^3/\text{d}$	41
Inne podmioty zaopatrujące w wodę.....	41
Ujęcia powierzchniowe.....	41
Studnie publiczne.....	41
Przyznane odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	41
Badania ciepłej wody użytkowej.....	42
Badania ciepłej wody w szpitalach i w budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek Legionella sp.....	42
Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.....	43
Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego.....	43
Wnioski.....	44

STAN SANITARNY PŁYWALNI ORAZ MIEJSC WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI I KĄPIELISK	45
Wprowadzenie.....	45
Nadzór nad jakością wody oraz stan sanitarny pływalni.....	47
Nadzór nad jakością wody oraz stan sanitarny kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli.....	47
Klasyfikacja jakości wody w kąpieliskach.....	48
Serwis kąpieliskowy.....	49
Wnioski.....	50
STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ ORAZ PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ	51
Wprowadzenie.....	51
Stan sanitarny wybranych obiektów.....	51
Ustępy publiczne.....	51
Obiekty opieki społecznej.....	52
Obiekty hotelarskie.....	53
Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej.....	55
Obiekty komunikacji publicznej.....	56
Cmentarze.....	57
Domy przedpogrzebowe.....	57
Inne obiekty użyteczności publicznej.....	58
Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą.....	59
Wnioski.....	60
NADZÓR NAD WARUNKAMI SANITARNO - HIGIENICZNYMI ŚRODOWISKA PRACY I CHEMIKALIAMI	61
Wprowadzenie.....	61
Działalność kontrolna w ramach nadzoru sanitarnego.....	61
Nadzór nad warunkami pracy – charakterystyka działań naprawczych.....	62
Nadzór nad warunkami pracy – przekroczenia NDS i NDN.....	62
Substancje chemiczne i ich mieszaniny, prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 oraz produkty biobójcze.....	63
Czynniki biologiczne.....	63
Czynniki rakotwórcze i mutagenne.....	63
Usuwanie azbestu.....	63
Choroby zawodowe.....	64
Badania i pomiary środowiska pracy.....	65
Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej w środowisku pracy.....	66
Wnioski.....	66
DZIAŁANIA PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W ZAKRESIE ZMNIEJSZANIA ZAGROŻEŃ ZDROWIA PUBLICZNEGO STWARZANEGO PRZEZ ŚRODKI ZASTĘPCZE	68
Wprowadzenie.....	68
Sytuacja epidemiologiczna skutków zdrowotnych po zażyciu „dopalaczy”.....	69
Współpraca z innymi instytucjami.....	70
Działania profilaktyczne.....	70
Wnioski.....	71
HIGIENA RADIACYJNA	72
Informacje ogólne.....	72
Ochrona radiologiczna w jednostkach ochrony zdrowia stosujących źródła promieniowania jonizującego.....	73
Ochrona radiologiczna w medycznych pracowniach rentgenowskich.....	73
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi o częstotliwości w zakresie 0 Hz -300 GHz.....	75
Pomiary skażeń promieniotwórczych.....	76
Wnioski.....	77

OCENA STANU SANITARNEGO PLACÓWEK DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	79
Informacje ogólne.....	79
Nadzór nad warunkami sanitarnymi w placówkach dla dzieci i młodzieży.....	79
Stan sanitarny budynków, w których funkcjonują placówki dla dzieci i młodzieży.....	80
Zaplecze sanitarne placówek dla dzieci i młodzieży oraz warunki do utrzymania higieny osobistej.....	80
Ergonomia wyposażenia placówek dla dzieci i młodzieży.....	80
Zapewnienie miejsca na podręczniki i przybory szkolne.....	81
Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.....	81
Rozkład zajęć oraz organizacja czasu pobytu w szkole.....	82
Warunki pobytu dzieci 6-letnich w szkole i przedszkolu.....	83
Warunki sanitarne zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży.....	83
Żłobki.....	83
Postępowanie administracyjne.....	83
Podsumowanie.....	83
ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	85
Wprowadzenie.....	85
Wnioski.....	89
Podsumowanie.....	90
PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA	91
Ogólnopolskie programy edukacyjne.....	91
Program edukacyjny: „ARS, czyli jak dbać o miłość?”.....	91
Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej: „Czyste powietrze wokół nas”.....	91
Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”.....	91
Ogólnopolski Program Ekologiczny dla przedszkoli: „Skąd się biorą produkty ekologiczne” – edycja pilotażowa.....	91
Wojewódzkie programy edukacyjne.....	92
Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”.....	92
Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę”.....	92
Program zakażeń HBV i HCV pt: „Podstępne WZW”.....	92
Program edukacyjny: „Znamię! Znam je?”.....	92
Program edukacyjny: „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”.....	92
Interwencje nieprogramowe.....	92
Interwencje wynikające z sytuacji epidemiologicznej.....	92
Promocja zdrowego stylu życia.....	93
Wnioski.....	93

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH

Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

W 2020 r. najważniejszym wyzwaniem dla populacji województwa świętokrzyskiego jak i całej Polski było ograniczanie skutków epidemii zakażeń SARS-CoV-2, które wystąpiły w skali bez precedensu w ostatnich dziesięcioleciach. Znacząco niższy niż w poprzednich latach poziom rozpoznawania i rejestracji pozostałych chorób zakaźnych, dla których określono obowiązek ich zgłaszania, w ocenie Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (ŚPWIS) wynikał z:

- faktu, iż obowiązujące zapisy prawa w zakresie profilaktyki zakażeń SARS-CoV-2 dotyczące np. zgromadzeń, nauki stacjonarnej, pracy zdalnej czy zasłaniania ust i nosa, miały również wpływ na zmniejszenie ryzyka transmisji w populacji patogenów innych niż SARS-CoV-2,
- prowadzenia przez Rząd Polski oraz media nasilonej działalności oświatowej, promującej zachowania ograniczające ryzyko transmisji patogenów również innych niż SARS-CoV-2 (np. higiena rąk, dystans społeczny, odpowiedzialność społeczna),
- ograniczonej (pomimo starań), dostępności do świadczeń z tytułu opieki zdrowotnej (ogniska

COVID-19 w szpitalach, powszechność praktykowania teleporad).

Podane w niniejszym opracowaniu dane liczbowe za 2020 rok pozostają w trakcie weryfikacji przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny w Warszawie.

Zakażenia SARS-CoV-2/COVID-19

W XXI wieku wykryto trzy szerzące się epidemicznie, powodujące zagrożenie dla zdrowia publicznego, koronawirusy:

- *SARS-HCoV (Severe Acute Respiratory Syndrom)* - wykryty w 2002 roku; przypadki zarejestrowano w 29 krajach w okresie od 1 listopada 2002 r. do 31 lipca 2003 r.,
- *MERS-HCoV (Middle East Respiratory Syndrom Virus)* - wykryty w 2012 roku; epidemia - już o mniejszej intensywności - trwa nadal; od początku epidemii większość zachorowań rejestruje się na Bliskim Wschodzie.

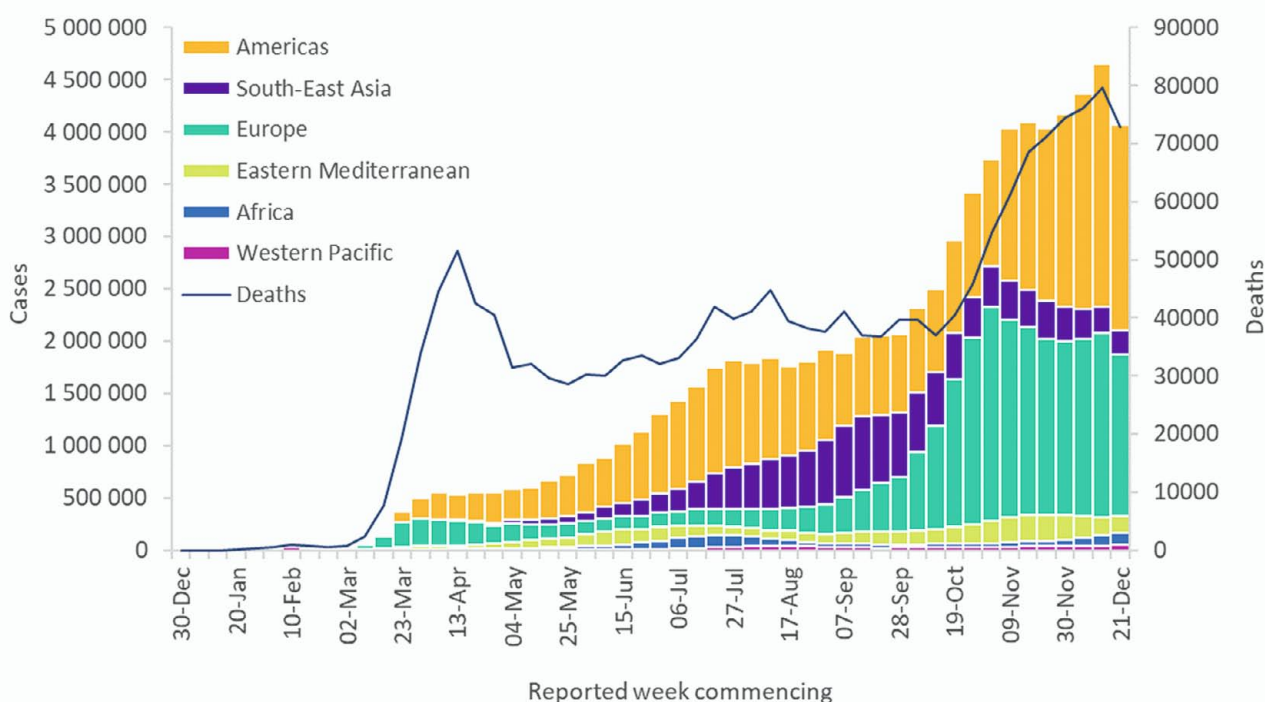
W wyniku prowadzonych badań określono, iż naturalnym rezerwuarem zarówno SARS-HCoV (2002 r.) jak i MERS-HCoV (2012 r.) są w przyrodzie nietoperze, a do zakażenia człowieka doszło po wcześniejszym przełamaniu bariery gatunkowej pomiędzy nietoperzami a innymi ssakami.

SARS-CoV-2 wywołujący chorobę COVID-19

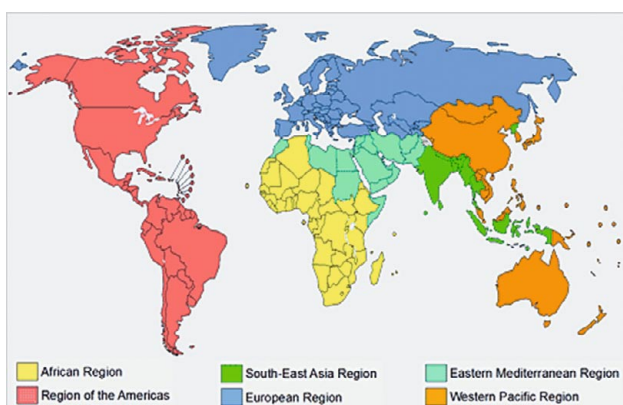
Wybrane ważne daty (wg WHO):

- 30.12.2019** przypadki zachorowań na zapalenie płuc o nieznanym etiologii w mieście Wuhan w Chinach
- 01.01.2020** zamknięcie targu żywności w Wuhan
- 07.01.2020** izolacja nowego koronawirusa

- 08.01.2020** pierwszy potwierdzony przypadek poza Chinami, w Tajlandii
- 28.01.2020** pierwszy potwierdzony przypadek w Niemczech
- 30.01.2020** ogłoszenie przez WHO wybuchu epidemii *COVID-19* jako stanu zagrożenia zdrowia publicznego o międzynarodowym zasięgu
- 12.02.2020** ogłoszenie nowej nazwy choroby *COVID-19* (ang. *Corona-Virus-Disease-2019*)
- 15.02.2020** pierwszy zgon w Unii Europejskiej (Francja)
- 03.03.2020** pierwszy potwierdzony przypadek w Polsce; zachorował mieszkaniec województwa lubuskiego, który w okresie poprzedzającym objawy przebywał w Niemczech
- 12.03.2020** potwierdzenie laboratoryjne dwóch pierwszych przypadków *COVID-19* w woj. świętokrzyskim; zakażenie wykryto w powiecie ostrowieckim u osób, które wcześniej powróciły z Norwegii

Ilustracja 1. Przypadki *COVID-19* zgłaszane w meldunkach tygodniowych w poszczególnych regionach WHO i przypadki zgonów ogółem w 2020 roku (do 27 grudnia 2020 r. – koniec pełnego tygodnia) Źródło: WHO

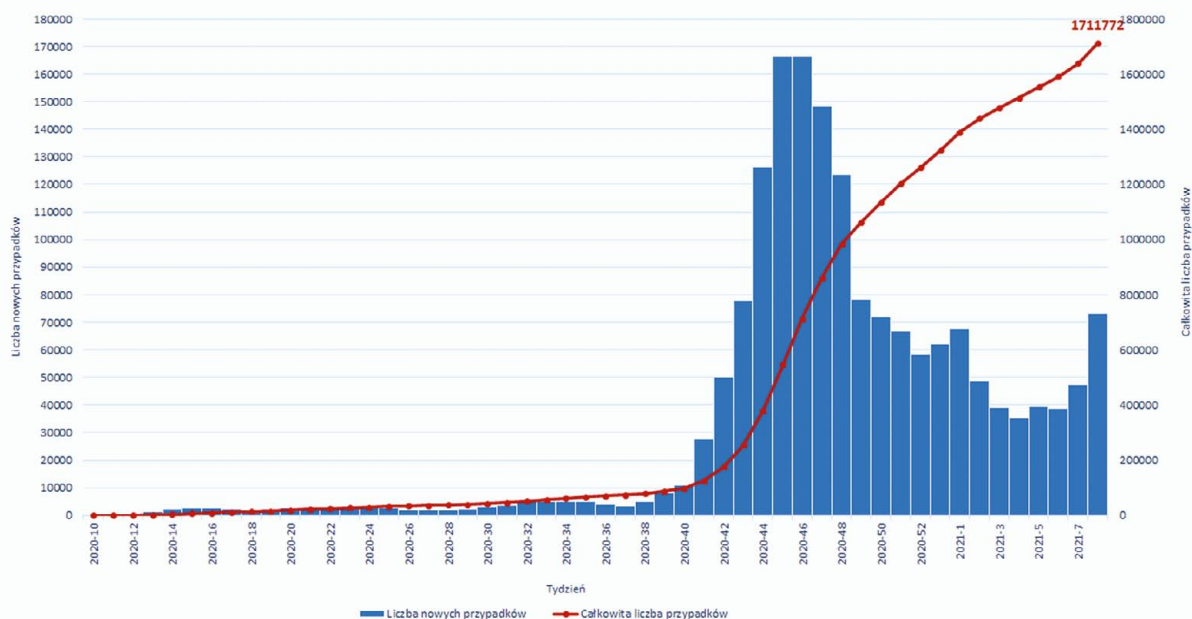

regiony WHO	przypadki COVID-19	zgony osób zakażonych
Ameryki	34 403 371	840 247
Europa	25 271 220	554 716
płd. - wsch. Azja	11 842 422	180 737
wsch. śródziemnomorski	4 823 157	119 004
Afryka	1 831 227	40 299
zach. Pacyfik	1 059 751	19 558

Tabela 1. Skumulowane potwierdzone przypadki *COVID-19* i skumulowane zgony według regionu WHO w 2020 r. do 27 grudnia 2020 r. (koniec pełnego tygodnia) Źródło: WHO

Według danych WHO na dzień 04.03.2021 r. na świecie, od początku pandemii, zarejestrowano:

- 114 653 749 przypadków zakażeń *SARS-CoV-2*
- 2 550 500 zgonów osób zakażonych *SARS-CoV-2*

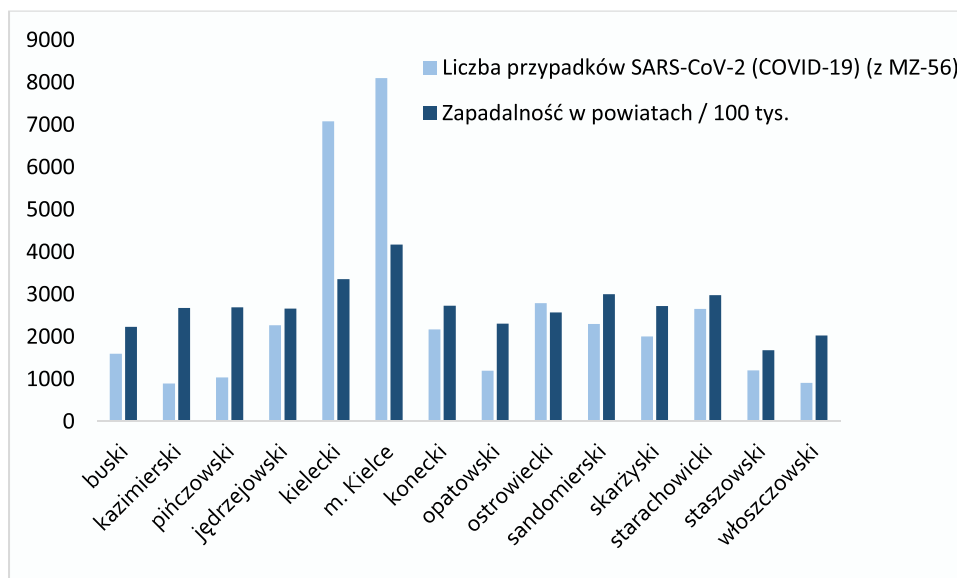
Ilustracja 2. Liczba potwierdzonych przypadków w Polsce, stan na tydzień 8. 2021 r. Źródło: NIZP-PZH

Według danych WHO na dzień 04.03.2021 r. w Polsce, od początku epidemii, zarejestrowano:

- 1 735 406 przypadków zakażeń SARS-CoV-2,
- 44 360 zgonów osób zakażonych SARS-CoV-2

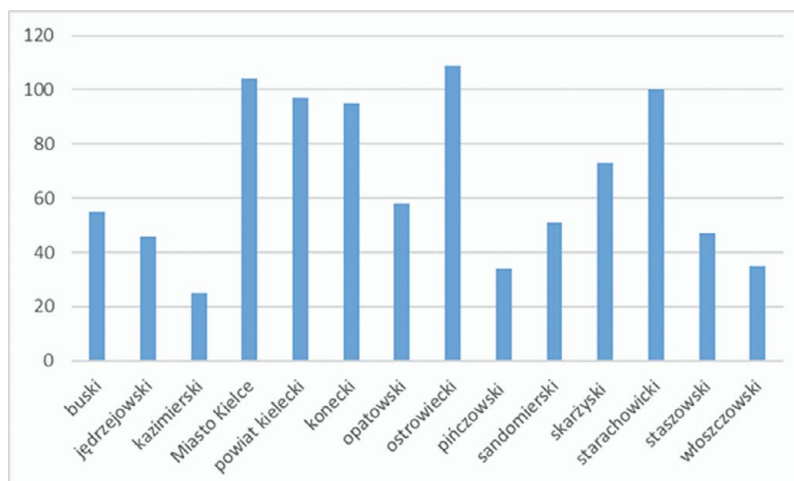
(w tym zgony osób zakażonych SARS-CoV-2, u których diagnozowano również choroby współistniejące).

Przypadki zakażeń SARS-CoV-2 (COVID-19) w województwie świętokrzyskim w 2020 r.:

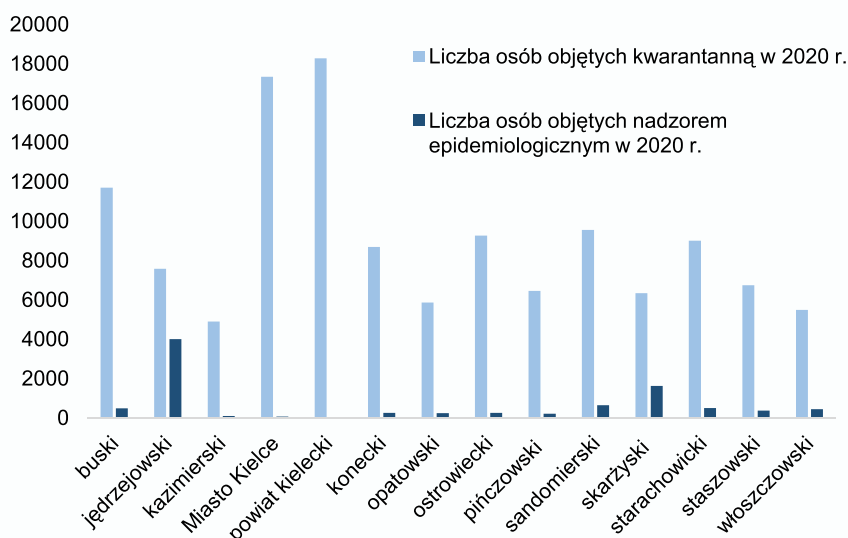
Wykres 1. Zarejestrowane przypadki zakażeń SARS-CoV-2 (COVID-19) i zapadalność na 100 tys. ludności w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.

Zgony osób zakażonych SARS-CoV-2 zarejestrowane w woj. świętokrzyskim w 2020 r.:

Wykres 2. Zarejestrowane zgony osób zakażonych SARS-CoV-2 w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.

Kwarantanna z powodu narażenia na zakażenie SARS-CoV-2 i czynny nadzór epidemiologiczny w województwie świętokrzyskim w 2020 roku:

Wykres 3. Osoby objęte kwarantanną z powodu narażenia na zakażenie SARS-CoV-2 oraz czynnym nadzorem epidemiologicznym w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.

Choroby zakaźne wieku dziecięcego

Ospa wietrzna

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 1 458 zachorowań (w 2019 r. – 5 405, w 2018 r. – 4 568). Zapadalność w województwie świętokrzyskim wyniosła 118,53/100 tys. ludności (w 2019 r. - 436,81/100 tys., w 2018 r. - 367,09/100 tys.), a w Polsce – 185,98/100 tys. ludności (w 2019 r. – 470,59/100 tys., w 2018 r. - 389,36/100 tys.). Aktualnie obowiązek szczepienia przeciw ospie wietrznej dotyczy jedynie wybranych, określonych w Programie Szczepień Ochronnych (PSO) grup dzieci do ukończenia 12 roku życia, np. przebywających w żłobkach, klubach dziecię-

cych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub z upośledzeniem odporności – pełny katalog wskazań wymieniony w PSO.

Różyczka

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 2 zachorowania, którym wobec braku potwierdzenia laboratoryjnego nadano status przypadków możliwych (2019 r. – 8, w 2018 r. – 5). Zapadalność w woj. świętokrzyskim wyniosła 0,16/100 tys. ludności (w 2019 r. - 0,64/100 tys., w 2018 r. - 0,4/100 tys.), a w Polsce 0,25/100 tys. ludności (w 2019 r. – 0,74/100 tys., w 2018 r. – 1,14/100 tys.). Zapobieganie różyczce jest niezwykle istotne ze względu na występowanie zespołu

różyczki wrodzonej u dzieci urodzonych przez kobiety, które uległy zakażeniu w trakcie trwania ciąży. W ramach realizacji koordynowanego przez Światową Organizację Zdrowia programu eliminacji różyczki niezbędne pozostaje potwierdzanie laboratoryjne przypadków podejrzeń różyczki.

Nagminne zapalenie przyusznic (świnka)

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 24 zachorowania (w 2019 r. – 33, w 2018 r. – 45). Zapadalność w woj. świętokrzyskim wyniosła 1,95/100 tys. (w 2019 r. – 2,66/100 tys., w 2018 r. – 3,62/100 tys.), a w Polsce 1,50/100 tys. ludności (w 2019 r. – 3,49/100 tys., w 2018 r. – 4,13/100 tys.). Zapadalność na świnkę wykazuje utrwalony trend spadkowy, który jest wynikiem obowiązkowych szczepień ochronnych, realizowanych w całej populacji dzieci.

Biegunki u dzieci do lat 2 (A04; A08; A09)

„Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2” (A04 - dot. bakteryjnych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2 z wyłączeniem salmonelozy)

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 24 przypadki (w 2019 r. – 91 przypadków, w 2018 r. – 75 przypadków). Współczynnik zapadalności wyniósł 78,08/100 tys. dzieci do lat 2 (w 2019 r. – 435,38/100 tys., w 2018 r. – 351,81/100 tys.), a w Polsce 96,05/100 tys. dzieci w tej grupie wiekowej (w 2019 r. – 195,24/100 tys. dzieci, w 2018 r. – 196,82/100 tys. dzieci).

Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 (A08.0-4)

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 178 przypadków (w 2019 r.

– 981 przypadków, w 2018 r. – 639 przypadków). Współczynnik zapadalności wyniósł 579,11/100 tys. dzieci do lat 2 (w 2019 r. – 4 693,55/100 tys., w 2018 r. – 2 997,47/100 tys.), a w Polsce 814,17/100 tys. dzieci w tej grupie wiekowej (w 2019 r. – 3 609,90/100 tys. dzieci, w 2018 r. – 2 758,88/100 tys. dzieci).

Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu u dzieci do lat 2 (A09)

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 153 przypadki (w 2019 r. – 492 przypadki, w 2018 r. – 356 przypadków). Współczynnik zapadalności wyniósł 497,77/100 tys. dzieci do lat 2 (w 2019 r. – 2 353, 95, w 2018 r. – 1 669,95/100 tys.), a w Polsce 945,90/100 tys. dzieci w tej grupie wiekowej (w 2019 r. – 2 420,93/100 tys. dzieci, w 2018 r. – 2 237,92/100 tys. dzieci).

Ostre porażenia wiotkie (OPW) u dzieci w wieku 0 - 14 lat

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim

nie zarejestrowano przypadków z objawami ostrego porażenia wiotkiego u dziecka w wieku 0 - 14 lat (w 2019 r. – 1, w 2018 r. – 2). W Polsce zarejestrowano 17 takich przypadków (w 2019 r. – 41, w 2018 r. – 48).

Rok 2020 należy ocenić jako okres niewystarczającego, według kryteriów WHO, nadzoru nad ostrymi porażeniami wiotkimi. OPW na poziomie co najmniej 1 przypadku na 100 tys. dzieci w wieku do 15 roku życia oraz prowadzenie badań diagnostycznych wszystkich wykrytych przypadków OPW, są podstawowymi wskaźnikami jakości prowadzonego nadzoru epidemiologicznego oraz obok szczepień, kluczowymi elementami realizowanego programu wykorzenia (eradykacji) poliomyelitis na świecie. Rezolucję dotyczącą eradykacji poliomyelitis podjęto na Światowym Zgromadzeniu Zdrowia w 1988 r. Od momentu wdrożenia programu, zapadalność na poliomyelitis na świecie zredukowano o ponad 99%. W Polsce, ostatni przypadek izolacji dzikiego szczepu wirusa polio od pacjenta odnotowano w 1984 r. Ocenia się, że pomimo znacznego zmniejszenia liczby notowanych zachorowań, poliomyelitis wciąż pozostaje zagrożeniem dla zdrowia publicznego na świecie.

W 2020 r. endemiczne zachorowania wywołane typem dzikiego wirusa polio 1 (WPV1) w Pakistanie i Afganistanie utrzymywały się na wysokim poziomie. Krążenie dzikiego wirusa polio w krajach poza Europą (Afganistan i Pakistan) oraz ogniska zachorowań wywoływanych przez 2 i 3 typ wirusa polio pochodzenia szczepionkowego w kilku krajach afrykańskich sprzyjają dalszemu rozprzestrzenianiu się wirusów polio na skalę międzynarodową.

Inne, wybrane choroby zakaźne

Odra

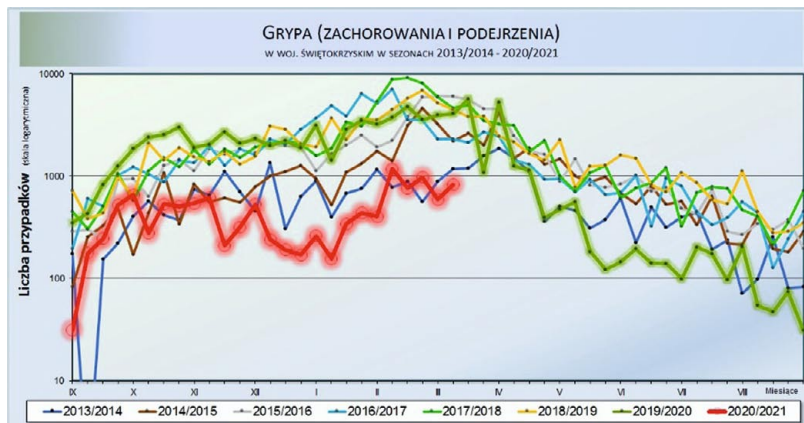
W 2020 roku w województwie świętokrzyskim nie zarejestrowano przypadków odry (w 2019 r. – 15 przypadków, w 2018 r. – 5 przypadków). Współczynnik zapadalności w 2019 r. wyniósł 1,21/100 tys. W Polsce zarejestrowano 30 przypadków (w 2019 r. – 1 502, w 2018 r. – 359). Współczynnik zapadalności w Polsce wyniósł 0,08/100 tys. (w 2019 r. – 3,91/100 tys., w 2018 r. – 0,93/100 tys.). Indywidualne ryzyko zachorowania na odrę występuje u każdej osoby, która nie była zaszczepiona przeciw tej chorobie lub jej wcześniej nie przechorowała. Stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniom na odrę, ze względu na wysoką zaraźliwość choroby, która szerzy się drogą kropelkową lub powietrzno – kropelkową lub przez bezpośredni kontakt z osobą chorą.

Grypa

W aktualnym sezonie epidemicznym grypy (od początku września 2020 roku do 07.03.2021 r.),

na terenie woj. świętokrzyskiego odnotowano 11 622 zachorowania i podejrzenia zachorowań na gripę, tj. o 52 035 przypadków mniej niż w analogicznym okresie poprzedniego sezonu epidemicznego. W ocenie ŚPWIS, wyjątkowo niski poziom zachorowań i podejrzeń zachorowań na gripę wy-

nika z ograniczonej możliwości transmisji wszystkich wirusów oddechowych, która jest wynikiem przestrzegania zapisów prawa wprowadzonych w związku z epidemią zakażeń SARS-CoV-2 oraz skutecznej działalności oświatowej prowadzonej przez Rząd Polski oraz media.

Ilustracja 3. Grypa (zachorowania i podejrzenia, w tym ostre zakażenia dróg oddechowych) w woj. świętokrzyskim w sezonach epidemicznych 2013/2014 – 2020/2021

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W 2020 roku w woj. świętokrzyskim nie zarejestrowano przypadków wzv A (w 2019 r. – 16, w 2018 r. – 7). W Polsce zarejestrowano 109 zachorowań (w 2019 r. – 1 067, w 2018 r. – 1 455), a zapadalność wyniosła 0,28/100 tys. ludności (w 2019 r. – 2,78/100 tys., w 2018 r. – 3,79/100 tys.). W poprzednich latach zapadalność na wzv A w woj. świętokrzyskim wyniosła: w 2019 r. – 1,29/100 tys., w 2018 r. – 0,56/100 tys. Duża część aktualnej populacji Polski (dzieci, młodzież, młodzi dorośli) nie miała styczności z wirusem zapalenia wątroby typu A i tym samym nie nabyła odporności naturalnej. Wysokie ryzyko zakażenia dotyczy głównie osób wyjeżdżających do krajów o wysokiej endemiczności, osób z kontaktu z chorymi na wzv A, homoseksualistów, narkomanów. W Polsce szczepienie przeciw wzv A jest szczepieniem zalecanym w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B (łącznie z zakażeniami mieszanymi HBV i HCV)

W 2020 roku w woj. świętokrzyskim zarejestrowano 4 przypadki wzv B (w 2019 r. – 34, w 2018 r. – 28); wszystkie zakwalifikowano według kodu ICD 10 jako B18.0-1 (przewlekłe i BNO). W Polsce zarejestrowano ogółem 1 005 przypadków wzv typu B, w tym 14 przypadków ostrego wzv typu B i 15 przypadków zakażeń mieszanych B+C (w 2019 r. ogółem 2 867, w tym odpowiednio 45 i 13). Zapadalność/wykrywalność wzv B w 2020 r. w woj. świętokrzyskim wyniosła 0,32/100 tys., (w 2019 r. – 2,74/100 tys., w 2018 r. – 2,25/100 tys.), a w Polsce 2,62/100 tys. ludności (w 2019 r. – 7,47/100 tys., w 2018 r. – 8,34/100 tys.). Aktualna, dobra sytuacja

epidemiologiczna wzv B wynika z powszechności obowiązkowych szczepień dzieci, popularności szczepień zalecanych przed zabiegami operacyjnymi, a także stale poprawiających się warunków świadczenia usług w podmiotach wykonujących działalność leczniczą.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 14 przypadków wzv typu C (w 2019 r. – 81, w 2018 r. – 69); wszystkie zakwalifikowano według kodu ICD 10 jako B18.2 (przewlekłe i BNO). W Polsce zarejestrowano ogółem 940 przypadków wzv typu C, w tym 11 przypadków ostrego wzv typu C (odpowiednio w 2019 r. – 3 343, w tym 64 przypadki ostrego wzv typu C). Współczynnik zapadalności/wykrywalności wzv C w woj. świętokrzyskim wyniósł 1,14/100 tys. (w 2019 r. – 6,54/100 tys., w 2018 r. – 5,5/100 tys.), a w Polsce 2,45/100 tys. ludności (w 2019 r. – 8,71/100 tys., w 2018 r. – 8,96/100 tys.).

Krzusiec

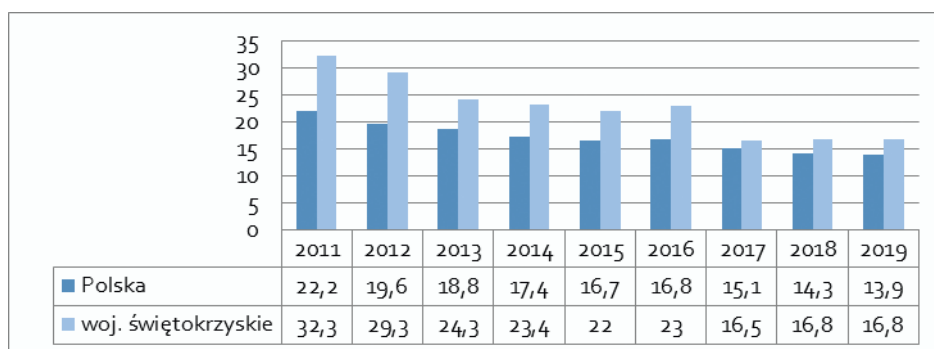
W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 11 przypadków krztuśca (w 2019 r. – 27, w 2018 r. – 22). W Polsce zarejestrowano 743 zachorowania (w 2019 r. – 1 629, w 2018 r. – 1 548). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 0,89/100 tys. ludności (w 2019 r. – 2,18/100 tys., w 2018 r. – 1,69/100 tys.), a w Polsce 1,94/100 tys. (w 2019 r. – 4,24/100 tys., w 2018 r. – 4,03/100 tys.). Najistotniejszymi czynnikami sprzyjającymi szerzeniu się krztuśca w populacji jest występowanie zjawiska naturalnego (fizjologicznego) zanikania odporności na tę chorobę zarówno w przypad-

ku osób, które nabyły ją w wyniku szczepienia, jak również tych, które nabyły ją w wyniku przechorowania i brak stosowania dawek przypominających szczepienia w starszych grupach wiekowych. Szacuje się, że odporność po zachorowaniu lub szczepieniu utrzymuje się od 3 do 15 lat (średnio 5-7 lat). Możliwym czynnikiem sprzyjającym szerzeniu się krztuśca mogą być również zmiany genetyczne wśród szczepów *Bordetella pertussis*.

Gruźlica – dane tymczasowe

Aktualny brak przekazania danych do Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie (IGiChP) i ich weryfikacji z powiatu kieleckiego i miasta Kielce uniemożliwia przeprowadzenie nawet wstępnej oceny sytuacji epidemiologicznej gruźlicy na terenie woj. świętokrzyskiego. Według danych IGiChP, w 2020 r. na terenie woj. świętokrzyskiego poza ww. powiatami, zarejestrowano 68 przypadków gruźlicy. Nawet po uzupełnieniu danych, należy spodziewać się spadku liczby zarejestrowanych przypadków gruźlicy w woj. świętokrzyskim w 2020 r., związanego z epidemią SARS-CoV-2 i utrudnionym dostępem do świadczeń zdrowot-

nych. W latach ubiegłych na terenie całego województwa rejestrowano odpowiednio: w 2019 r. – 208, w 2018 r. – 209, w 2017 r. – 206, w 2016 r. – 289, w 2015 r. – 277 przypadków gruźlicy. Informacje IGiChP o sposobie wykrycia przypadków gruźlicy płuc w 2019 roku wskazują, że w Polsce najczęstszą metodą wykrywania takich zachorowań było wykrywanie bierne, tzn. z powodu objawów chorobowych u osób, które same zgłosiły się do placówki medycznej. W grupie wszystkich chorych na gruźlicę płuc, około 95,3% przypadków wykryto z powodu objawów, 1,8% przypadków wykryto przy okazji badania osób z kontaktu, 1,4% przy innych badaniach profilaktycznych, a 1,5% w innych okolicznościach, jak hospitalizacja z różnych przyczyn lub badanie sekcyjne. W 2019 roku, wg danych Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie, przy zapadalności dla Polski na poziomie 13,9/100 tys. ludności, województwo świętokrzyskie z zapadalnością 16,8/100 tys., znalazło się w rankingu województw na czwartym miejscu, po województwach: lubelskim (20,0/100 tys.), śląskim (19,1/100 tys.), łódzkim (17,4/100 tys.), a przed mazowieckim (16,4/100 tys.).

Wykres 4. Gruźlica wszystkich postaci w Polsce i woj. świętokrzyskim w latach 2011 - 2019, wg danych IGiChP w Warszawie. Zapadalność na 100 tys. ludności.

Pomimo obserwowanego trendu spadkowego (od 2012 r.) wartości wskaźników zapadalności na gruźlicę, woj. świętokrzyskie pozostaje w grupie województw o niekorzystnej na tle kraju sytuacji epidemiologicznej gruźlicy. Powolność procesu poprawy sytuacji epidemiologicznej w woj. świętokrzyskim może mieć związek z sytuacją bytową (w tym ekonomiczną) jego mieszkańców.

Inwazyjna Choroba Meningokokowa

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 4 przypadki inwazyjnej choroby meningokokowej (w 2019 r. – 6, w 2018 r. – 5). W jednym przypadku wyizolowano *Neisseria meningitidis* serogrupy C (dziecko 7 m-cy), dwa zachorowania były spowodowane zakażeniem *Neisseria meningitidis* serogrupy B (zachorowania wystąpiły u dziecka w wieku 2 lat i mężczyzny w wieku 60 lat).

Jeden przypadek wywołany został zakażeniem *Neisseria meningitidis* serogrupy W 135 (zachorowało dziecko, lat 2). W Polsce zarejestrowano 99 przypadków (w 2019 r. – 193, w 2018 r. – 200). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 0,32/100 tys. ludności (w 2019 r. – 0,48/100 tys.), a w Polsce 0,26/100 tys. (w 2019 r. – 0,50/100 tys.).

Choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* - inwazyjna

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 6 przypadków choroby wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae* inwazyjnej (w 2019 r. – 43, w 2018 r. – 38). W Polsce zarejestrowano 545 zachorowań (w 2019 r. – 1 541, w 2018 r. – 1 355). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 0,49/100 tys. ludności (w 2019 r.

– 3,47/100 tys.), a w Polsce 1,42/100 tys. (w 2019 r. – 4,01/100 tys.). *Streptococcus pneumoniae* (pneumokok, dwoinka zapalenia płuc), oprócz chorób inwazyjnych (zapalenie płuc z bakterią, sepsa i zapalenie opon mózgowo rdzeniowych, obciążonych wysokim ryzykiem zgonu lub trwałych powikłań), odpowiada również za zakażenia nieinwazyjne, z których najczęstsze to ostre zapalenie ucha środkowego, zatok, zaostrzenia w przewlekłej obturacyjnej chorobie płuc oraz zapalenie spojówek. W 2016 r. Minister Zdrowia wydał rozporządzenie, które objęło obowiązkowymi, bezpłatnymi szczepieniami przeciw tej chorobie wszystkie dzieci urodzone od 1 stycznia 2017 r.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 3 przypadki kleszczowego zapalenia mózgu (2019 r. – 8, 2018 r. – 9). W Polsce zarejestrowano 158 zachorowań (w 2019 r. – 265, w 2018 r. – 197). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 0,24/100 tys. ludności (w 2019 r. – 0,72/100 tys.), a w Polsce 0,41/100 tys. (w 2019 r. – 0,69/100 tys.). Źródłem zakażenia dla ludzi są najczęściej kleszcze (zakażone) lub rzadziej, nieprzegotowane mleko i niepasteryzowane produkty mleczne pochodzące od zwierząt w okresie wiremii.

Borelioza

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 212 przypadków boreliozy (w 2019 r. – 333, w 2018 r. – 421). W Polsce zarejestrowano 12 524 przypadki (w 2019 r. – 20 630, w 2018 r. – 20 150). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 17,23/100 tys. ludności, (w 2019 r. – 26,91/100 tys., w 2018 r. – 33,83/100 tys.), a w Polsce 32,63/100 tys. (w 2019 r. – 53,74/100 tys., w 2018 r. – 52,46/100 tys.). Na stosunkowo dużą liczbę przypadków boreliozy wpływa rozrost populacji kleszczy, zarówno w lasach jak i w miejskich terenach zielonych oraz wydłużenie okresów ich żerowania. Istotne znaczenie mają także zmiany kulturowe i społeczno-ekonomiczne, w wyniku których nastąpiła popularyzacja aktywnych form spędzania wolnego czasu oraz zbieranie owoców runa leśnego w celach zarobkowych. Wzrost rejestracji przypadków boreliozy należy wiązać także z poprawą efektywności diagnostyki oraz rozpoznawania i zgłaszania tej choroby. Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy nt. choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych (noszenie właściwej odzieży, obuwia, stosowanie repelentów) i właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza. Wczesne i umiejętne usunięcie kleszcza znacząco zmniejsza ryzyko ewentualnego zakażenia.

Listerioza

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 1 przypadek listeriozy (w 2019 r. – 6, w 2018 r. – 3). W Polsce zarejestrowano 51 przypadków (w 2019 r. – 121, w 2018 r. – 128). Zapadalność w woj. świętokrzyskim wyniosła 0,08/100 tys., a w Polsce 0,13/100 tys. (w 2019 r. – 0,32/100 tys.).

Salmonelozy – zatrucia pokarmowe

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 116 przypadków (w 2019 r. – 270, w 2018 r. – 360), z których 98 podlegało hospitalizacji. W Polsce zarejestrowano 5 092 przypadki (w 2019 r. – 8 919, w 2018 r. – 9 651). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 9,43/100 tys. ludności (w 2019 r. – 21,82/100 tys., w 2018 r. – 28,93/100 tys.), a w Polsce 13,27/100 tys. (w 2019 r. – 23,23/100 tys.), w 2018 r. – 25,12/100 tys.). Zachorowania występują na całym świecie. Rozprzestrzenianie się salmoneloz (innych niż wywołane przez *Salmonella typhi* oraz *Salmonella paratyphi*) w znacznym stopniu zależy m. in. od obyczajów żywieniowych oraz nadzoru weterynaryjnego (szczególnie w dużych fermach hodowlanych). Zakażeniom sprzyja nieodpowiednia obróbka termiczna żywności (niewłaściwa temperatura, zbyt krótki czas obróbki), brak dbałości o higienę przygotowywania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia.

Kampylobakterioza

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 9 przypadków kampylobakteriozy (w 2019 r. – 12, w 2018 r. – 9). W Polsce zarejestrowano 443 zachorowania (w 2019 r. – 715, w 2018 r. – 726). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 0,73/100 tys. ludności (w 2019 r. – 0,96/100 tys.), a w Polsce 1,15/100 tys. (w 2019 r. – 1,86/100 tys.).

Malaria

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim nie zarejestrowano przypadku malarii (w 2019 r. – 0, w 2018 r. – 2). W Polsce zarejestrowano 8 zachorowań (w 2019 r. – 24, w 2018 r. – 28). Malaria należy do chorób, które aktualnie nie występują endemicznie w Polsce. Obecnie w krajach europejskich odnotowuje się głównie przypadki malarii importowanej z terenów endemicznego występowania choroby, m.in. Afryki.

Bąblowica

W województwie świętokrzyskim w 2020 r., podobnie jak w roku ubiegłym, zarejestrowano 2 przypadki bąblowicy. Zapadalność w woj. świętokrzyskim wyniosła 0,16/100 tys. (w 2019 r. – 0,16/100 tys.). W Polsce zarejestrowano 18 przypadków

(w 2019 r. – 70, w 2018 r. – 51), a współczynnik zapadalności wyniósł 0,05/100 tys. (w 2019 r. – 0,18/100 tys., w 2018 r. – 0,13/100 tys.).

Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

W 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego nie zarejestrowano nowo wykrytych zakażeń HIV (w 2019 r. – 15, w 2018 r. – 20), zarejestrowano 1 przypadek AIDS (w 2019 r. – 2, w 2018 r. – 2). W Polsce zarejestrowano 934 nowo wykryte zakażenia HIV (w 2019 r. – 1763) oraz 43 przypadki AIDS (w 2019 r. – 126). Zapadalność w Polsce wyniosła 2,43/100 tys. ludności (w 2019 r. – 4,59/100 tys., w 2018 r. – 3,52/100 tys.). Województwo świętokrzyskie należy do grupy województw o najmniejszej liczbie nowo wykrywanych zakażeń HIV. Według danych NIZP – PZH, w Polsce od wdrożenia badań w 1985 r. do 31 grudnia 2019 r. stwierdzono zakażenie HIV u 25 544 osób, odnotowano 3 768 zachorowań na AIDS, a 1 429 chorych zmarło.

Kiła

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 10 przypadków kiły różnych postaci (w 2019 r. – 9, w 2018 r. – 18), jednak bez kiły wrodzonej (A50). W Polsce zarejestrowano 6 przypadków „A50” i 716 przypadków kiły innych postaci (w 2019 r. odpowiednio 14 i 1 617, w 2018 r. odpowiednio 12 i 1 445). Zapadalność w woj. świętokrzyskim wyniosła 0,8/100 tys. (w 2019 r. – 0,72/100 tys.), a w Polsce odpowiednio 1,87/100 tys. (w 2019 r. – 4,21/100 tys.).

Rzeżączka

W 2020 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 2 przypadki rzeżączki (w 2019 r. – 2, w 2018 r. – 3). W Polsce zarejestrowano 250 przypadków (w 2019 r. – 524, w 2018 r. – 332). Współczynnik zapadalności w woj. świętokrzyskim wyniósł 0,16/100 tys. ludności (w 2019 r. – 0,16/100 tys.), a w Polsce 0,65/100 tys. (w 2019 r. – 1,37/100 tys.).

jednostka chorobowa		liczba przypadków	
		2020	2019
Salmonelozy	zakażenia pozajelitowe	3	9
Bakteryjne zakażenia jelitowe	wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą A04.0-2	11	34
	wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	0	1
	wywołane przez <i>Clostridioides difficile</i>	230	450
Lamblioza		2	25
Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem)		359	2475
Płonica		123	446
Mikobakteriozy i inne BNO		2	9

Tabela 2. Inne wybrane choroby zakaźne i zakażenia w województwie świętokrzyskim w latach 2020 i 2019.

Ogniska epidemiczne w szpitalach woj. świętokrzyskiego

W 2020 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) woj. świętokrzyskiego zarejestrowały 122 ogniska zakażenia szpitalnego, natomiast w latach ubiegłych odpowiednio: 2019 r. – 30, 2018 r. – 24, 2017 r. – 23 ogniska. Przyczyną tak znamienego wzrostu liczby zarejestrowanych ognisk była epidemia zakażeń SARS-CoV-2. Spośród 122 zarejestrowanych ognisk zakażenia szpitalnego, aż w 87 ogniskach czynnikiem etiologicznym był SARS-CoV-2.

W 2020 r. czynnikami etiologicznymi zarejestrowanych ognisk były:

- wirusy, będące przyczyną 93 ognisk zakażenia szpitalnego, w tym:
 - SARS-CoV-2 - 87 ognisk, zakażonych 1240 osób, w tym 643 pacjentów oraz 597 osoby z personelu medycznego,
 - wirus grypy typu A – 2 ogniska, zakażonych 19 pacjentów,

- Norowirus – 3 ogniska, zakażonych 38 osób, w tym 34 pacjentów i 4 osoby z personelu medycznego,
- nieokreślona etiologia wirusowa – 1 ognisko, zakażonych 9 osób, w tym 3 pacjentów i 6 osób z personelu medycznego,
- bakterie, będące przyczyną 29 ognisk zakażenia szpitalnego, w tym:
 - Clostridioides difficile* – 16 ognisk, zakażone 92 osoby, w tym 78 pacjentów i 14 osób z personelu medycznego,
 - Enterococcus faecium* VRE – 3 ogniska, zakażonych 11 pacjentów
 - Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM (+) - 2 ogniska, zakażonych 9 pacjentów,
 - Klebsiella pneumoniae* ESBL (+) - 2 ogniska, zakażonych 6 pacjentów,
 - Acinetobacter baumannii* - 5 ognisk, zakażonych 30 pacjentów,
 - Acinetobacter lwoffii* - 1 ognisko, zakażonych 3 pacjentów.

Ogniska o etiologii *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM (+), *Klebsiella pneumoniae* ESBL (+) oraz *Acinetobacter baumannii* i *Acinetobacter Iwoffii* występowały u pacjentów Oddziałów Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Ogniska objęły łącznie 1 457 osób, w tym:

- 836 pacjentów, z których u 765 potwierdzono zakażenie badaniami laboratoryjnymi,
- 621 osób personelu medycznego, z których u 587 potwierdzono zakażenie badaniami laboratoryjnymi.

Trzy ogniska zakażeń SARS-CoV-2 dotyczyły łącznie personelu oddziałów administracyjnych (kadry, księgowość) podmiotów leczniczych, obejmując łącznie 14 pracowników.

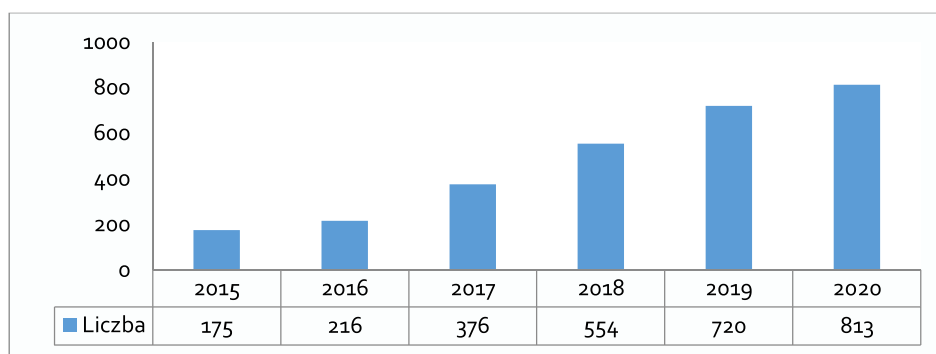
Realizacja programu szczepień ochronnych

W 2020 roku na terenie woj. świętokrzyskiego, w ramach realizacji Programu Szczepień Ochronnych, szczepieniom obowiązkowym podlegała populacja 201 223 dzieci i młodzieży do lat 19.

Szczepienia obowiązkowe na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzane były w 218 podmiotach wykonujących działalność leczniczą, w których organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły 29 kontroli. Podczas 2 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły niewłaściwego stanu sanitarno - higienicznego pomieszczenia lub urządzenia chłodni-

czego. Utrzymujący się w woj. świętokrzyskim stosunkowo wysoki stan zaszczepienia populacji jest wynikiem intensywnej działalności edukacyjnej prowadzonej głównie przez personel podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, które ponadto prowadzą postępowania egzekucyjne wobec opiekunów prawnych, uchylających się od obowiązku szczepień dzieci.

W 2020 roku na terenie woj. świętokrzyskiego, według danych WSSE, zarejestrowano 31 niepożądanych odczynów poszczepiennych (w roku 2019 - 114, w 2018 - 75). W ocenie ŚPWIS, wykazany w roku 2019 wzrost zarejestrowanych NOP był efektem postulowanego od lat zwiększenia czułości monitoringu niepożądanych odczynów poszczepiennych, natomiast spadek widoczny w roku 2020 to skutek epidemii zakażeń SARS-CoV-2, której efektem było m.in. czasowe zawieszenie realizacji wizyt profilaktycznych, w tym szczepień ochronnych w poradniach POZ (zalecenie MZ, GIS, PTP, PTMR dot. I kwartału). Według danych na 31.12.2020 r. w woj. świętokrzyskim było 813 dzieci (wzrost o 13% w stosunku do danych z 31.12.2019 r.), u których nie zrealizowano obowiązku szczepień ochronnych zgodnie ze wskazaniem lekarza. Jednocześnie zidentyfikowano 1 319 opiekunów prawnych, uchylających się od obowiązku szczepień małoletnich.

Wykres 5. Liczba dzieci i młodzieży, których nie poddano obowiązkowym szczepieniom ochronnym w woj. świętokrzyskim w latach 2015-2020 (według stanu na koniec roku kalendarzowego).

Analizując wykonawstwo szczepień w województwie świętokrzyskim w 2020 roku, należy zwrócić uwagę na zauważalny trend spadkowy wykonawstwa szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce w 2. roku życia oraz na spadek wyko-

nawstwa szczepień w 6., 10., 14. i 19. roku życia, wywołany ww. zawieszeniem realizacji szczepień oraz np. ograniczeniem pełnej dostępności świadczeń z powodu izolacji lub kwarantanny personelu podmiotów leczniczych.

STAN SANITARNY województwa świętokrzyskiego 2020

szczerzenie przeciw (choroba)	rocznik	rodzaj szczepienia	wykonawstwo w województwie w 2020 r.	wykonawstwo w województwie w 2019 r.	wykonawstwo w województwie w 2018 r.
p/gruźlicy	2020	szczepienie noworodków	98,5%	98,8%	99,01%
p/wzw B	2020	szczepienie pierwotne lub uzupełniające	88,18%	88,46%	89,72%
	2019	szczepienie podstawowe	98,02%	98,57%	98,92%
p/błonica, tężec, krztusiec	2020	szczepienie pierwotne	48,89%	50,63%	51,91%
	2019	szczepienie pierwotne lub uzupełniające	96,17%	96,57%	97,3%
p/odra, świnka, różyczka	2019	szczepienie podstawowe	74,79%	75,51%	77,23%
	2018		94,96%	94,87%	96,19%
p/poliomyelitis	2020	szczepienie pierwotne	48,98%	50,62%	51,89%
	2019	szczepienie pierwotne / uzupełniające	95,95%	96,57%	97,25%
p/błonica, tężec, krztusiec ¹ + p/poliomyelitis ² (6 rok życia)	2015	szczepienie I przypominające	60,76% ¹ 60,57% ²	74,01% ¹ 74,03% ²	73,77% ¹ 73,71% ²
	2014		88,59% ¹ 88,24% ²	93,34% ¹ 93,31% ²	92,95%
p/odra, świnka, różyczka (6 rok życia ¹ lub 10 rok życia ²)	2015	szczepienie przypominające	49,75% ¹	56,86% ¹	84,52% ²
	2014		-	-	95,95% ²
p/błonica, tężec, krztusiec ¹ lub p/błonica, tężec ² (14 rok życia)	2007	szczepienie II przypominające	64,82% ¹	83,91% ¹	83,96% ¹
	2006		91,39%	95%	95,24% ¹ 95,31% ²
p/błonica, tężec (19 rok życia)	2002	szczepienie III przypominające	58,16%	74,18%	72,09%
	2001		80,89%	87,27%	87,46%

Tabela 3. Wykonawstwo szczepień obowiązkowych w rocznikach podlegających szczepieniu zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w woj. świętokrzyskim w latach 2019 - 2020.

szczerzenie przeciw	rocznik	rodzaj szczepienia	wykonawstwo (odsetek zaszczepionych)					
			2020 r.	2019 r.	2018 r.	2017 r.	2016 r.	2015 r.
odra, świnka, różyczka (w drugim roku życia)	podlegający w roku sprawozdawczym	szczepienie podstawowe	74,79%	75,51%	77,23%	77,73%	82,32%	84,25%
	odpowiednio (o rok) niższy		94,96%	94,87%	96,19%	97,14%	98,95%	98,12%

Tabela 4. Wykonawstwo szczepień obowiązkowych przeciw odrze, śwince i różyczce w woj. świętokrzyskim w latach 2015 - 2020.

choroba, przeciw której wykonano szczepienie	liczba osób zaszczepionych w poszczególnych latach						
	2020 r.	2019 r.	2018 r.	2017 r.	2016 r.	2015 r.	2014 r.
kleszczowe zapalenie mózgu	1 127	1 572	1 283	446	412	305	612
wzw typu A	321	701	605	445	381	338	403
biegunka rotawirusowa	3 200	3 114	3 071	2 690	2 708	2 611	2 827
grypa	32 110	34 042	33 916	32 449	31 725	28 846	28 744
zakażenia <i>Neisseria meningitidis</i>	4 289	5 061	6 250	3 053	4 151	3 659	4 076
zakażenia wirusem brodawczaka ludzkiego	490	684	731	757	556	1 143	1 056
żółta gorączka	51	87	134	141	113	129	112

Tabela 5. Liczba osób zaszczepionych przeciw wybranym chorobom zakaźnym w woj. świętokrzyskim w latach 2014 - 2020 (wg MZ-54: Roczne sprawozdanie ze szczepień ochronnych).

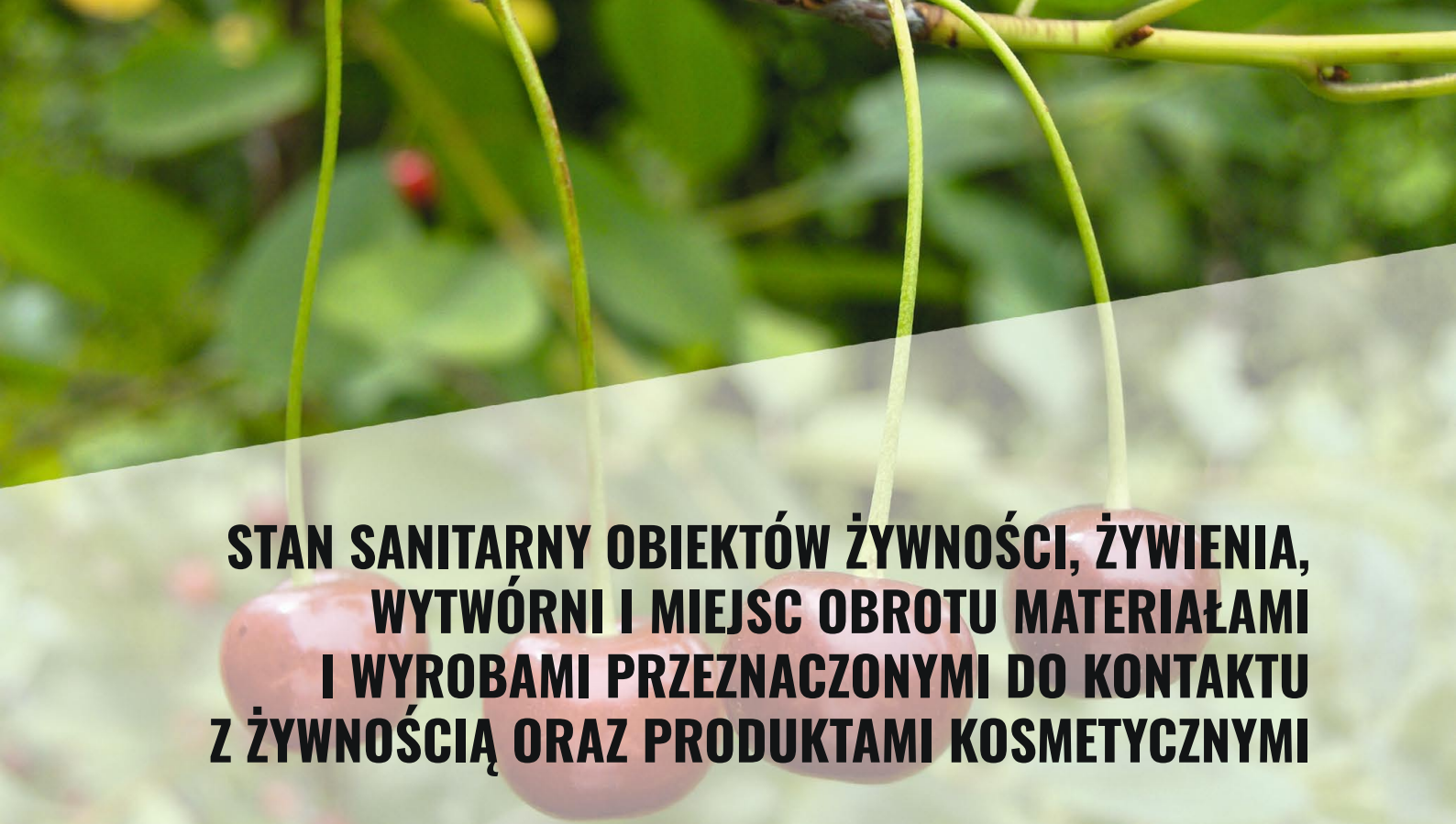
Zamierzenia

W 2021 r. głównym zadaniem nadzoru przeciw-epidemicznego będzie kontynuacja monitorowania sytuacji epidemiologicznej zakażeń SARS-CoV-2 oraz ograniczanie skutków epidemii SARS-CoV-2 poprzez identyfikację źródeł zakażenia i nadzór nad izolacją ludzi zakażonych, nadzór nad osobami poddanymi kwarantannie, udział w ograniczaniu /wygaszaniu ognisk epidemicznych SARS-CoV-2 oraz szerzenie oświaty zdrowotnej w tym zakresie.

Ponadto w 2021 roku kontynuowane będą:

– monitoring sytuacji epidemiologicznej pozostałych chorób zakaźnych i zakażeń u ludzi,

- nadzór nad realizacją obowiązkowych szczepień ochronnych,
- nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne,
- współpraca z zespołami kontroli zakażeń szpitalnych przy monitorowaniu ognisk zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych,
- działania mające na celu stałe podnoszenie świadomości społeczeństwa o zagrożeniach zdrowotnych związanych z podróżami i sposobach zapobiegania tym zagrożeniom.

STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA, WYTWÓRNI I MIEJSC OBROTU MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ ORAZ PRODUKTAMI KOSMETYCZNYMI

Zakres prowadzonego nadzoru sanitarnego

W 2020 r. pod nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa świętokrzyskiego znajdowało się 20805 obiektów żywności, żywienia, wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz produktami kosmetycznymi (w 2019 r. – 19840), w tym:

- 7497 zakładów produkcji żywności, w tym między innymi: 158 piekarni, 137 automatów do lodów, 102 ciastkarnie, 58 przetwórni owocowo-warzywnych i grzybowych, 35 wytwórni lodów, 14 zakładów garmażeryjnych, 9 zakładów przemysłu zbożowo-młynarskiego oraz 6943 innych wytwórni żywności (w tym przedsiębiorcy produkcji pierwotnej),
- 9849 obiektów obrotu żywnością, w tym między innymi: 4919 sklepów spożywczych (z czego 273 to super i hipermarkety), 747 obiektów ruchomych i tymczasowych, 250 kiosków,
- 252 magazyny hurtowe, 1290 innych obiektów obrotu żywnością i 2391 środków transportu żywności,
- 2067 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego, w tym między innymi: 1322 zakłady małej gastronomii,
- 1151 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, w tym między innymi: 402 stołówki szkolne, 303 stołówki w przedszkolach, 71 bloków żywienia w domach opieki społecznej, 40

- stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych, 31 bloków żywienia w szpitalach, 3 kuchnie niemowlęce, 47 stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, 25 stołówek w bursach i internatach oraz 125 innych zakładów żywienia,
- 22 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 219 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,
- 108 obiektów produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi.

W 20805 nadzorowanych obiektach żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadzono 3540 kontroli sanitarnych, w tym 561 kontroli interwencyjnych. Skontrolowano 2485 obiektów. Wydano 407 decyzji administracyjnych w celu poprawy stanu sanitarno – technicznego nadzorowanych obiektów, w tym: 3 decyzje dotyczące unieruchomienia lub przerwania działalności całego lub części zakładu oraz 6 decyzji zakazujących wprowadzenia produktu do obrotu. Winnych zaniedbań sanitarno – higienicznych ukarano 233 mandatami karnymi na łączną kwotę 51630,00 zł. Skierowano 17 wniosków do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kar pieniężnych.

Podstawowe wskaźniki działalności organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa świętokrzyskiego przedstawia tabela 1.

rodzaj danych	2019 r.	2020 r.
Ilość obiektów wg. rejestru w ciągu roku	19740	20805
Ilość kontroli, w tym: kontrole interwencyjne	5844/566	3540/561
Ilość obiektów skontrolowanych	4123	2485
Odsetek obiektów skontrolowanych	20,9	11,9
Odsetek obiektów niezgodnych*	0,5	0,2
Ilość decyzji administracyjnych	925	407
Ilość decyzji wstrzymujących działalność zakładu	8	3
Ilość decyzji zakazujących wprowadzenia produktu do obrotu	13	6
Ilość nałożonych mandatów karnych	411	233
Kwota nałożonych mandatów karnych (zł)	87000,00	51630,00
Wysokość średniego mandatu karnego (zł)	211,7	221,6
Ilość wniosków skierowanych do sądu	0	0
Ilość wniosków o nałożenie kar pieniężnych skierowanych do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego	18	17

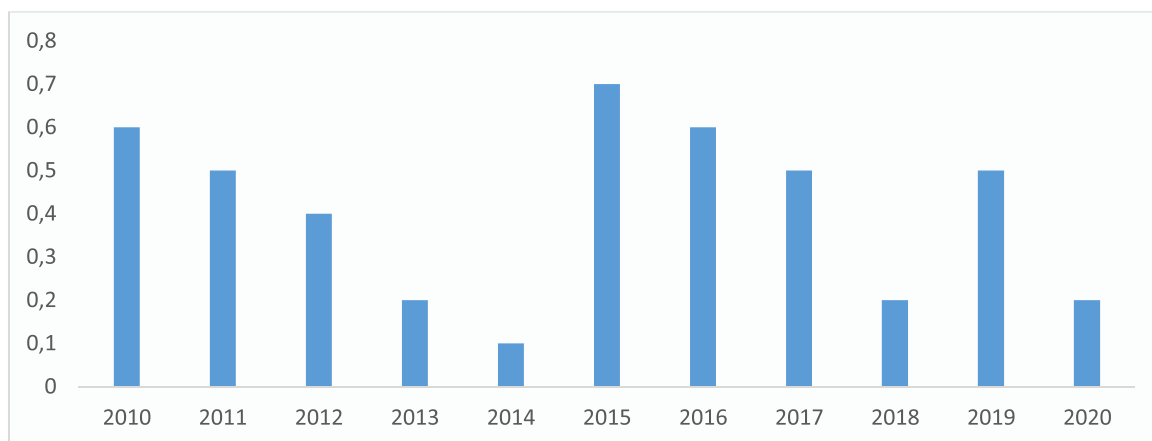
*odsetek obiektów niespełniających wymagań sanitarno – technicznych, które zostały ocenione na podstawie „Arkuszy oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki działalności pionu higieny żywności, żywienia i produktów kosmetycznych na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2019 i 2020 w stosunku do obiektów żywnościowo – żywieniowych oraz wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 108 nadzorowanych zakładach produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi przeprowadzono 65 kontroli, wydano 1 decyzję administracyjną nakładającą karę pieniężną na dystrybutora produktów kosmetycznych za

naruszenie art. 32 ustawy z dnia 4 października 2018r. o produktach kosmetycznych. Nie nakładano mandatów karnych.

Porównanie stanu sanitarnego obiektów w latach 2010 – 2020 przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Stan sanitarny nadzorowanych obiektów na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2010 -2020.

Ogólna ocena obiektów żywnościowo-żywieniowych

Stan sanitarny objętych nadzorem obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi przepisy prawa żywnościowego, w tym w zakresie wymagań higieniczno – sanitarnych. Z 2485 obiektów skontrolowanych w 2020 r., według „Arkuszy oceny zakładu produkcji/obro-

tu żywnością/żywienia zbiorowego/materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością” oceniono 750 zakładów, tj. 30,2% (w 2019 r. – 57,1%). Zmniejszenie ilości ocenionych obiektów związane było bezpośrednio z zaistniałą sytuacją epidemiczną dotyczącą zakażeń wirusem SARS-CoV-2 mającą również wpływ na funkcjonowanie branży żywnościowo - żywieniowej.

Porównanie stanu sanitarnego nadzorowanych obiektów na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2019 – 2020 przedstawia tabela 2.

STAN SANITARNY województwa świętokrzyskiego 2020

rodzaj obiektów	liczba obiektów sklasyfikowanych w 2020 r.			% obiektów niezgodnych w 2019 r.
	ogółem	liczba obiektów niezgodnych	% obiektów niezgodnych	
ZAKŁADY PRODUKCYJNE				
Wytwornie lodów	8	0	0	0
Automaty do lodów	17	0	0	0
Wytwornie tłuszczów roślinnych i mieszanin tłuszczów zwierzęcych	0	0	0	0
Piekarnie	28	1	3,6	0
Ciastkarnie	20	0	0	2,2
Przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe	8	1	12,5	0
Browary i słodownie	0	0	0	0
Wytwornie napojów bezalkoholowych i rozlewnie piwa	0	0	0	0
Wytwornie naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródłanych i wód stołowych	0	0	0	0
Zakłady garmazeryjne	3	0	0	14,3
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	0	0	0	0
Wytwornie makaronów	1	0	0	0
Wytwornie wyrobów cukierniczych	0	0	0	0
Wytwornie koncentratów spożywczych	-	-	-	-
Wytwornie octu, majonezu i musztardy	1	0	0	0
Wytwornie chrupek, chipsów i prażynek	1	0	0	0
Wytwornie suplementów diety	1	0	0	0
Wytwornie środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego	-	-	-	-
Wytwornie substancji dodatkowych	0	0	0	0
Cukrownie	-	-	-	-
Inne wytwornie żywności	73	0	0	0
OBIEKTY OBROTU				
Sklepy spożywcze	309	2	0,6	0,6
Kioski	18	0	0	0
Magazyny hurtowe	16	0	0	0
Obiekty ruchome i tymczasowe	2	0	0	0
Środki transportu	1	0	0	0
Inne obiekty obrotu żywnością	7	0	0	0
ZAKŁADY ŻYWIENIA				
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte, w tym	140	1	0,7	0,2
zakłady małej gastronomii	67	0	0	0
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	94	0	0	0,4
RAZEM (OBIEKTY ŻYWNOCI I ŻYWIENIA)				
	748	5	0,7	0,5
Wytwornie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	1	0	0	0
Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	1	0	0	0
Zakłady produkujące/ konfekcjonujące kosmetyki	1	0	0	0
Obiekty obrotu kosmetykami	21	0	0	0
OGÓŁEM	772	5	0,6	0,5

Objaśnienia: „-” – brak pod nadzorem

Tabela 2. Stan sanitarny obiektów sklasyfikowanych w roku 2019 i 2020.

Jako „niezgodne” z wymaganiami oceniono 5 obiektów, tj. 0,6% sklasyfikowanych (w roku 2019 – 0,5%). Wśród obiektów ocenionych negatywnie znalazły się:

- 2 obiekty produkcji żywności,
- 2 obiekty obrotu żywnością,
- 1 obiekt żywienia zbiorowego otwartego.

Ocena negatywna ww. zakładów była wynikiem:

- braku czystości i porządku w pomieszczeniach zakładów,
- nieprawidłowych warunków magazynowania, pakowania, transportu i sprzedaży środków spożywczych oraz przerwania ciągłości łańcucha chłodniczego,
- nieprawidłowo przeprowadzanego procesu czyszczenia, mycia, dezynfekcji pomieszczeń oraz urządzeń i sprzętu wykorzystywanego podczas produkcji,
- braku środków dezynfekcyjnych do rąk, urządzeń i powierzchni kontaktujących się z żywnością,
- niewystarczającego zabezpieczenia pomieszczeń zakładów przed dostępem szkodników.

Zasady GHP, GMP w 2020 r. wdrożyło 13429 obiektów, tj. 64,6 % nadzorowanych (w 2019 r. – 65,5%), a procedury oparte na zasadach systemu HACCP zostały wdrożone w 9301 zakładach, tj. 44,7% objętych nadzorem (w 2019 r. – 47,3%). Powyższe wyniki świadczą o tym, że stan wdrożenia przez przedsiębiorców zasad GHP oraz GMP, jak również systemu HACCP gwarantujących bezpieczeństwo żywności w zakładach żywnościowo – żywieniowych uległ nieznacznemu pogorszeniu w odniesieniu do roku 2019.

Stan sanitarny środków transportu

W tej grupie obiektów w dalszym ciągu odnotowuje się dynamiczny wzrost liczby podmiotów objętych nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W roku sprawozdawczym w rejestrze znajdowało się 2391 środków transportu żywności (w roku 2019 – 2267), z czego skontrolowano 146 obiektów, tj. 6,1% nadzorowanych (w 2019 r. – 9,9%). Przeprowadzono 146 kontroli i rekontroli, w tym 1 kontrolę interwencyjną. Klasyfikacji poddano 1 obiekt, tj. 0,7% skontrolowanych, który uzyskał ocenę „zgodny z wymaganiami”. Nie nakładano mandatów karnych i nie kierowano wniosków o ukaranie do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Wydano 2 decyzje administracyjne w celu poprawy stanu sanitarno – technicznego nadzorowanych obiektów.

Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2020 r. w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano na terenie województwa świętokrzyskiego 2255 próbek środków spożywczych (w 2019r. – 2864), które zbadano w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Kielcach oraz w innych laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, działających w zintegrowanym systemie badania żywności.

Spośród 2255 zbadanych próbek zdyskwalifikowano 76, co stanowi 3,37% wszystkich pobranych próbek żywności (w 2019r. – 2,23%).

Jakość zdrowotną środków spożywczych w porównaniu do roku ubiegłego, przedstawioną jako odsetek próbek zdyskwalifikowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, z uwzględnieniem podziału na środki spożywcze krajowe, importowane oraz wyprodukowane w Unii Europejskiej zawarto w tabeli 3.

środki spożywcze								
rok	RAZEM		krajowe (K)		importowane (I)		Unia Europejska (UE)	
	próbki zbadane	odsetek próbek zakwestionowanych	próbki zbadane	odsetek próbek zakwestionowanych	próbki zbadane	odsetek próbek zakwestionowanych	próbki zbadane	odsetek próbek zakwestionowanych
2019 r.	2864	2,23	2517	2,42	164	1,83	183	0,00
2020 r.	2255	3,37	2002	3,69	118	0,85	135	0,74

Tabela 3. Jakość zdrowotna środków spożywczych na terenie woj. świętokrzyskiego w 2020r., zbadanych w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w zależności od pochodzenia żywności (K –krajowe, I – importowane, UE – Unia Europejska).

W 2020r. kwestionowano próbki pochodzenia krajowego oraz 1 próbkę pochodzącą z importu i 1 próbkę pochodzącą z Unii Europejskiej (w 2019r. kwestionowano próbki krajowe i pochodzące z importu). W porównaniu do 2019r. jakość ww.

środków spożywczych uległa niewielkiemu pogorszeniu, tj. o 1,14%. Liczbę próbek zdyskwalifikowanych w 2020 r. z uwzględnieniem podziału na grupy środków spożywczych przedstawia tabela 4.

GRUPA PRODUKTÓW /ASORTYMENT	Ogółem ilość próbek zdyskwalifikowanych	KIERUNKI BADAŃ					
		MIKROBIOLOGIA	POZOSTAŁOŚCI PESTYCYDY	ZNAKOWANIE	ZANIECZYSZCZENIA BIOLOGICZNE	MYKOTOKSYNY	ZAWARTOŚĆ SOLI
Mięso, podroby i produkty mięsne / Mięso ssaków i ptaków mielone lub rozdrobnione/ Produkt wieprzowy średnio rozdrobniony, wędzony / Mięso ssaków przeznaczone do spożycia na surowo	5	4		1			
Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i produkty jajeczne/ Świeże mięso drobiu (mięśnie); Świeże mięso drobiu (mięśnie), przeznaczone do spożycia po ugotowaniu	9	9					
Mleko i przetwory mleczne/ Lody, na bazie mleka z automatu	52	52					
Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne/ Mąka pszenna Grahama, brązowa lub razowa (w zakładach produkcyjnych)	1					1	
Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	1				1		
Warzywa	2		1	1			
Owoce	2		2				
Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego Pozostałe - Żywność dla określonych grup z rozporządzenia (UE) 609/2013 (tj. żywność specjalnego przeznaczenia medycznego, środki spożywcze zastępujące całodzienną dietę, do kontroli masy ciała).	1			1			
Suplementy diety	2			2			
Inne / posiłek	1						1
RAZEM	76	65	3	5	1	1	1

Tabela 4. Ilość próbek zdyskwalifikowanych w 2020r. z podziałem na grupy środków spożywczych i kierunki badań.

Przyczyny kwestionowania próbek pobranych do badania w 2020r.:

- w grupie „Mięso, podroby i produkty mięsne ...” zdyskwalifikowano:
 - 3 próbki (z 1 partii) mięsa mielonego (wieprzowo - wołowego) ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
 - 1 próbkę mięsa („tatar wołowy”) ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Escherichia coli* (STEC),
 - 1 próbkę kiełbasy (produkt wieprzowy, średniorozdrobniony, wędzony) ze względu na nieprawidłowe znakowanie,

- w grupie „Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i produkty jajeczne ...” zdyskwalifikowano:
 - 7 próbek (2 partie) mięsa drobiowego ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
 - 2 próbki (1 partia) mięsa mielonego z indyka ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- w grupie „Mleko i przetwory mleczne ...” zakwestionowano:
 - 11 partii (52 próbki) lodów ze względu na przekroczenie parametrów wskaźnikowych (liczba *Enterobacteriaceae*),

- w grupie „Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne ...” zakwestionowano 1 próbkę ze względu na stwierdzenie przekroczenia dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A w mące pszennej,
- w grupie „Wyroby cukiernicze i ciastkarskie” zdyskwalifikowano 1 próbkę wyrobów czekoladowych ze względu na stwierdzenie żywych larw szkodników,
- w grupie „Warzywa” zakwestionowano:
 - 1 próbkę kapusty pekińskiej ze względu na przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - chlorpiryfos,
 - 1 próbkę przetworów warzywnych „Papryka w zalewie” ze względu na nieprawidłowe znakowanie,
- w grupie „Owoce” zakwestionowano:
 - 1 próbkę pomelo ze względu na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu – chlorpiryfos,
 - 1 próbkę moreli ze względu na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu – karbendazym,
- w grupie „Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego ...” zakwestionowano 1 próbkę ze względu na nieprawidłowe znakowanie,
- w grupie „Suplementy diety” zakwestionowano 2 próbki ze względu na nieprawidłowe znakowanie,
- w grupie „Inne” zakwestionowano 1 posiłek ze względu na przekroczenie, w stosunku do zaleceń WHO, zawartości soli.

W przypadku kwestionowania jakości zdrowotnej środków spożywczych wyprodukowanych przez producentów z terenu województwa świętokrzyskiego, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowały działania nadzоровe (wydawano zalecenia pokontrolne, zarządzenia w treści decyzji administracyjnych, przeprowadzano rekontrole, obligowano przedsiębiorców do udokumentowania prawidłowej jakości wytwarzanych środków spożywczych, po wdrożeniu działań naprawczych) mające na celu zagwarantowanie prawidłowej jakości zdrowotnej produkowanej żywności.

Znakowanie środków spożywczych

Próbki środków spożywczych pobranych do badań laboratoryjnych w ramach „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej” na rok 2020 oceniane były, między innymi w kierunku zgodności oznakowania z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa żywnościowego.

W 2020 r. w kierunku znakowania oceniono laboratoryjnie 924 (2019 r. - 995) próbki środków

spożywczych, z których zakwestionowano 5, tj. 0,54% (w 2019 r. zakwestionowano 6 próbek, co stanowiło 0,6% próbek zbadanych). Zakwestionowane próbki stanowiły niewielki odsetek próbek zbadanych, tj. poniżej 1% wszystkich ocenionych, co świadczy, między innymi o sukcesywnym wdrażaniu w etykietowaniu przez producentów środków spożywczych przepisów prawa żywnościowego.

Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonywali oceny znakowania środków spożywczych w trakcie bieżących kontroli sanitarnych obiektów podlegających nadzorowi organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, tj. zakładów produkcyjnych, zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego i otwartego oraz obiektów obrotu środkami spożywczymi).

Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie oznakowania środków spożywczych i przekazywania informacji nt. żywności nieopakowanej dotyczyły:

- ▶ w miejscach obrotu środkami spożywczymi:
 - braku określenia terminu przydatności do spożycia (najczęściej dotyczyło to środków spożywczych z grupy: mięsa i przetwory mięsne),
 - całkowitego braku oznakowania środków spożywczych, najczęściej z grupy: mięso, drób, ryby mrożone, wędliny, wyroby cukiernicze,
 - braku informowania konsumentów lub niezrzetelnego sposobu przekazania informacji na temat składu żywności nieopakowanej (dot. to najczęściej pieczywa), w tym w zakresie informowania o obecności alergenów,
 - braku informacji dla konsumenta o kraju pochodzenia wprowadzanych do obrotu owoców i warzyw.

W pojedynczych przypadkach stwierdzono:

- brak informacji nt. zawartości składnika, którego dotyczyło zamieszczone w oznakowaniu oświadczenie żywieniowe,
- zawartość składnika, dla którego brak informacji nt. historii bezpiecznego spożycia, a w związku z tym dla którego niezbędne jest przeprowadzenie procedury autoryzacyjnej w zakresie nowej żywności i uzyskanie stosowanego zezwolenia do obrotu na poziomie Komisji Europejskiej (dot. herbatki z liści i kwiatostanu *C. sativa* L).
- ▶ w obiektach produkcji żywności (m.in. w zakładzie garmazeryjnym, wytwórni lodów, piekarni) nieprawidłowości dotyczyły:
 - braku podania wszystkich składników/surowców użytych do produkcji środków spożywczych, w tym składników alergennych,
 - zmodyfikowania komunikatu nt. „Referencyjna wartość spożycia dla przeciętnej osoby dorosłej (8400 kJ/2000kcal)”,
 - braku wykazanych składników wchodzących w skład składnika złożonego,
 - braku podania wymaganych danych szczegó-

łowych, m.in. takich jak: nazwy, wykazu składników, w tym składników alergennych, ilości określonych składników lub kategorii składników, ilości netto, daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia, warunków przechowywania lub warunków użycia, informacji o wartości odżywczej,

- braku wskazania ilości składnika użytego w nazwie środka spożywczego,
- rozbieżności w zawartości składników podanych na etykiecie produktu w stosunku do składu recepturowego środka spożywczego,
- nieadekwatnej nazwy składnika podanego w wykazie składników w oznakowaniu do rzeczywistego składnika użytego do produkcji żywności (dot. użytego tłuszczu).

W przypadku zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego i otwartego stwierdzono pojedyncze nieprawidłowości dot. oznakowania, tj.:

- ▶ w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego:
 - brak dostępnej dla konsumentów informacji na temat substancji powodujących alergię lub reakcje nietolerancji lub ich nieprecyzyjne podanie,
- ▶ w zakładach żywienia zbiorowego otwartego (restauracje i punkty małej gastronomii):
 - brak dostępnej dla konsumentów informacji na temat składników pochodzących ze składnika złożonego produkowanych potraw,
 - brak oznakowania surowca wykorzystywanego w produkcji posiłków (dot. mięsa),
 - brak dostępnej dla konsumentów informacji na temat składników produkowanych potraw i/lub substancji powodujących alergię lub reakcje nietolerancji w przypadku użycia takich substancji przy wytworzeniu posiłku.

W przypadku stwierdzanych nieprawidłowości dotyczących znakowania środków spożywczych w obrocie lub zakładach żywienia zbiorowego przedstawiciele państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydawali zalecenia natychmiastowego wycofania nieprawidłowo oznakowanego środka spożywczego (np. w przypadku braku określonych terminów przydatności do spożycia lub w przypadku całkowitego braku oznakowania). Stosowano również karanie mandatowe wobec osób odpowiedzialnych. W przypadku braku znakowania mięsa i wyrobów mięsnych lub ich nieprawidłowego oznakowania informowano właściwego powiatowego lekarza weterynarii ze względu na miejsce produkcji mięsa i wyrobów mięsnych. W stosownych przypadkach wydawano doraźne zalecenia w protokołach kontroli sanitarnych i książkach kontroli dot. zapewnienia prawidłowego przekazywania informacji nt. produkowanej lub wprowadzanej do obrotu żywności oraz zobowiązywano do pisemnego poinformowania właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego o podjętych działaniach.

Niejednokrotnie przedsiębiorcy sami podejmowali działania naprawcze o czym informowali pismem organ nadzoru, w niektórych przypadkach wydawano decyzje administracyjne w tym zakresie, tj. w 2020 r. - wydano 4 decyzje administracyjne, w tym dotyczące opracowania stosownej dokumentacji w zakresie informowania konsumentów nt. wprowadzanych do obrotu nieopakowanych środków spożywczych, decyzje dot. zapewnienia prawidłowego oznakowania środków spożywczych. Kontrole sprawdzające w ww. zakresie wykazały realizację wydawanych zarządzeń - dot. 3 decyzji administracyjnych, w 1 przypadku termin wykonania zarządzeń określono na m-c kwiecień 2021 r. W roku 2020 r. wobec jednego z przedsiębiorców prowadzone było postępowanie egzekucyjne wszczęte w 2019 r. w sprawie udostępnienia konsumentom prawidłowej informacji nt. produkowanych środków spożywczych - postępowanie w toku.

Ponadto, przesyłano pisma informujące do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych właściwych dla producentów środków spożywczych spoza terenu województwa świętokrzyskiego, w oznakowaniu których stwierdzano niezgodności.

W 2020 r. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nałożył karę pieniężną na 1 producenta środków spożywczych z terenu woj. świętokrzyskiego za nieprawidłowe oznakowanie produkowanych i wprowadzanych do obrotu środków spożywczych.

Prowadzono także postępowania wyjaśniające wobec nadzorowanych przedsiębiorców, w związku z otrzymanyymi od konsumentów informacjami (interwencjami) dotyczącymi nieprawidłowego oznakowania środków spożywczych wprowadzanych do obrotu lub braku ich oznakowania.

W 2020 r. w trakcie bieżącego nadzoru nad obiektami wycofano z obrotu środki spożywcze o łącznej wartości: 36 527,16 zł (w 2019 r. - 34 526,80 zł), w tym z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie lub jego brak o wartości: 7 200,09 zł (w 2019 r. - 12 412,86 zł).

Nadzór nad obrotem grzybami i przetwórstwem grzybów oraz zatrucia grzybami

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 r. działalność prowadziło 9 podmiotów (w 2019 r. również 9 obiektów), tj.:

- 4 zakłady zajmujące się konfekcjonowaniem i sprzedażą grzybów suszonych,
- 1 uprawa bocznika ostrygowatego,
- 2 pieczarkarnie,
- 1 podmiot prowadzący działalność w zakresie sprzedaży bezpośredniej grzybów suszonych z dokonywanych osobiście zbiorów,
- 1 punkt skupu, paczkowania i sprzedaży runa leśnego.

Skontrolowano 1 z 9 ww. podmiotów, w którym przeprowadzono kontrolę sanitarną interwencyjną w związku z pismem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Koninie dot. nieprawidłowości w oznakowaniu środka spożywczego „Podgrzybek brunatny suszony”, tj. termin przydatności do spożycia i numer partii na opakowaniu został częściowo zamazany, co nie zapewniało wyraźnej czytelności.

W roku sprawozdawczym nadzór nad obrotem grzybami świeżymi i suszonymi oraz przetworami grzybowymi prowadzono głównie podczas bieżących kontroli sanitarnych przeprowadzanych w obiektach obrotu żywnością, tj. w sklepach, hurtowniach spożywczych, restauracji oraz supermarketach. W przypadku stwierdzenia w obrocie grzybów świeżych, suszonych lub przetworów grzybowych oraz środków spożywczych zawierających grzyby dokonywano oceny ich znakowania pod względem zgodności z aktualnie obowiązującym prawem żywnościowym.

Podczas bieżących kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sprzedaży grzybów świeżych, suszonych, przetworów grzybowych i środków spożywczych zawierających grzyby.

W trakcie trwania sezonu grzybowego nadzorem objęto również ewentualną sprzedaż na targowiskach miejskich grzybów świeżych i suszonych dziko rosnących. W większości przypadków nie stwierdzano takiej sprzedaży, gdyż była ona zabroniona z powodu braku grzyboznawcy zatrudnionego na targowiskach.

W ramach działań profilaktycznych, grzyboznawcy i klasyfikatory grzybów zatrudnieni w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Kielcach oraz w Powiatowych Stacjach Sanitarnej – Epidemiologicznych z terenu województwa świętokrzyskiego udzielali porad w zakresie przynależności gatunkowej grzybów, w ramach dyżurów odbywających się w czasie godzin urzędowania jednostek inspekcji. Zbieracze grzybów najczęściej do oceny przynależności gatunkowej przynosili grzyby jadalne z gatunku: koźlarz czerwony, borowik szlachetny, borowik ceglastopory, maślak modrzewiowy, czubajka kania.

Przekazywano do mediów informacje nt. zasad bezpiecznego zbierania i spożywania grzybów, zasad wprowadzania do obrotu handlowego grzybów świeżych i suszonych. Podobne informacje ukazywały się także na stronach internetowych stacji sanitarno - epidemiologicznych.

W 2020 r. pobrano do badań laboratoryjnych 16 próbek grzybów lub przetworów grzybowych (w 2019 r. - 17 próbek), tj.:

- 5 próbek w kierunku zawartości metali ciężkich,
- 2 próbki w kierunku zawartości substancji dodatkowych,

- 5 próbek w kierunku pozostałości pestycydów,
- 3 próbki w kierunku poziomu skażenia promieniotwórczego,
- 1 próbkę w kierunku napromieniania.

Ww. próbki nie zostały zakwestionowane (w 2019 r. zbadane próbki również nie zostały zdyskwalifikowane).

W 2020 r., podobnie jak w 2019 r., na terenie województwa świętokrzyskiego nie potwierdzono żadnego przypadku zatrucia grzybami.

System wczesnego ostrzeżenia o niebezpiecznej żywności i paszach - RASFF

RASFF – System Wczesnego Ostrzeżenia o Niebezpiecznej Żywności i Paszach jest wykorzystywany do wymiany informacji o potencjalnie niebezpiecznej żywności, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością między organami urzędowej kontroli w Unii Europejskiej, które są członkami ww. systemu.

W 2020 roku Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny podejmował działania w związku z otrzymaniem w systemie RASFF:

- 74 powiadomień alarmowych (w 2019 r. – 65 powiadomień),
- 44 powiadomień informacyjnych (w 2019 r. – 18 powiadomień).

Ponadto, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w ramach funkcjonowania systemu RASFF przesłał do KPK systemu RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym 12 powiadomień, w tym 2 alarmowe i 10 informacyjnych (w 2019 r. – 21 powiadomień), tj.:

- powiadomienie alarmowe w sprawie stwierdzenia obecności *Salmonella* spp w środku spożywczym „Mielonka z indykiem surowym wyrób mięsny drobiowy z dodatkiem surowca i białka wieprzowego”,
- powiadomienie alarmowe w sprawie stwierdzenia obecności *Escherichia coli* w środku spożywczym „Tatar wołowy. Wołowy surowy wyrób mięsny gotowy do spożycia”,
- powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia przekroczenia maksymalnej dopuszczalnej zawartości czerwieni koszenilowej A w badanej próbce środka spożywczego gotowego do spożycia „Galaretki STANDARD o smaku truskawkowym w proszku”,
- dwa powiadomienia informacyjne w sprawie stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonella* spp. w środku spożywczym „Mięso mielone wieprzowo-wołowe”,
- powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonella* spp. w środku spożywczym „Mięso mielone wieprzowo-wołowe”,
- powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonella* spp. w środku spożywczym „Filet z kurczaka klasa

- A świeży, schłodzony, nienastryknięty”,
- powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości karbendazymu (pestycydu) w morelach,
 - powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonella* spp. w środku spożywczym „Mięso z uda kurczaka bez skóry, świeże, klasa A”,
 - powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości metrafenonu (pestycydu) w kapuście pekińskiej,
 - powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A w środku spożywczym „Mąka pszenna typ 1850”,
 - powiadomienie informacyjne w sprawie stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości chlorpiryfosu (pestycydu) w pomelo.

Przedmiotem 70 powiadomień alarmowych (w 2019 r. – 66 powiadomień alarmowych) i 54 powiadomień informacyjnych (w 2019 r. – 34 powiadomień informacyjnych) były środki spożywcze (w tym 6 powiadomień alarmowych dotyczyło suplementów diety). Natomiast 6 powiadomień alarmowych (w 2019 r. – 4 powiadomienia alarmowe) dotyczyło materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Ogółem w 2020 r. w ramach działań podejmowanych w związku z powiadomieniami w systemie RASFF przeprowadzono 313 kontroli sanitarnych (w 2019 r. – 239 kontroli).

W ramach kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej, na podstawie wyników oceny ryzyka dokonanej przez ekspertów Instytutów Naukowo – Badawczych, tj. Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny i Instytutu Żywności i Żywienia monitorowano działania podejmowane przez podmioty związane z wycofywaniem kwestionowanych produktów. W ramach ww. działań przedsiębiorcy wycofali z obrotu niebezpieczne partie żywności na kwotę 11 943,26 zł (w 2019 r. - na łączną kwotę 4336,07 zł).

Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W 2020 r. pobrano i zbadano 29 próbek (2019 r. – 47 próbek) materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, które zostały zbadane, m. in. w kierunku: zawartości formaldehydu, migracji globalnej, migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych, bisfenolu A, migracji kadmu i ołowiu. Ponadto, oceną objęto

również organoleptykę, tj. wpływ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością na cechy żywności mającej z nimi kontakt, tj., np. smak/zapach.

Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – pochodzenia krajowego

W 2020 r. zbadano 10 próbek (2019 r. – 16 próbek) materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pochodzenia krajowego, tj. między innymi: wyroby ceramiczne (talerze, filiżankę, salaterki), szklanki do napojów, melaminowe miski, miskę plastikową, łyżki kuchenne, metalowe puszki lakierowane, pojemniki z tworzywa sztucznego do przechowywania żywności. Próbek nie kwestionowano (w 2019 r. zakwestionowano 1 próbkę ze względu na niespójne oznakowanie na spodzie pojemnika i instrukcji użycia dołączonej do pojemnika).

Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – pochodzących z importu

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, w 2020 r. zbadano 14 próbek (w 2019 r. – 23 próbki) importowanych materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, tj. kubki ceramiczne, talerz z melaminy, kubek z melaminy, łyżki i łopatkki kuchenne, butelkę z tritanu, pojemnik z tworzywa sztucznego do przechowywania żywności. Pobrane do badania materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością pochodziły głównie z Chin. Próbek, podobnie jak w roku 2019, nie kwestionowano.

Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – pochodzących z Unii Europejskiej

W 2020 r. pobrano i zbadano 5 próbek (w 2019 r. – 8 próbek) materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, wyprodukowanych w krajach Unii Europejskiej (szklanki, kubek szklany oraz metalowe puszki lakierowane). Próbek nie kwestionowano, podobnie jak w 2019 r.

Próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością były pobierane do badań w zakładach produkcyjnych, hurtowniach, jak również w obrocie detalicznym.

Ponadto, w 2020 roku do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Kielcach w systemie RASFF (System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach) wpłynęło 6 powiadomień alarmowych (w roku 2019 – 5 powiadomień alarmowych) dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, tj. dot.:

- migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych z nylonowej chochelki,

- migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych z wyrobu pn. Nylon Potato Masher (tłuczek do ziemniaków),
- migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych z łyżki z tworzywa sztucznego,
- przekroczenia dopuszczalnego limitu migracji ołowiu z wyrobu pn. Granit talerz deserowy 20 cm czarny NBC,
- migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych z poliamidowej łyżki cedzakowej SMUKEE KITCHEN,
- migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych z nylonowej łyżki z pomarańczowym silikonowym obrzeżem.

duktów kosmetycznych od nadzorowanych producentów/zakładów produkcyjnych (w 2019 r. – 34 próbki). Wszystkie ww. próbki zbadano w kierunku parametrów mikrobiologicznych (w 2019 r. 13 próbek zbadano w kierunku parametrów mikrobiologicznych, 21 natomiast w kierunku parametrów chemicznych tj. w kierunku zawartości formaldehydu). Żadnej z ww. próbek nie kwestionowano (w 2019 r. próbek również nie kwestionowano).

Jakość zdrowotną materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych pobranych do badań laboratoryjnych na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 przedstawiono w tabeli 5.

Jakość zdrowotna produktów kosmetycznych

W roku 2020 pobrano do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli 10 próbek pro-

rodzaj próbek	liczba próbek zbadanych						% próbek kwestionowanych (ogółem)	
	krajowych		UE		import		2019 r.	2020 r.
	2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.		
Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	16	10	8	5	23	14	2,1	0
Produkty kosmetyczne	31	10	2	0	1	0	0	0

Tabela 5. Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych pobranych do badań laboratoryjnych na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2019 i 2020.

Ocena sposobu żywienia

Żywienie odgrywa kluczową rolę w utrzymaniu prawidłowego stanu zdrowia przez co, determinuje również długość życia. Niewłaściwy sposób odżywiania oraz złe nawyki żywieniowe są przyczyną, m. in. przewlekłego zmęczenia, osłabienia uwagi i koncentracji, a także wielu chorób cywilizacyjnych, tj. otyłości, cukrzycy typu 2, chorób układu krążenia oraz nowotworów. Prawidłowe żywienie jest istotnym elementem leczenia osób przebywających, m. in. w szpitalach, sanatoriach czy domach opieki społecznej oraz pozwala na kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych wśród dzieci i młodzieży przebywających, np. w domach małego dziecka, przedszkolach, szkołach i ośrodkach szkolno – wychowawczych.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pełnią nadzór w ww. zakresie, m. in. poprzez: przeprowadzanie kontroli sanitarnych w obiektach żywienia zbiorowego w zakresie spełnienia wymogów prawa żywnościowego, ocenę jadłospisów, pobór do badań laboratoryjnych próbek przygotowywanych posiłków.

Na terenie województwa świętokrzyskiego nadzorem objętych jest 3218 obiektów żywienia zbiorowego (w 2019 r. – 3177). W roku sprawoz-

dawczym odnotowano znaczący wzrost liczby zakładów żywienia zbiorowego otwartego – o 46 obiektów. Powyższe dotyczy głównie punktów małej gastronomii, których ilość wzrosła o 14 obiektów, w porównaniu do 2019 r.

W 2020 r. oceniono sposób żywienia w 99 zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 3,1% obiektów objętych nadzorem (w 2019 r. – 13,4%), w tym oceniono teoretycznie 97 jadłospisów (w 2019 r. – 434) i 14 zestawień dekadowych (w 2019 r. – 85) oraz zbadano laboratoryjnie 4 próbki posiłków w zakresie oceny procentowego udziału energii z białka i z tłuszczu (w 2019 r. – 9). W wyniku teoretycznej analizy jadłospisów i zestawień dekadowych stwierdzono wady jadłospisów i racji pokarmowych w 14 próbkach na 97 próbek ocenionych teoretycznie, co stanowi 14,4% (w 2019 r. – 29,5%), w tym:

- w szpitalach 50%, w systemie cateringowym – nie oceniano (w 2019 r. – 61,5%, w tym 77,8% w systemie cateringowym),
- w domach opieki społecznej 25%, w systemie cateringowym – nie oceniano (w 2019 r. – 13,8%, w tym 16,7% w cateringu),
- w stołówkach zlokalizowanych w przedszkolach 24,1% (w 2019 r. – 31,6%), w tym 42,9% w syste-

mie cateringowym (w 2019 r. – 46,7%),
– w stołówkach szkolnych 13,9% (w 2019 r. – 26,6%),
w systemie cateringowym nieprawidłowości nie stwierdzono (w 2019 r. – 28,6%)

(odsetek obliczono w stosunku do ogólnej liczby zbadanych próbek w danej grupie obiektów).

Z 4 próbek posiłków pobranych w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego i zbadanych laboratoryjnie, zdyskwalifikowano 2 próbki, tj. 50%, w tym 1 próbkę z uwagi na niewłaściwą wartość energetyczną (w 2019 r. zbadano laboratoryjnie 9 próbek pokarmowych posiłków, z czego niewłaściwą wartość energetyczną stwierdzono w 3 próbkach, co stanowi 44,4% zbadanych).

W roku sprawozdawczym w dalszym ciągu dokonywano oceny jadłospisów w jednostkach systemu oświaty (tj. w szkołach, przedszkolach, bursach/internatach oraz w zakładach specjalnych i wychowawczych) w zakresie przestrzegania wymagań ujętych w treści rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego znajdowało się 770 obiektów należących do jednostek systemu oświaty (w 2019 r. – 771 obiektów), z czego skontrolowano 118 zakładów, tj. 15,3% nadzorowanych (w 2019 r. – 52,8%). W omawianej grupie obiektów przeprowadzono 142 kontrole sanitarne (m. in. tematyczne oraz z wypełnieniem „Arkuszy oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”), w trakcie których poddano analizie jadłospisy w zakresie spełnienia wymagań zawartych w treści ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia. Oceniono jadłospisy w: 36 szkołach (w tym w 3 prowadzących żywienie w formie cateringu), 29 przedszkolach (w tym w 7 korzystających z usług firm cateringowych), 1 specjalnym ośrodku szkolno – wychowawczym oraz w 1 zakładzie usług cateringowych produkujących posiłki dla jednostek systemu oświaty. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- braku lub niedostatecznej ilości warzyw i owoców (w tym surowych),
- braku lub niedostatecznej ilości mleka lub jego przetworów w jadłospisach,
- braku obliczania średnioważonej normy dla grupy żywionych osób na energię i składniki pokarmowe oraz wartości kalorycznej produkowanych posiłków,
- nieuwzględnienia w jadłospisie środków spożywczych ze wszystkich podstawowych grup produktów, w tym produktów zbożowych, mięsa, ryb, mleka i produktów mlecznych, orzechów, nasion, roślin strączkowych,

- braku porcji ryby, co najmniej raz w tygodniu,
- podawania posiłków przygotowanych z koncentratów spożywczych zawierających nienaturalne składniki,
- oferowania do spożycia środków spożywczych zawierających więcej niż 10g cukru w 250g produktu gotowego do spożycia,
- oferowania do spożycia żywności niespełniającej wymagań ujętych w treści rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, np. słodczy przy jednoczesnej niskiej podaży warzyw, owoców, mleka i przetworów mlecznych, ryb.

W 2020 r. nie pobierano z jednostek systemu oświaty próbek do badań laboratoryjnych (w 2019 r. z jednostek systemu oświaty pobrano do badań 26 próbek, z których zakwestionowano 2, tj. 7,7%).

W roku sprawozdawczym Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wymierzył 3 kary pieniężne na łączną kwotę 3000,00 zł na jednostki systemu oświaty za stosowanie w ramach żywienia zbiorowego dzieci w jednostce systemu oświaty (1 przedszkole, 2 szkoły) środków spożywczych niespełniających wymagań zawartych w treści rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (w 2019 r. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wymierzył 2 kary pieniężne w łącznej kwocie 1800,00 zł).

W roku sprawozdawczym w dalszym ciągu kontynuowano nadzór nad sklepikami szkolnymi, m. in. w zakresie przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Na terenie województwa świętokrzyskiego pod nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdują się 103 sklepiki szkolne (w 2019 r. – 111 obiektów), z czego skontrolowano 20 obiektów, tj. 19,4% nadzorowanych (w 2019 r. – 42,3%). W omawianej grupie obiektów przeprowadzono 22 kontrole sanitarne (w 2019 r. – 49), w tym 18 obejmujących sprawdzenie zgodności oferowanego asortymentu z wymaganiami zawartymi w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia (w 2019 r. – 44).

Nieprawidłowości stwierdzono w 7 sklepikach, tj. 35% skontrolowanych, z czego w 5 obiektach stwierdzono nieprzestrzeganie ww. przepisu prawa (w 2019 r. – 16). W 2020 r. wydano 1 decyzję administracyjną z zarządzeniami dot. poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektu (w 2019 r. decyzji nie wydawano). Za stwierdzone uchybienia sanitarno-higieniczne nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 550,00 zł (w 2019 r. – 6 mandatów na łączną kwotę 850,00 zł). Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nałożył 1 karę pieniężną w wysokości 2000,00 zł na właściciela sklepiku szkolnego za prowadzenie działalności w zakresie wprowadzania do obrotu środków spożywczych niezgodnych z przepisami zawartymi w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. (w 2019 r. wymierzono 1 karę pieniężną w wysokości 2000,00 zł na właściciela sklepiku szkolnego za prowadzenie działalności w zakresie wprowadzania do obrotu środków spożywczych niezgodnych z wymaganiami ujętymi w treści ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia).

Ponadto, w 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego znajdowało się 57 automatów (w 2019 r. - 14) sprzedających środki spożywcze w 38 jednostkach systemu oświaty. Skontrolowano 1 automat, tj. 1,8% nadzorowanych (w 2019 r. – 64,3%), przeprowadzając 1 kontrolę sanitarną interwencyjną w zakresie wprowadzania do obrotu środków spożywczych spełniających wymagania ujęte w treści rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Wyniki ww. kontroli potwierdziły nieprawidłowości dot. sprzedaży żywności nieodpowiadającej wymaganiom ww. rozporządzenia (w 100% skontrolowanych, w 2019 r. w 33,3%), co skutkowało podjęciem działań naprawczych przez właściciela automatu i wycofaniem ze sprzedaży zakwestionowanych środków spożywczych. W związku z nieprzestrzeganiem przez przedsiębiorców wymagań prawa żywnościowego w zakresie oferowanych do sprzedaży środków spożywczych na terenie jednostek systemu oświaty do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynęły 2 wnioski o wymierzenie kary pieniężnej przewidzianej w art. 103 ust. 1 pkt 8, ust. 2 pkt 2, art. 104 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (postępowanie administracyjne w toku).

W roku sprawozdawczym przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa świętokrzyskiego przeprowadzili kontrole sanitarne w 3 szpitalnych blokach żywienia (w 2019 r. – 12), zlokalizowanych w placówkach,

które prowadzą żywienie pacjentów we własnym zakresie (kuchnie własne). W trakcie kontroli dokonano, m. in. oceny stanu sanitarno – technicznego bloków żywienia oraz pobierano do analizy jadłospisy dekadowe. Dokonano 2 analiz teoretycznych jadłospisów dekadowych (w 2019 r. – 26 analiz). W wyniku analizy teoretycznej jadłospisów dekadowych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były:

- brak dodatku warzyw i owoców do posiłków lub zbyt niska podaż – w 1 szpitalu,
- brak lub niska podaż mleka i produktów mlecznych – w 1 szpitalu,
- zbyt niska podaż nasion roślin strączkowych – w 1 szpitalu,
- zbyt niska podaż ryb i/lub przetworów rybnych w ciągu tygodnia – w 1 szpitalu,
- monotonność serwowanych kolacji – w 1 szpitalu.

Ponadto, dokonano obliczenia wartości odżywczych dla 1 zestawienia dekadowego (w 2019 r. - 1) przy użyciu programu komputerowego. Uzyskane wyniki porównano z obowiązującymi normami żywienia opracowanymi przez Instytut Żywności i Żywienia i wniesiono poniższe uwagi:

- zbyt niska podaż ryb i/lub przetworów rybnych w dekadzie,
- zbyt niska podaż warzyw i owoców w ciągu 10 dni.

W roku sprawozdawczym do badań laboratoryjnych w kierunku oznaczenia wartości energetycznej i zawartości składników pokarmowych oraz soli pobrano 2 próbki pokarmowe posiłków serwowanych pacjentom szpitali oraz 2 próbki pokarmowe posiłków produkowanych w obiektach dostarczających posiłki do szpitali, tj. w zakładzie usług cateringowych oraz innym zakładzie żywienia - restauracji (w 2019 r. pobrano 5 próbek). Zdyskwalifikowano obie próbki pokarmowe posiłków produkowanych w obiektach dostarczających posiłki do szpitali, tj. 50% zbadanych z uwagi na nieprawidłową podaż energii z tłuszczu oraz zawartość soli w całodziennym posiłku powyżej 5g (w 2019 r. – 40% zbadanych). W roku sprawozdawczym nie pobierano próbek w związku z podejrzeniem wystąpienia choroby przenoszonej drogą pokarmową (w 2019 r. pobrano 7 próbek wymazów sanitarnych oraz 3 próbki kontrolne posiłków wyprodukowanych w kuchni szpitalnej w związku z podejrzeniem wystąpienia choroby przenoszonej drogą pokarmową - próbek nie kwestionowano).

Działania związane z oceną jakości zdrowotnej importowanych środków spożywczych dokonywaną w miejscu docelowego przeznaczenia

W 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzono ogółem 21 granicznych kontroli sanitarnych żywności (w 2019 r. – 52),

w tym 9 kontroli w miejscu docelowego przeznaczenia oraz 12 kontroli w zakładach eksporterów. Powyższe kontrole przeprowadzono w związku z wnioskami eksporterów i importerów o wydanie świadectw jakości zdrowotnej dla żywności przeznaczonej na eksport do krajów spoza Unii Europejskiej oraz dla żywności importowanej z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej.

W trakcie ww. kontroli oceniono jakość zdrowotną (na podstawie kontroli dokumentacji, tożsamości) 34 partii żywności (w 2019 r. – oceniono 81 partii importowanych środków spożywczych). W roku sprawozdawczym, tak samo jak w roku 2019, nie dokonywano kontroli jakości zdrowotnej materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Wydano 33 świadectwa jakości zdrowotnej (w 2019 r. wydano 75 świadectw), w tym 6 świadectw spełnienia wymagań i dopuszczenia żywności do obrotu (w 2019 r. – 14 świadectw) oraz 27 świadectw (w 2019 r. – 60 świadectw) dla żywności przeznaczonej do innych krajów. W 2020 r. wszystkie partie ocenianej żywności uzyskały świadectwa spełnienia wymagań i dopuszczenia do obrotu (w 2019 r. wydano 1 świadectwo o niespełnieniu wymagań przez środek spożywczy). W roku sprawozdawczym, tak samo jak w 2019 r., do badań laboratoryjnych nie pobierano próbek żywności, czy materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Stan sanitarny szpitalnych bloków żywienia

W 2020 r. liczba szpitalnych bloków żywienia objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie woj. świętokrzyskiego nie uległa zmianie w stosunku do roku 2019, tj. nadzorem objętych jest 31 szpitalnych bloków żywienia, zlokalizowanych w 34 szpitalach, w tym 3 zlokalizowane w szpitalach uzdrowiskowych.

W roku sprawozdawczym (tak samo jak w 2019 r.) 17 bloków prowadziło żywienie w systemie cateringowym, a posiłki dostarczane były do nich z zakładów żywnościowo – żywieniowych objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej, np.: kuchni szpitalnych (w tym tych, w których posiłki produkują prywatne firmy, w ramach działalności zakładów usług cateringowych), zakładów usług cateringowych, restauracji.

W 2020 r., podobnie jak w latach ubiegłych, w 4 nadzorowanych szpitalach kuchnie szpitalne wraz z zapleczem były wykorzystywane do prowadzenia działalności przez firmy, które produkują i rozprowadzają posiłki do innych szpitali. Zostały one sklasyfikowane jako zakłady usług cateringowych.

W roku sprawozdawczym nie wydawano decyzji zatwierdzających bloki żywienia zlokalizowane w szpitalach (w 2019 r. zatwierdzono 1 szpital prowadzący żywienie pacjentów w systemie cateringowym). Skontrolowano 4 bloki żywienia, w tym 1 prowadzący żywienie w systemie cateringowym

(w 2019 r. skontrolowano 25 obiektów, w tym 13 prowadzących żywienie w systemie cateringowym). W roku sprawozdawczym nie oceniono według „Arkuszy oceny zakładu...” bloków żywienia zlokalizowanych w szpitalach (w 2019 r. oceniono 20 obiektów, w tym 8 funkcjonujących w systemie cateringowym - w wyniku dokonanej oceny wszystkie zakłady oceniono jako „zgodne z wymaganiami”, a ryzyko określono jako „niskie” dla 12 bloków żywienia, a jako „średnie” dla 8 bloków żywienia).

W szpitalnych blokach żywienia ogółem przeprowadzono 9 kontroli i rekontroli, w tym 1 w szpitalu prowadzącym żywienie pacjentów w systemie cateringowym (w 2019 r. przeprowadzono 34 kontrole sanitarne). W roku sprawozdawczym przeprowadzono 1 kontrolę interwencyjną w związku z powiadomieniem alarmowym Nr 2020.076 z dnia 10.08.2020 r. w sprawie wykrycia bakterii *Salmonella* z grupy BO w próbce produktu pn. „Papryka słodka mielona” - produkt został zużyty do bieżącej produkcji posiłków (w 2019 r. również przeprowadzono 1 kontrolę interwencyjną w związku z artykułem w prasie dotyczącym niewłaściwej jakości i higieny żywienia pacjentów w jednym ze szpitali zlokalizowanych w Kielcach – zarzuty nie potwierdziły się).

W 2020 r. w omawianej grupie obiektów nie stwierdzono nieprawidłowości, które skutkowałyby zastosowaniem karania mandatowego (w roku 2019 nałożono 2 mandaty karne na kwotę 300,00 zł).

We wszystkich nadzorowanych blokach żywienia funkcjonują systemy kontroli wewnętrznej w zakresie GHP/GMP i systemu HACCP.

W roku sprawozdawczym wydano w tej grupie obiektów 2 decyzje administracyjne dotyczące przedłużenia terminu realizacji zarządzenia dot. poprawy stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń i wyposażenia bloku żywienia (w roku 2019 wydano 3 decyzje administracyjne dotyczące poprawy stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń i wyposażenia bloku żywienia). Nie wydawano decyzji dot. unieruchomienia bądź przerwania działalności całego lub części bloku żywienia (w 2019 r. również nie wydawano).

W 2020 r. do badań laboratoryjnych w kierunku oznaczenia wartości energetycznej i zawartości składników pokarmowych oraz soli pobrano 2 próbki pokarmowe posiłków serwowanych pacjentom szpitali, które nie zostały zdyskwalifikowane (w 2019 r. pobrano 5 próbek pokarmowych posiłków serwowanych pacjentom szpitali do badań laboratoryjnych, zdyskwalifikowano 2 próbki z uwagi na nieprawidłową podaż energii z tłuszczu).

Wnioski

1. W porównaniu do 2019 r. zwiększyła się o 1073 (w 2019 r. o 67) łączna liczba obiektów objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
2. Odnotowano wzrost ilości zakładów produkcyjnych o 788 obiektów. Zwiększyła się ilość ciastkarni, przetwórnii owocowo – warzywnych i grzybowych, wytwórni suplementów diety, wytwórni tłuszczów roślinnych i mieszanin tłuszczów zwierzęcych oraz obiektów z grupy „Inne wytwórnice żywności”.
3. Wzrosła również liczba nadzorowanych obiektów żywienia zbiorowego otwartego (o 46 podmiotów), w tym punktów małej gastronomii o 14 oraz ilość wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością o 2 podmioty, a także wzrosła liczba miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością o 4 sklepy.
4. Największy wzrost ilości obiektów, podobnie jak w roku ubiegłym, odnotowano w grupie „Inne wytwórnice żywności” (o 783 obiekty, w porównaniu do roku 2019).
5. Zaobserwowano spadek ilości objętych nadzorem zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego o 6 obiektów w porównaniu do 2019 r.
6. W roku sprawozdawczym odnotowano niewielki wzrost (o 0,1%) odsetka ogółu obiektów ocenionych jako „niezgodne z wymaganiami” w stosunku do roku 2019.
7. W 2020 r. zdyskwalifikowano dwa zakłady produkcyjne: piekarnię oraz przetwórnnię owocowo-warzywną i grzybową (w roku 2019 zdyskwalifikowano również dwa zakłady produkcyjne: ciastkarnię i zakład garmażeryjny.).
8. Zarejestrowano pogorszenie w porównaniu do roku 2019 w grupie zakładów produkcyjnych, tj.: piekarni, przetwórnii owocowo – warzywnych i grzybowych oraz w grupie: zakłady żywienia zbiorowego otwartego.
9. Poprawę w zakresie stanu sanitarnego odnotowano: ciastkarniach, zakładach garmażeryjnych oraz zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego.
10. W celu zapewnienia poprawy bezpieczeństwa żywności w 2021r. należy w dalszym ciągu prowadzić działania nadzorowe w zakresie jakości żywności wprowadzanej do obrotu, produkowanej przez krajowych przedsiębiorców, jak również pochodzącej spoza Polski. Wskazówką do powyższych działań jest fakt dyskwalifikowania próbek środków spożywczych pochodzenia krajowego, jak również pochodzących z krajów Unii Europejskiej i importu. Szczególnego nadzoru w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności, wymagają środki spożywcze o najwyższym odsetku próbek kwestionowanych za parametry mikrobiologiczne, należące do grup:
 - mleko i przetwory mleczne,
 - drób, podroby i produkty drobiarskie,
 - mięso, podroby i produkty mięsne.
 Dyskwalifikacja próbek z ww. grup środków spożywczych świadczy o tym, że wzmożonego nadzoru wymagają obszary kontroli wewnętrznej mające wpływ na jakość zdrowotną produkowanych środków spożywczych.
11. Odnotowano wzrost liczby obiektów z wdrożonymi zasadami GHP, GMP (w roku 2019 – 12923, a w roku 2020 - 13429) Powyższe świadczy o zadowalającej świadomości producentów i dystrybutorów środków spożywczych w zakresie odpowiedzialności za jakość zdrowotną wytwarzanej oraz wprowadzanej na rynek żywności. Jednakże odnotowano niewielki spadek liczby obiektów z opracowanymi i wdrożonymi zasadami systemu HACCP (w 2019 – 9343, a w roku 2020 – 9301), największy w obiektach obrotu środkami spożywczymi. Powyższe może być wynikiem dużej dynamiki dot. tej grupy obiektów w zakresie ich działalności, tj. powstawania nowych obiektów i likwidacji działalności oraz świadczy o konieczności przeprowadzania szkoleń i zwiększenia świadomości w ww. zakresie u dystrybutorów żywności.
12. W roku 2020 r. spośród pobranych do badań laboratoryjnych próbek posiłków z obiektów żywienia zbiorowego typu zamkniętego zakwestionowano 50% próbek pobranych do badania (w 2019 r. – 44,4%).
13. Odnotowano poprawę w zakresie komponowania jadłospisów i zestawień dekadowych. Wady jadłospisów stwierdzono w 14,4% ocenionych w tym zakresie zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego (w 2019 r. – 29,5%).
14. Odnotowano poprawę w zakresie przestrzegania wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci przez osoby odpowiedzialne za rodzaj wprowadzanego asortymentu w sklepikach szkolnych. Nieprawidłowości w ww. zakresie stwierdzono w 5 obiektach (w 2019 r. – w 7 sklepikach).
 Świętokrzyski Państwowy Inspektor Sanitarny nałożył 1 karę pieniężną w wysokości 2000,00 zł na właściciela sklepiku szkolnego za prowadzenie działalności w zakresie wprowadzania do obrotu środków spożywczych niezgodnych z przepisami zawartymi w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. (w 2019 r. – również 1 kara w wysokości 2000,00 zł za powyższe uchybienie).

15. W zakresie planowania żywienia w szpitalach odnotowano poprawę, o czym świadczy zakwestionowanie 50% ocenionych teoretycznie jadłospisów dekadowych (w 2019 r. – 61,5%), w systemie cateringowym – nie oceniano (w 2019 r. – 77,8%).

16. Należy zaznaczyć, iż znacznie mniejsza niż w roku 2019 ilość podmiotów:

- skontrolowanych (o 1638 obiektów),
- sklasyfikowanych (o 1613 zakładów),
- wykonanych kontroli (o 2336 mniej)

wynika z faktu czynnego zaangażowania pracowników pionu Higieny Żywności, Ży-

wienia i Produktów Kosmetycznych, zarówno z Powiatowych Stacji Sanitarno – Epidemiologicznych z terenu woj. świętokrzyskiego, jak i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Kielcach, od marca do końca 2020r., w działania dotyczące wprowadzenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii wywołanego zakażeniami ludzi wirusem SARS-CoV-2 oraz wprowadzonych obostrzeń, które miały również wpływ na funkcjonowanie branży żywnościowo-żywnościowej.

NADZÓR ORGANÓW PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ NAD BEZPIECZEŃSTWEM SUPLEMENTÓW DIETY I ŻYWNOŚCIĄ DLA OKREŚLONYCH GRUP

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku w rejestrze obiektów nadzorowanym przez organy PIS znajdowało się 7 zatwierdzonych producentów żywności prozdrowotnej, tj. 6 - producentów suplementów diety i 1 - producent środków spożywczych wzbogaconych witaminami i składnikami mineralnymi (w 2019 r. - 4 wytwórnie suplementów diety, 1 - producent środków spożywczych wzbogaconych witaminami i składnikami mineralnymi). Ww. zakłady posiadają wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP. W 3 nadzorowanych zakładach produkcji suplementów diety w 2020 r. w sumie przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych, w tym 1 zakład oceniono na podstawie „Arkusza oceny stanu sanitarnego...”. W wyniku dokonanej oceny zakład oceniono jako „zgodny z wymaganiami”, a ryzyko określono jako „wysokie” ze względu na profil zakładu. W stosunku do nadzorowanych producentów w 2020 r. decyzji administracyjnych nie wydawano. W obrębie województwa świętokrzyskiego brak producentów żywności dla określonych grup, w tym obejmujących, m.in. preparaty do początkowego i dalszego żywienia niemowląt, żywność dla dzieci.

Na nadzorowanym terenie znajdują się podmioty zajmujące się konfekcjonowaniem suplementów diety oraz miejsca obrotu żywnością prozdrowotną, w tym wyspecjalizowane w zakresie obrotu suplementami diety, tj. m.in. hurtownie suplementów diety (4) i farmaceutyczne (3), wyspecjalizowane sklepy sprzedaży suplementów diety, sklepy zielarsko - medyczne, sklepy z odżywkami dla sportowców, apteki i punkty apteczne.

W zakresie nadzoru pełnionego nad żywnością prozdrowotną wprowadzaną do obrotu, w tym

suplementami diety, żywnością wzbogaconą i dla określonych grup w 2020 r. przeprowadzono bieżące kontrole sanitarne w poszczególnych rodzajach obiektów w zakresie oceny znakowania, prezentacji i reklamy żywności oraz kontrole wynikające z poleceń Głównego Inspektora Sanitarnego, działań wyjaśniających podejmowanych w ramach systemu RASFF (System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach), dot. poboru próbek w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w sprawie zgłaszanych interwencji konsumentów, dotyczących przede wszystkim sprzedaży suplementów diety za pośrednictwem stron internetowych.

W 2020 r. kontynuowano nadzór w zakresie spełnienia szczególnych wymagań odnoszących się do preparatów do początkowego żywienia niemowląt dotyczących ich reklamy, prowadzenia działalności promocyjnej, oferowania lub dostarczania próbek, jak również przedmiotów służących do karmienia niemowląt oraz prezentacji i reklamy żywności dla określonych grup. Nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzono.

Jakość zdrowotna suplementów diety

W 2020 r. dokonano analizy laboratoryjnej 87 próbek suplementów diety (w 2019 r. - 146 próbek) w ramach urzędowej kontroli żywności, w tym 79 produkcji krajowej (90,80% próbek zbadanych, w 2019 r. - 76,03%), 3 z krajów członkowskich Unii Europejskiej, co stanowi 3,45% ogółu zbadanych próbek (w 2019 r. - 15,07%) oraz 5 produktów pochodzących z importu, tj. 5,75% (w 2019 r. - 8,90%). W 2020 r. zakwestionowano 2 próbki suplementów diety, co stanowi 2,30% próbek zbadanych (w 2019 r. - 1,37%).

Kierunki badań oraz liczbę zbadanych próbek suplementów diety przedstawiono w tabeli 6.

l.p.	kierunek badania próbek	liczba zbadanych próbek	w tym		
			importowane	UE	krajowe
1	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	20	0	0	20
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	5	1	1	3
3	Substancje dodatkowe	8	0	0	8
4	3-MCPD	1	0	0	1
5	Wybrane parametry, w tym witaminy i składniki mineralne	43	1	2	40
6	Znakowanie	49	4	1	44
7	Organoleptyka	3	0	0	3
8	Napromienianie żywności	2	1	0	1
9	Żywność wzbogacona	5	0	0	5
10	WWA	3	2	0	1

Tabela 1. Zakres badań próbek suplementów diety, pobranych do badań na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 r.

Jakość zdrowotna żywności specjalnego przeznaczenia

W 2020 r. zbadano ogółem 159 próbek żywności specjalnego przeznaczenia (w 2019 r. – 218 próbek). Kierunki badań oraz liczba zbadanych próbek żywności specjalnego przeznaczenia została przedstawiona w tabeli 7. Spośród wszystkich 159 przebadanych próbek żywności specjalnego przeznaczenia, największy odsetek (87,42%) stanowiły próbki produktów krajowych, tj. 184 próbki

(w 2019 r. – 84,40%). Zbadano 19 próbek produktów z Unii Europejskiej, co stanowiło 11,95 % wszystkich badanych próbek (w 2019 r. – 15,14%). Zbadano 1 próbkę środka spożywczego pochodzącego z importu, co stanowi 0,63 % (w 2019 r. – 0,46%). Zakwestionowano 1 próbkę żywności specjalnego przeznaczenia ze względu na nieprawidłowe znakowanie, co stanowi 0,63 % wszystkich badanych próbek (w 2019 r. próbek nie kwestionowano).

l.p.	kierunek badania próbek	liczba zbadanych próbek	w tym		
			import	EU	krajowe
1	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	85	0	10	75
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	20	0	0	20
3	Pozostałości pestycydów	5	0	2	3
4	Mikotoksyny	7	0	1	6
5	Zanieczyszczenia azotanami	4	0	0	4
6	Substancje dodatkowe	2	0	1	1
7	Znakowanie	79	0	2	77
9	GMO	1	0	0	1
10	Wybrane parametry, w tym witaminy i składniki mineralne	16	1	1	14
11	Organoleptyka	2	0	1	1
12	Furan	2	0	0	2
13	WWA	3	0	0	3
14	Gluten	3	0	0	3
15	Izomery trans kwasów tłuszczowych	2	0	2	0
16	3-MCPD	2	0	0	2
17	Akryloamid	2	0	0	2
18	Alkaloidy tropanowe	2	0	2	0
19	Alkaloidy sporyszu	3	0	0	3

Tabela 2. Zakres badań próbek żywności specjalnego przeznaczenia pobranych do badań z terenu województwa świętokrzyskiego, z uwzględnieniem kraju pochodzenia próbki (2020 r.)

Wnioski

W związku z rosnącym zainteresowaniem konsumentów suplementami diety oraz rozwojem rynku w zakresie sprzedaży ww. grup środków spożywczych, w szczególności suplementów diety organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pełniły nadzór nad ww. grupą produktów wprowadzanych do obrotu, ze szczególnym uwzględnieniem sprzedaży internetowej suplementów diety przez nadzorowanych przedsiębiorców. Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych obiektach podczas bieżących kontroli sanitarnych przeprowadzali ocenę oznakowania żywności prozdrowotnej. Ilość przeprowadzonych w tym zakresie kontroli w 2020 r., w związku z panującą sytuacją epidemiologiczną w kraju i wynikającymi z niej ograniczeniami, znacznie odbiegła od ilości kontroli przeprowadzonych w poprzednich latach. W wyniku przeprowadzonych kontroli w ww. zakresie w 10 przypadkach stwierdzono niezgodności w oznakowaniu suplementów diety.

Niezgodności dotyczyły:

- nieprawidłowej treści zamieszczanych oświadczeń, tj. o charakterze medycznym dotyczących składników środków spożywczych lub zamieszczanie oświadczeń zdrowotnych, których brak w wykazie dopuszczonych do stosowania,
- nieprzestrzegania art. 9 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności (...) w zakresie braku podania informacji o ilości netto środka spożywczego.

W związku z powyższym, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni z terenu woj. świętokrzyskiego informowali o zaistniałych nieprawidłowościach państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych właściwych dla producentów lub dystrybutorów suplementów diety, którzy zlokalizowani byli

poza województwem świętokrzyskim.

Należy wskazać, iż w 2020 r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni podejmowali działania kontrolne i wyjaśniające w związku ze zgłaszanymi od organów interwencjami (wpłynęło 15 interwencji) dotyczącymi suplementów diety wprowadzanych do obrotu przez przedsiębiorców z terenu woj. świętokrzyskiego za pośrednictwem Internetu, tj. prezentowanych i oferowanych do sprzedaży na popularnych aukcjach internetowych, w tym allegro. Interwencje dotyczyły:

- stosowania w prezentacji produktu wprowadzającego w błąd sformułowaniem dla określenia witaminy C - „lewoskrętna”,
- zawartości w suplementach diety składników przekraczających zalecaną maksymalną ilość (dawkę), dot. to m.in. składników takich jak: różeniec górski, berberyna, biotyna, witamina D, resweratrol, kwercetyna,
- sugerowania właściwości „antywirusowych” suplementu diety,
- wprowadzania do obrotu suplementów diety otrzymywanych z konopi siewnych (*Cannabis sativa* L), w tym sprzedaży olejków konopnych z CBD, produktów zawierających w składzie ziele konopi siewnych,
- braku zamieszczenia w prezentacji suplementu diety wymaganej przepisami prawa informacji „suplementy diety powinny być przechowywane w sposób niedostępny dla małych dzieci”.

W związku z powyższym w stosunku do jednego z przedsiębiorców wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą uzyskanie zezwolenia na wprowadzenie na rynek UE ziele konopi siewnych (*C. sativa* L), jako składnika żywności (postępowanie w toku).

W 2020 r. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie nakładał kar pieniężnych na przedsiębiorców w zakresie naruszeń dotyczących żywności prozdrowotnej.

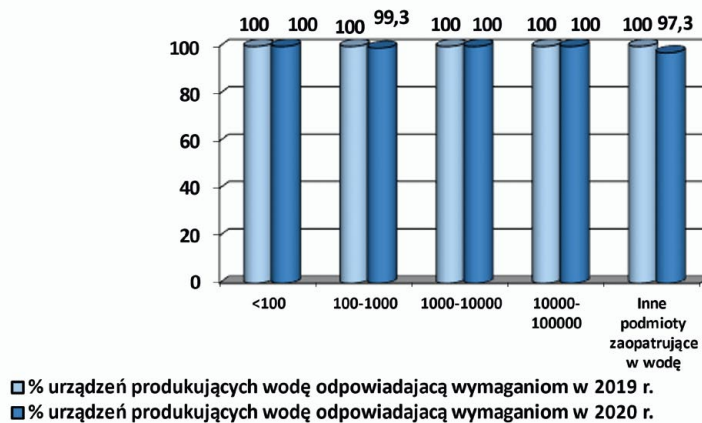
JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA, WODY W KĄPIELISKACH, W BASENACH KĄPIELOWYCH, CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ ORAZ NATURALNYCH WÓD BUTELKOWANYCH

Wprowadzenie

Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie woj. świętokrzyskiego prowadzi nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Wymagania jakim powinna odpowiadać jakość wody, sposób oceny jej przydatności do spożycia oraz sprawowanie nad nią nadzoru określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Na terenie województwa świętokrzyskiego wodociągi oraz inne podmioty zaopatrujące w wodę w 99,4% zasilane są z ujęć głębinowych, a tylko dwa wodociągi w powiecie buskim pobierają wodę z ujęć powierzchniowych. W województwie świę-

tokrzyskim badania laboratoryjne wody w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzone są w 6 akredytowanych laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto zarządcy wodociągów prowadzą badania laboratoryjne wody w ramach kontroli wewnętrznej w laboratoriach o udokumentowanym systemie jakości, zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

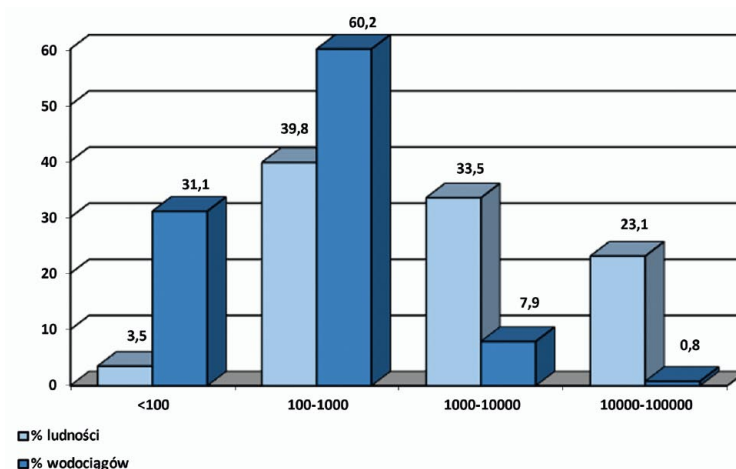
W 2020 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie świętokrzyskim skontrolowała 254 wodociągi czyli 100% znajdujących się w ewidencji oraz 73 inne podmioty zaopatrujące w wodę. Wodę spełniającą wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia dostarczało w 2020 r. 99,6% skontrolowanych wodociągów i 97,3 % skontrolowanych innych podmiotów zaopatrujących w wodę.

Wykres 1. Odsetek (%) poszczególnych rodzajów urządzeń produkujących wodę odpowiadającą wymaganiom sanitarnym w 2020 r.

Według szacunków powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w 2020 r. z wody przesyłanej przez wodociągi korzystało około 1180 tys. stałych mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Z wody dostarczanej przez wodociągi spełniającej wymagania, korzystało w 2020 r. 99,7% ludności. Z innych podmiotów zaopatrujących w wodę w 2020 r. korzystało ok. 3,3 tys. ludności.

Wykres 2. Zaopatrzenie ludności w wodę dostarczaną przez wodociągi o produkcji w m³/d w 2020 r.

Badania laboratoryjne próbek wody

Badania z zakresu higieny środowiska w województwie świętokrzyskim wykonywane były w laboratorium Zintegrowanego Systemu Badania Wody, w skład którego wchodzi:

- Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Busku - Zdroju
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sandomierzu

- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku - Kamiennej
 - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Starachowicach
 - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Włoszczowie
- W 2020 r. w/w laboratoria utrzymały i poszerzyły zakres akredytacji w zakresie wykonywanych badań.

województwo	liczba laboratoriów	
	powiatowych	wojewódzkich
świętokrzyskie	5	1

Tabela 1. Liczba laboratoriów powiatowych i wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych przeprowadzających badania wody w roku 2020.

Ilustracja 1. Lokalizacja laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego

Wykonywane były badania wody do spożycia, wody powierzchniowej wykorzystywanej jako kąpieliska i miejsca okazjonalnie wyko-

rzystywane do kąpeli, wody z basenów kąpielowych, ciepłej wody użytkowej oraz naturalne wody butelkowane.

województwo świętokrzyskie	liczba badań	liczba oznaczeń
woda do spożycia	3 723	27 571
woda powierzchniowa	14	28
woda z basenów kąpielowych	463	1 417
ciepła woda użytkowa	304	304
naturalne wody butelkowane	50	254
suma	4 554	29 574

Tabela 2. Liczba badań i oznaczeń wody wykonanych w ramach nadzoru organów PIS woj. świętokrzyskiego w 2020 r.

województwo świętokrzyskie			suma
	powiatową	wojewódzką	
Badania wykonane przez Państwową Inspekcję Sanitarną	2 393	2 161	4 554
Oznaczenia wykonane przez Państwową Inspekcję Sanitarną	10 021	19 553	29 574

Tabela 3. Liczba badań i oznaczeń wody wykonanych w ramach nadzoru organów PIS woj. świętokrzyskiego w 2020 r. z wyróżnieniem powiatów.

Laboratoria PIS województwa świętokrzyskiego wyposażone są w nowoczesną wysokospecjalistyczną aparaturę. Posiadają certyfikaty Polskiego Centrum Akredytacji, uzyskały pozytywną ocenę w wyniku audytów przeprowadzonych przez PCA. Wiarygodność i kompetencje laboratoria potwier-

dziły w międzylaboratoryjnych badaniach porównawczych lub badaniach biegłości organizowanych m. in. przez: LGC Standards (Wielka Brytania), Gdańską Fundację Wody, Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska – Katowice.

Ilustracja 2. Pracownia chromatografii jonowej badań wody laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach.

Ilustracja 3. Pracownia chromatografii jonowej badań wody laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach.

Charakterystyka poszczególnych grup urządzeń zaopatrzenia ludności w wodę

Wodociągi o produkcji $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$

W 2020 r. na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego znajdowało się 79 (81 – 2019 r.)

wodociągów o produkcji poniżej $100 \text{ m}^3/\text{d}$. Urządzenia te stanowią 31% wszystkich wodociągów, ale zaopatrują tylko 3,5% ogółu odbiorców (w 2020 r. – 3,6%). Z jednego wodociągu korzystało średnio 520 osób. Wodę spełniającą wymagania sanitarne dostarczało 100% skontrolowanych urządzeń tej grupy.

powiat	według ewidencji (stan na 31.12.2020 r.)	w tym: skontrolowanych	liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	% ogółu ludności w powiecie zaopatrywanej w wodę	% ogółu wodociągów w powiecie
buski	-	-	-	-	-
jędrzejowski	26	26	12,5	17,7	60,5
kazimierski	2	2	0,2	1,0	40,0
kielecki	6	6	4,0	2,1	11,3
konecki	6	6	3,3	4,2	33,3
opatowski	10	10	3,8	7,4	43,5
ostrowiecki	5	5	3,9	3,7	26,3
pińczowski	6	6	3,3	9,2	42,9
sandomierski	3	3	1,7	2,4	18,8
skarżyski	1	1	0,3	0,4	14,3
starachowicki	2	2	2,3	2,5	28,6
staszowski	4	4	2	2,9	30,8
włoszczowski	7	7	3,8	9,2	35,0
m. Kielce	1	1	0	0	50,0

Tabela 4. Wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/d.

Wodociągi o produkcji 101÷1000 m³/d

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowały się 153 (w 2019 r. – 150) wodociągi

o produkcji od 101 do 1000 m³/d (60,3% urządzeń wodociągowych z ewidencji).

powiat	według ewidencji (stan na 31.12.2020 r.)	w tym skontrolowanych	liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	% ogółu ludności w powiecie zaopatrywanej w wodę	% ogółu wodociągów w powiecie
buski	12	12	34,5	48,0	85,7
jędrzejowski	16	16	41,0	58,3	37,2
kazimierski	2	2	4,9	21,5	40,0
kielecki	43	43	14,3	74,8	81,1
konecki	10	10	34,6	44,1	55,6
opatowski	11	11	32,9	64,0	47,8
ostrowiecki	13	13	35,2	33,6	68,4
pińczowski	7	7	18,9	52,5	50,0
sandomierski	12	12	39,0	54,2	75,0
skarżyski	4	4	13,0	17,9	57,1
starachowicki	4	4	20,4	22,2	57,1
staszowski	7	7	26,0	37,8	53,8
włoszczowski	12	12	25,0	61,0	60,0
m. Kielce	-	-	-	-	-

Tabela 5. Wodociągi o produkcji 101÷1000 m³/d.

Wodociągi tej grupy zaopatrują największą liczbę ludności korzystającą ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia. Dostarczały one wodę dla 472,5 tys. osób (39,8% odbiorców, w 2019 r. – 40%). Średnio jedno urządzenie zaopatrywało 3082 osoby. W 2020 r. przeprowadzono kontrolę wszystkich wodociągów. Wodę spełniającą wymagania dostarczało 99,3% urządzeń tej grupy. Złą jakością wody ze względu na ponadnormatywny poziom ołowiu stwierdzono w wodociągu Wzdół-Parcele zaopatrującym 3957 osób w powiecie kieleckim.

Wodociągi o produkcji 1001-10000 m³/d

W 2020 r. skontrolowano wszystkie 20 wodociągów znajdujących się w ewidencji. Wodociągi o produkcji 1001÷10000 m³/d stanowiły 7,9% wszystkich wodociągów i zaopatrywały 33,5% odbiorców (394,5 tys. osób, tj. o 4,8 tys. osób więcej niż w 2019 r.). Średnio jedno urządzenie zaopatrywało 19726 osób. Kontrola przeprowadzona we wszystkich 20 wodociągach wykazała, że dostarczają one wodę odpowiadającą wymogom zawartym w rozporządzeniu.

Powiat	Według ewidencji (stan na 31.12.2020 r.)	W tym skontrolowanych	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	% ogółu ludności w powiecie zaopatrywanej w wodę	% ogółu wodociągów w powiecie
buski	2	2	37,3	51,9	14,0
jędrzejowski	1	1	16,9	24,0	2,3
kazimierski	1	1	17,8	77,4	20,0
kielecki	4	4	44,3	23,2	7,5
konecki	2	2	40,4	51,6	11,1
opatowski	2	2	14,7	28,6	8,7
ostrowiecki	1	1	65,5	62,6	5,2
pińczowski	1	1	13,8	38,2	7,1
sandomierski	1	1	31,2	43,4	62,5
skarżyski	2	2	59,4	81,7	28,5
starachowicki	-	-	-	-	-
staszowski	2	2	40,1	59,3	15,4
włoszczowski	1	1	12,4	29,8	5,0
m. Kielce	-	-	-	-	-

Tabela 6. Wodociągi o produkcji 1001÷10000 m³/d.

Wodociągi o produkcji 10001÷100000 m³/d

Na terenie woj. świętokrzyskiego znajdują się 2 urzędzenia o produkcji od 10001 do 100000 m³/d, t.j.:

- „Wodociąg Kielce” (powiat m. Kielce), zaopatrujący 203 tys. osób zamieszkałych w mieście Kielce oraz częściowo w gminach Zagnańsk i Masłów. Wodociąg zasilany jest przez 36 studni głębinowych zlokalizowanych na terenie Kielc i Zagnańska. W 2019 r. woda do sieci podawana była z 26 studni głębinowych,
- „Wodociąg Trębowiec” (powiat starachowicki) – zaopatrujący 69,2 tys. osób. Źródło wody dla wodociągu stanowi 7 studni głębinowych znajdujących się w okolicach miejscowości Trębowiec Duży.

Wodociągi o tej produkcji stanowiły 0,8% wszystkich skontrolowanych wodociągów i zaopatrywały w wodę odpowiadającą wymaganiom 272,3 tys. osób na terenie województwa świętokrzyskiego (23,1% odbiorców). W stosunku do roku 2019 zaopatrywały one o 7,2 tys. osób mniej. Wszystkie urzędzenia z tej grupy dostarczały wodę do spożycia dobrej jakości.

Inne podmioty zaopatrujące w wodę

W 2020 r. na 73 skontrolowane urzędzenia, w 71 woda spełniała wymogi obowiązującego rozporządzenia.

Woda nie odpowiadała wymaganiom obowiązującego rozporządzenia w 2 wodociągach:

- Stacji Paliw w Chęcinach – ze względu na przekroczenie manganu,
- „Włoszczowa ul. Śląska” (powiat włoszczowski) – ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli i enterokoków.

Ujęcia powierzchniowe

W województwie świętokrzyskim w 2020 r. znajdowały się 2 ujęcia powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, tj. Stary Korczyn i Nowy Korczyn. Ujęcia zlokalizowane są na rzece Nidzie w powiecie buskim, tj.:

- Nowy Korczyn, gm. Nowy Korczyn; produkuje wodę w ilości 619 m³/d i zaopatruje ok. 6500 osób w 24 miejscowościach w gminie Nowy Korczyn (woj. świętokrzyskie),
- Stary Korczyn, gm. Nowy Korczyn; produkuje wodę w ilości ponad 1080 m³/d i zaopatruje 6000 osób w 40 miejscowościach w 5 gminach województw: małopolskiego i świętokrzyskiego.

Studnie publiczne

W 2020 r. żadne studnie publiczne nie znajdowały się w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. świętokrzyskiego.

Przyznane odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

W 2020 r. na terenie woj. świętokrzyskiego urzędzenia wodne nie dostarczały wody przydatnej do spożycia na warunkach przyznanego odstępstwa.

Woda do spożycia była badana w zakresie oznaczeń: barwa, mętność, pH, przewodność, zapach, smak, amonowy jon, bakterie grupy coli, *Escherichia coli*, żelazo, glin, azotyny, azotany, chlorki, siarczany, fluorki, bromiany, mangan, utlenialność, ogólny węgiel organiczny (TOC), kadm, ołów, miedź, nikiel, sód, selen, antymon, chrom og., arsen, cyjanki, rtęć, bor, benzen, 1,2-dichloroetan, benzo(a)piren, ΣTHM, Σtrichloroetenu i tetrachloroetenu, Σwielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, Σ pestycydów (α-HCH, β-HCH,

γ-HCH, δ-HCH, HCB, chloropiryfos, bifentryna, procymidon, malation, heptachlor, λ-cyhalotrin, cypermetryna), ogólna liczba bakterii w 22 °C po 72 godzinach inkubacji, enterokoki kałowe. Bada-

nia były wykonywane również w ramach nadzoru sanitarnego (w sytuacji interwencji konsumentów, po przeprowadzonych działaniach naprawczych, usuniętych awariach itp.)

województwo	laboratorium	badania wody do spożycia			suma
		fizyczne	chemiczne	mikrobiologiczne	
świętokrzyskie	WSSE Kielce	621	554	649	1 824
	PSSE Busko-Zdrój	191	42	196	429
	PSSE Sandomierz	163	65	186	414
	PSSE Skarżysko-Kam.	93	61	91	245
	PSSE Starachowice	93	4	94	191
	PSSE Włoszczowa	279	68	273	620
Suma					3 723

Tabela 7. Zestawienie badań wody do spożycia wykonanych przez laboratoria PIS woj. świętokrzyskiego w 2020 r.

Badania ciepłej wody użytkowej

W 2020 r. laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego wykonały

304 badania ciepłej wody na obecność bakterii z rodzaju *Legionella* sp.

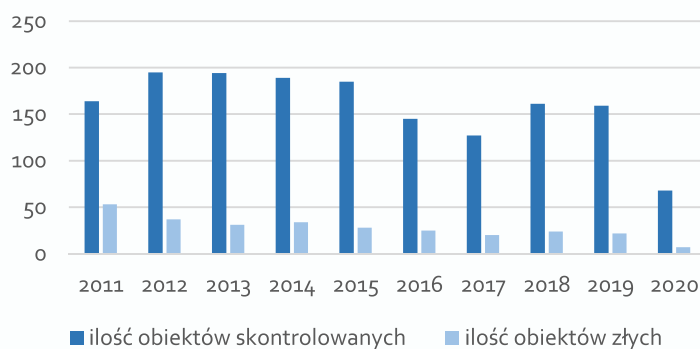
województwo	badania <i>Legionella</i> sp.		suma
	laboratorium	liczba badań	
świętokrzyskie	WSSE Kielce	50	304
	PSSE Busko-Zdrój	139	
	PSSE Sandomierz	27	
	PSSE Skarżysko-Kam.	10	
	PSSE Starachowice	44	
	PSSE Włoszczowa	34	

Tabela 8. Zestawienie badań *Legionella* sp. wykonanych w ramach nadzoru przez laboratoria PIS woj. świętokrzyskiego w 2020 r.

Badania ciepłej wody w szpitalach i w budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek *Legionella* sp.

Zgodnie z obowiązkiem nadzoru nad obiektami w kierunku obecności bakterii *Legionella* sp. w ciepłej wodzie użytkowej w podmiotach wykonujących działalność leczniczą i budynkach zamieszkania zbiorowego, jakie nakłada rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, przedstawiciele Państwowej Inspek-

cji Sanitarnej w woj. świętokrzyskim oraz zarządcy obiektów w 2020 r. przeprowadzili badania na obecność pałeczek *Legionella* sp. w wytypowanych obiektach na terenie całego województwa (szpitale, domy pomocy społecznej, hotele, internaty, domy dziecka, itp.). W wyniku kontroli 68 obiektów, zły stan instalacji wodociągowej wody ciepłej stwierdzono w 7 przypadkach (10,3%). Dla porównania w 2019 r. na 147 skontrolowanych obiektów ponadnormatywną ilość pałeczek *Legionella* sp. stwierdzono w 22 przypadkach (ok. 15 %).

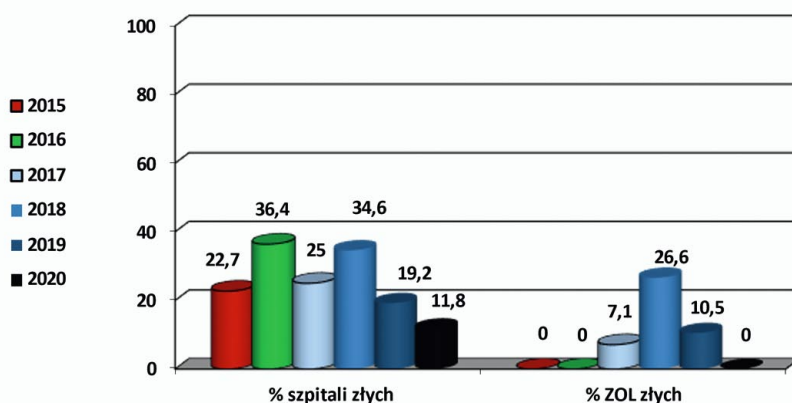
Wykres 3. Ilość skontrolowanych obiektów na obecność pałeczek *Legionella* sp. w latach 2011÷2020.

Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Na obecność bakterii *Legionella* sp. w ciepłej wodzie użytkowej skontrolowano 17 szpitali świadczących całodobowe świadczenia zdrowotne znajdujących się w ewidencji. Obecność pałeczek *Legionella* sp. w ilości większej niż dopuszcza rozporządzenie stwierdzono w 2 szpitalach (11,8%). W związku ze stwierdzoną obecnością *Legionella* sp. na oddziałach szpitalnych w ilości większej niż

wartość dopuszczalna, wydano decyzje administracyjne nakazujące podjęcie działań zmierzających do redukcji liczby bakterii.

Ponadto próbki wody do badań pobrano w 10 hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych i innych obiektach świadczących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz 14 sanatoriach. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono również ponadnormatywnej obecności pałeczek *Legionella* sp.

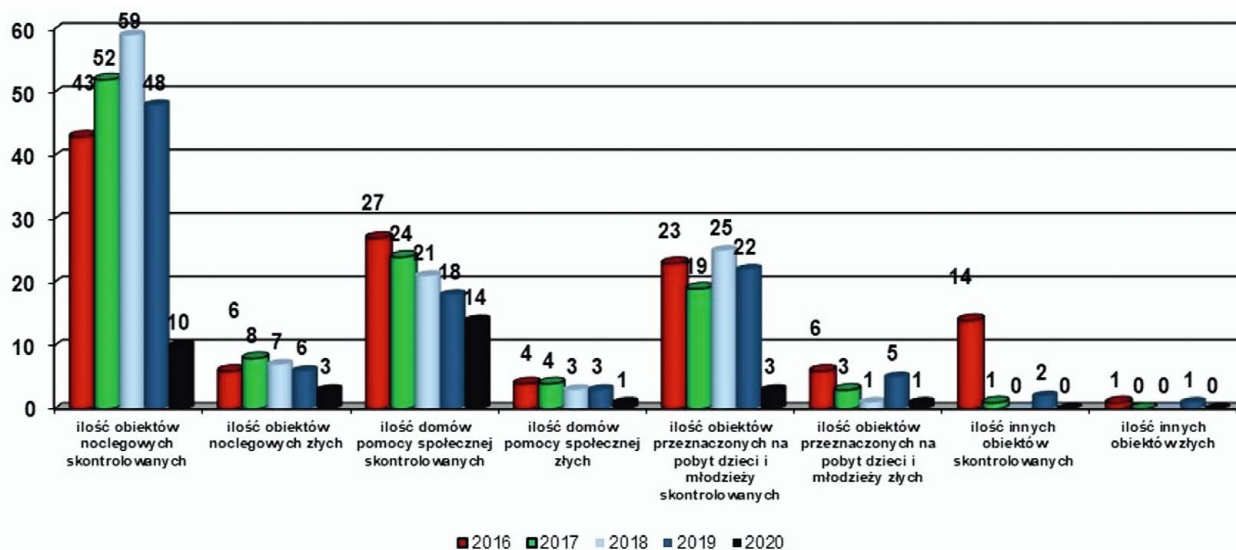

Wykres 4. Odsetek (%) obiektów skontrolowanych na obecność pałeczek *Legionella* sp.

Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego

W 2020 r. w woj. świętokrzyskim przebadano na obecności bakterii *Legionella* sp. instalacje ciepłej wody użytkowej w 27 obiektach zamieszkania zbiorowego, tj. w 14 domach pomocy społecznej, 10 obiektach noclegowych (hotele, motele, pensjonaty, pokoje gościnne, itp.) oraz 3 obiektach przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży (internaty, ośrodki

szkolno-wychowawcze, domy dziecka). Przekroczenia dopuszczalnych wartości pałeczek *Legionella* sp. stwierdzono w 5 obiektach zamieszkania zbiorowego, tj. 18,5% zbadanych. W wyniku stwierdzonych przekroczeń ilości pałeczek *Legionella* sp. w ww. obiektach wydano decyzje administracyjne nakazujące podjęcie stosownych działań, w celu doprowadzenia jakości wody ciepłej użytkowej w obiektach do wartości zgodnych z rozporządzeniem.

Wykres 5. Ilość skontrolowanych obiektów zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek *Legionella* sp.

Wnioski

1. Zaopatrzenie ludności w wodę dobrej jakości jest bardzo ważnym elementem zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa świętokrzyskiego.
2. Można stwierdzić, iż liczba stałych mieszkańców woj. świętokrzyskiego korzystających z wody dostarczanej przez wodociągi i inne podmioty zaopatrujące w wodę wynosiła w 2020 r. 1,183 mln i jest nieznacznie mniejsza niż w latach poprzednich.
3. Podobnie jak w latach ubiegłych zwiększa się udział w zbiorowym zaopatrzeniu ludności w wodę wodociągów o produkcji 1001÷10000 m³/d.
4. Wodociągi o produkcji 101÷1000 m³/d zaopatrują największą liczbę ludności w wodę do spożycia w woj. świętokrzyskim – 472,5 tys. osób.
5. W 2020 r. nieznacznie pogorszeniu uległa jakość wody w wodociągach o produkcji 101÷1000 m³/d oraz innych podmiotach zaopatrujących w wodę.
6. W 2020 r. 99,7% ludności korzystało z wody spełniającej wymagania sanitarne.
7. W dalszym ciągu, podobnie jak w latach poprzednich, w części wodociągów utrzymuje się podwyższony (w granicach normy) poziom azotanów wynikający z niewłaściwej gospodarki ściekowej, braku kanalizacji, zbyt intensywnego nawożenia upraw.
8. Na skażenie wody i namnażanie się bakterii *Legionella* sp. w instalacjach wody ciepłej w nadzorowanych obiektach, w dużym stopniu ma wpływ jej zły stan, niewłaściwa eksploatacja, zbyt niska temperatura wody, obecność tzw. „ślepych odcinków” oraz brak lub zbyt niska częstotliwość przeprowadzanej dezynfekcji instalacji wody ciepłej.

STAN SANITARNY PŁYWALNI ORAZ MIEJSC WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI I KĄPIELISK

Wprowadzenie

W 2020 r. laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego wykonały łącznie 463 badania jakości wody na pływalniach. Zakres badań wody basenowej najczęściej obejmował parametry:

- *Escherichia coli*,
- *Pseudomonas aeruginosa*,
- gronkowce koagulazododatnie,
- ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C po 48 godzinach inkubacji,
- *Legionella sp.*,
- mętność,
- chloroform,
- ΣTHM (chloroform, bromoform, dichlorobromo-

- metan, dibromochlorometan),
- azotany,
- utlenialność,
- chlor wolny, chlor ogólny, chlor związany,
- potencjał redox,
- glin,
- żelazo.

Poniższa tabela uwzględnia badania wykonane wyłącznie w ramach podejmowanych działań profilaktyczno-prewencyjnych zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa osób kąpiących się. Ilość badań dla każdego obiektu była ustalana indywidualnie przez terenowo właściwego inspektora sanitarnego w zależności od stanu obiektu i wyników badań kontrolnych.

województwo	laboratorium	badania wody na pływalniach			suma
		fizyczne	chemiczne	mikrobiologiczne	
świętokrzyskie	WSSE Kielce	65	122	85	272
	PSSE Busko-Zdrój	4	5	7	16
	PSSE Sandomierz	23	23	32	78
	PSSE Skarżysko-Kam.	4	6	6	16
	PSSE Starachowice	9	9	15	33
	PSSE Włoszczowa	12	14	22	48
suma					463

Tabela 1. Zestawienie badań wody na pływalniach wykonanych przez laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. świętokrzyskiego w 2020 r.

Pływalnie, kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli to wyznaczone obszary wodne i miejsca rekreacji chętnie odwiedzane przez mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Pływalnia jest obiektem krytym lub odkrytym, z wodą przepływową, przeznaczonym do pływania

lub kąpeli, posiadającym co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażonym w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski.

Za zapewnienie bezpieczeństwa kąpiących się osób na pływalni odpowiedzialny jest podmiot prowadzący działalność w zakresie sportu lub re-

kreacji. W przypadku pływalni jest to osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi działalność w tym zakresie oraz właściwy miejscowo wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Zarządzający pływalnią ma obowiązek umieścić komunikat, w ogólnie dostępnym miejscu, w którym informuje o: ostatniej ocenie jakości wody dokonanej przez państwowego inspektora sanitarnego, spełnieniu przez wodę na pływalni wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach oraz ewentualnych podjętych działaniach naprawczych i planowanym terminie doprowadzenia jakości wody na pływalni do odpowiednich wymagań.

Kąpielisko to wyznaczony przez radę gminy wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych, wykorzystywany przez dużą liczbę osób kąpiących się pod warunkiem, że w stosunku do tego kąpieliska nie wydano stałego zakazu kąpielii. Kąpieliskiem nie jest: pływalnia, basen pływacki lub uzdrowski, zamknięty zbiornik wodny podlegający oczyszczaniu lub wykorzystywaniu w celach terapeutycznych, sztuczny, zamknięty zbiornik wodny, oddzielony od wód powierzchniowych i wód podziemnych. Natomiast miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii to wykorzystywany do kąpielii wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych niebędący kąpieliskiem.

Kwestie bezpieczeństwa osób pływających i kąpiących się w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii reguluje ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, która stanowi, iż za bezpieczeństwo na obszarach wodnych odpowiada: organizator, właściwy miejscowo wójt, burmistrz czy prezydent miasta.

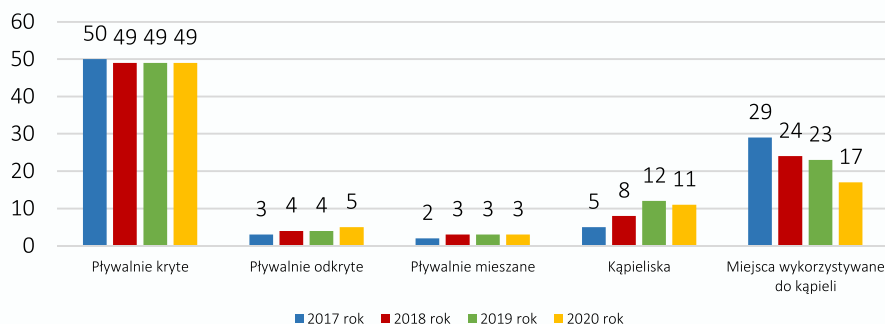
Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, organizator kąpieliska lub miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii przekazuje przed sezonem wniosek wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Wniosek organizatora kąpieliska o umieszczeniu w wykazie kąpielisk, a w przypadku organizatora miejsca okazjonalnie

wykorzystywanego do kąpielii o wyrażenie zgody na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii, musi być zaopiniowany przez Wody Polskie, Inspekcję Ochrony Środowiska i właściwego państwowego inspektora sanitarnego. Sezon kąpielowy w kąpielisku obejmuje okres między 1 czerwca a 30 września, natomiast w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii w ww. okresie trwa przez 30 dni.

Organizator kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii ma obowiązek informowania kąpiących się przy użyciu tablic informacyjnych lub urządzeń umożliwiających zapoznanie się z informacjami, umieszczonych w łatwo dostępnych i widocznych miejscach, w bliskim sąsiedztwie kąpieliska lub miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii o napisach: „kąpielisko” czy „miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii” i ich nazwach, adresie, telefonie i adresie strony internetowej właściwego urzędu gminy, organizatora kąpieliska, właściwego państwowego inspektora sanitarnego; bieżącej oceny jakości wody oraz informacji o zakazie kąpielii wraz ze wskazaniem przyczyny zakazu oraz informacji o sezonie kąpielowym. Dodatkowo kąpieliska należy oznaczyć informacjami dotyczącymi o: klasyfikacji jakości wody, ogólnym opisie wody, sporządzonym w oparciu o profil wody, możliwości występowania krótkotrwałych zanieczyszczeń wody, liczbie dni, w których kąpiel była zakazana w czasie poprzedniego sezonu kąpielowego, stanowiących ostrzeżenie o każdym takim występującym lub przewidywanym zanieczyszczeniu, rodzaju i spodziewanym czasie trwania sytuacji wyjątkowej podawanym w trakcie wydarzeń lub splotu wydarzeń mających wpływ na jakość wody w kąpielisku w danej lokalizacji, którego występowania nie przewiduje się przeciętnie częściej niż raz na cztery lata oraz dane o temperaturze wody, temperaturze powietrza i sile wiatru.

W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego objęto nadzorem 85 tego typu obiektów, tj. 57 pływalni, w tym 49 krytych, 5 odkrytych i 3 mieszane (kryto-odkryte) oraz 11 kąpielisk i 17 miejsc wykorzystywanych do kąpielii.

pływalnie, kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpielii

Wykres 1. Liczba poszczególnych rodzajów w/w obiektów znajdujących się w ewidencji w latach 2017 – 2020.

Nadzór nad jakością wody oraz stan sanitarny pływalni

W celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego wszystkim użytkownikom pływalni, właściciel lub zarządca obiektu zobowiązany jest do prowadzenia systematycznych i udokumentowanych badań jakości wody, prowadzonych zgodnie z harmonogramem ustalonym z właściwym państwowym inspektorem sanitarnym oraz w przypadku pogorszenia jej jakości. Nadzór nad systematycznością poborów wody i udokumentowaniem badań jakości wody przez właściciela lub zarządcę pływalni prowadzi Państwowa Inspekcja Sanitarna.

Właściwy państwowy inspektor sanitarny raz w roku dokonuje zbiorczej oceny, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, przez analizę: parametrów jakości wody na pływalni ocenionych na podstawie wymagań załączników ww. rozporządzenia, wyników badań wody na pływalni wykonanych przez zarządzającego pływalnią i wykonanych przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego przed wydaniem oceny oraz zakresu i częstotliwości wykonywania badań wody przez zarządzającego pływalnią oraz zastosowanych metodyk referencyjnych analiz.

W związku z pandemią COVID-19, w bieżącym roku sprawozdawczym pływalnie funkcjonowały w ograniczonym zakresie. Obiekty zawieszały swoją działalność oraz stosowały się do obostrzeń w związku z rozpowszechnianiem się koronawirusa. Funkcjonowanie obiektów (w terminach dozwolonych) uwarunkowane było spełnieniem niezbędnych wymogów sanitarnych.

W 2020 r. skontrolowano 37 pływalni krytych, 3 odkryte i 1 mieszaną (kryto-odkrytą), co stanowiło 71,9% wszystkich pływalni. Kontrole pływalni w województwie świętokrzyskim wykazały, że w nadzorowanych obiektach prowadzone są systematyczne i udokumentowane badania jakości wody, w miarę możliwości zgodnie z harmonogramami ustalonymi z właściwymi państwowymi inspektorami sanitarnymi województwa świętokrzyskiego. Stwierdzono również, że zarządzający pływalniami dokonują systematycznego i udokumentowanego nadzoru prac urzędów oraz rejestrowania wyników pomiaru jakości wody na pływalniach z częstotliwością oraz w zakresie parametrów wymaganych w rozporządzeniu oraz sporządzają komunikaty zgodne z obowiązującym rozporządzeniem. Wydano 32 zbiorcze oceny pływalni odpowiadających wymaganiom. Nieprawidłowości stwierdzono na 1 krytej pływalni w Sanatorium Włókniarz w basenie Orchidea w Busku – Zdroju.

W roku 2020 dla pływalni w województwie świętokrzyskim wydano 24 decyzje, dotyczące: zakazu kąpielii z powodu ponadnormatywnych wyników badania wody w nieckach basenowych, ponadnor-

matywnych wyników badania wody ciepłej użytkowej w zakresie bakterii *Legionella sp.* pobranej z natrysków, złego stanu technicznego pływalni, przydatności wody do kąpielii, i wymierzające opłatę za stwierdzone nieprawidłowości oraz nałożono 1 mandat karny w wysokości 200 PLN z uwagi na zły stan sanitarny w basenie hotelowym w Solcu-Zdroju.

Ponadto, każdorazowo w przypadku wystąpienia pogorszenia jakości wody w nieckach basenowych, zarządcy niezwłocznie podejmowali natychmiastowe działania naprawcze mające na celu zapewnienie użytkownikom bezpiecznej kąpielii oraz niezwłocznie informowali o nieprawidłowościach właściwego miejscowo państwowego inspektora sanitarnego.

W niektórych pływalniach stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody ciepłej użytkowej w zakresie bakterii *Legionella sp.* pobranej z natrysków. W wyniku stwierdzonych przekroczeń pałeczek *Legionella sp.* w ww. obiektach wydano decyzje administracyjne nakazujące podjęcie stosownych działań, w celu doprowadzenia jakości wody ciepłej użytkowej do wartości zgodnych z obowiązującym rozporządzeniem.

Zarządca jednej krytej pływalni w hotelu w powiecie kieleckim przez cały rok nie przedstawił żadnych wyników badań wody w zakresie bakterii *Legionella sp.* W związku z powyższym wystawiono tytuł wykonawczy oraz postanowienie o nałożeniu grzywny.

Część pływalni całorocznych w sezonie letnim w okresie pandemii zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem epidemii wyłączono z eksploatacji, czas ten przeznaczając na przeprowadzenie prac naprawczych i przeglądy urządzeń technicznych.

Nadzór nad jakością wody oraz stan sanitarny kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii

Do najistotniejszych elementów nadzoru sanitarnego nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpielii należy ocena jakości wody, prowadzona zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii, poprzez analizę laboratoryjną występowania *Escherichia coli* i enterokoków, parametrów świadczących o zanieczyszczeniu mikrobiologicznym oraz nadzór wizualny wody w zakresie zakwitów sinich i obecności w wodzie zanieczyszczeń, takich jak materiały smoliste, szkło, tworzywa sztuczne, guma lub inne odpady.

Organizator kąpieliska zobowiązany jest do prowadzenia kontroli wewnętrznej, w ramach której ustala harmonogram pobrania próbek wody i po-

biaera próbki wody w kąpielisku w punktach uzgodnionych z właściwym miejscowo państwowym inspektorem sanitarnym, systematycznie wizualnie nadzoruje wodę w kąpielisku i zasilającą kąpielisko, informuje właściwego państwowego inspektora sanitarnego o zmianach, które mogą mieć wpływ na pogorszenie jakości wody i informuje kąpiących się o jakości wody w kąpielisku i zaleceniach wydanych przez Państwowego Inspektora Sanitarnego.

W 2020 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w woj. świętokrzyskim znajdowało się 11 kąpielisk, tj.: Borków, Morawica, Strawczyn i Wilków w powiecie kieleckim, Rejów – dzika plaża i Suchedniów w powiecie skarżyskim, Sędziszów w powiecie jędrzejowskim, Sielcia w powiecie koneckim, Gutwin w powiecie ostrowieckim, Piachy w Starachowicach, Golejów w powiecie staszowskim oraz 17 miejsc wykorzystywanych do kąpeli.

Skontrolowano wszystkie kąpieliska i 15 miejsc okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli. W kąpieliskach wydano 52 oceny o przydatności wody do kąpeli. W miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli woda spełniała wymogi obowiązującego rozporządzenia, za wyjątkiem 1 miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli w Pińczowie, w którym według wizualnej oceny stwierdzono w trakcie sezonu kąpieliskowego jeden incydent związany z pojawieniem się martwych ryb i małży. W wyniku kontroli i oceny organoleptycznej wody w akwenu wydano decyzję o zakazie kąpeli.

W stosunku do 2019 r. ubyło 1 kąpielisko w Bliżynie w powiecie skarżyskim. W związku z ogłoszonym w kraju stanem epidemii Gmina Bliżyna zrezygnowała z wyznaczenia kąpieliska w sezonie kąpielowym 2020 r.

Przed sezonem letnim 2020 r. zakończono II etap prac związanych z rewitalizacją zbiornika wodnego oraz terenu plaży i kąpieliska w Sielcu. Przeprowadzono oczyszczanie i odmulanie czaszy zbiornika wodnego, drenowanie i osuszanie dna, formowanie skarp wokół zbiornika oraz formowanie plaż. Powiększono powierzchnię plaż i wybudowano 2 pomosty w obrębie czaszy zbiornika. Umocniono zachodni brzeg zbiornika (narzut kamienny) i wybudowano drewniane ścieżki spacerowe, w tym ścieżki przyrodnicze w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika. Wykonano instalację oświetlenia zewnętrznego na potrzeby ścieżek i pomostów spacerowych, zakończono prace przy kanalizacji deszczowej oraz uporządkowano ogólnodostępne tereny rekreacyjne.

Zbiornik rekreacyjno-retencyjny w Radzanowie od 2018 r. w dalszym ciągu jest nieczynny. Teren przy zbiorniku posiada statut „terenu rekreacyjnego” jedynie do wypoczynku.

Ze względu na trwającą epidemię COVID-19 nie zorganizowano dotychczasowych miejsc okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli w Nieskurzowie Starym i Stąporkowie.

W sezonie letnim 2020 r. nie uruchomiono miejsc wykorzystywanych do kąpeli w: Solcu Zdroju, Kazimierzy Wielkiej, Zochcinku, Skalbmierzu i Jasieniu na zbiorniku wodnym Chańcza.

W wyniku kontroli plaż kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli stwierdzane nieliczne nieprawidłowości w zakresie utrzymania ich w czystości były na bieżąco usuwane. Wszystkie kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli posiadały tablice informacyjne z informacjami zgodnymi z obowiązującym rozporządzeniem.

Wszystkie plaże wyposażone były w toalety i kosze na śmieci, a w większości w przebieralnię i prysznice. W kąpieliskach i w wielu miejscach wykorzystywanych do kąpeli rozbudowano bazę wypoczynkową z boiskami do siatkówki, placami zabaw, atrakcjami wodnymi, obiektami gastronomicznymi, wypożyczalnią sprzętu wodnego, ścieżkami rowerowymi i pieszymi, miejscami do grillowania itp. Przy plażach działały punkty małej gastronomii.

Przeprowadzone kontrole na kąpieliskach i w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli nie wykazały większych zastrzeżeń. Na wszystkich kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli nad bezpieczeństwem osób kąpiących się czuwali przeszkoleni ratownicy.

W związku z wystąpieniem w 2020 roku stanu epidemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 organizatorzy pływalni, kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli zamieszczali na tablicach informacyjnych zalecenia i ograniczenia dotyczące korzystania z tych miejsc w reżimie sanitarnym.

Klasyfikacja jakości wody w kąpieliskach

Klasyfikacja wody w kąpielisku zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, wprowadzona jest definicją, przez którą rozumie się przyporządkowanie wody w kąpielisku do odpowiedniej klasy, ze względu na jej właściwości dokonane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W celu określenia klasyfikacji niezbędna jest obserwacja jakości wody i jej ocena na przestrzeni dłuższego czasu. Zgodnie z przepisami ocena jakości wody ma być przeprowadzona na koniec każdego sezonu kąpielowego dla każdego kąpieliska. Klasyfikacja jakości wody w kąpielisku może być dokonana na podstawie przynajmniej 16 próbek, a w przypadku kąpielisk, w którym sezon kąpielowy nie przekracza 8 tygodni, na podstawie co najmniej 12 próbek. Klasyfikacja realizowana jest przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. świętokrzyskiego na podstawie wymagań określonych w załączniku 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia. Wodę w kąpielisku klasyfikuje się jako: niedostateczną, dostateczną, dobrą lub doskonałą.

Klasyfikacja w kąpielisku przeprowadzana jest na podstawie zestawu danych o jakości wody w kąpielisku, opracowanego w odniesieniu do danego sezonu kąpielowego oraz trzech poprzedzających sezonów kąpielowych, zgodnie z procedurą okre-

śloną w ww. rozporządzeniu. Zgodnie z wymaganiami Komisji Europejskiej klasyfikacja wody w kąpielisku, o której mowa w ustawie Prawo wodne, została sporządzona po uzyskaniu pełnego zestawu danych o jakości wody.

liczba kąpielisk w sezonie kąpielowym w 2020 r.	klasyfikacja kąpielisk w 2020 r. oraz kąpieliska niepodlegające klasyfikacji					
	doskonała	dobra	dostateczna	niedostateczna	nowe kąpielisko ¹⁾	niewystarczające próbkobranie ²⁾
11	2	3	0	0	6	0

¹⁾ - nowe kąpielisko, które nie podlega jeszcze klasyfikacji z uwagi na niewystarczający zestaw danych o jakości wody w kąpielisku

²⁾ - nie spełnienie kryteriów częstotliwości oraz liczby próbek wchodzących do zestawu danych do oceny jakości wody (pierwsza próbka nie pobrana na krótko przed początkiem sezonu, niezachowanie częstotliwości próbkobrania w trakcie sezonu kąpielowego - maksymalny odstęp między badaniami nie dłuższy niż jeden miesiąc, brak zestawu danych do klasyfikacji).

Tabela 2. Klasyfikacja wody w kąpieliskach.

W 2020 r. w województwie świętokrzyskim klasyfikacja jakości wody mogła zostać wykonana dla 5 kąpielisk z uwagi na dostępność pełnych zestawów danych o jakości wody, niezbędnych do przeprowadzenia przyporządkowania kąpielisk do poszczególnych klas jakości wody. Jako doskonałe sklasyfikowano 2 kąpieliska – Sielcia (pow. konecki) i Sędziszów (pow. jędrzejowski), 3 kąpieliska: Suchedniów (pow. skarżyski), Gutwin (pow. ostrowiecki) i Piachy (pow. starachowicki) otrzymało status jakości dobre. Dla 6 pozostałych kąpielisk: Borków, Morawica, Strawczyn, Wilków (pow. kielecki), Rejów – dzika plaża (pow. skarżyski), Golejów (pow. staszowski) nie można było przeprowadzić klasyfikacji ze względu na brak pełnego zestawu danych o jakości wody.

Serwis kąpieliskowy

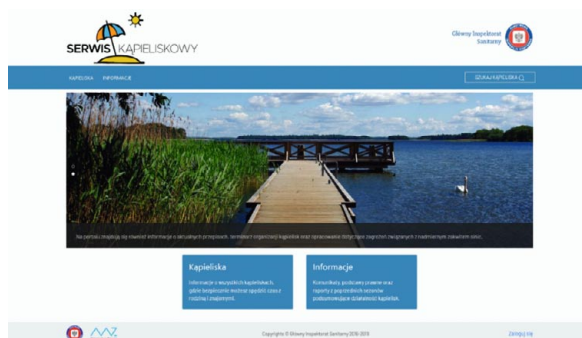
Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej są obowiązane do prowadzenia „Serwisu kąpieliskowego”, który dostępny jest na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Sanitarnego pod adresem <http://sk.gis.gov.pl/>.

Celem „Serwisu kąpieliskowego” jest przede wszystkim natychmiastowe przekazywanie i rozpowszechnianie informacji o jakości wody w kąpieliskach podczas letniego wypoczynku, tak aby

minimalizować ryzyko zdrowotne osób kąpiących się. Na podstawie sprawozdania z badania jakości wody prowadzonego dla każdego kąpieliska, właściwy państwowy powiatowy inspektor sanitarny dokonuje bieżącej oceny jakości wody w celu określenia jej przydatności do kąpeli.

Prowadzony internetowy serwis kąpieliskowy jest systemem informacyjnym, który prezentuje na mapie Polski wykaz wszystkich kąpielisk wyznaczonych uchwałami rad gmin. Przedstawia aktualne informacje o jakości wody w kąpieliskach, infrastrukturę i lokalizację poszczególnych kąpielisk. Ogólnie dostępne komunikaty przyczyniają się nie tylko do zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa korzystającego z kąpielisk, podnoszenia jakości usług, ale także do wzrostu świadomości zdrowotnej ludzi.

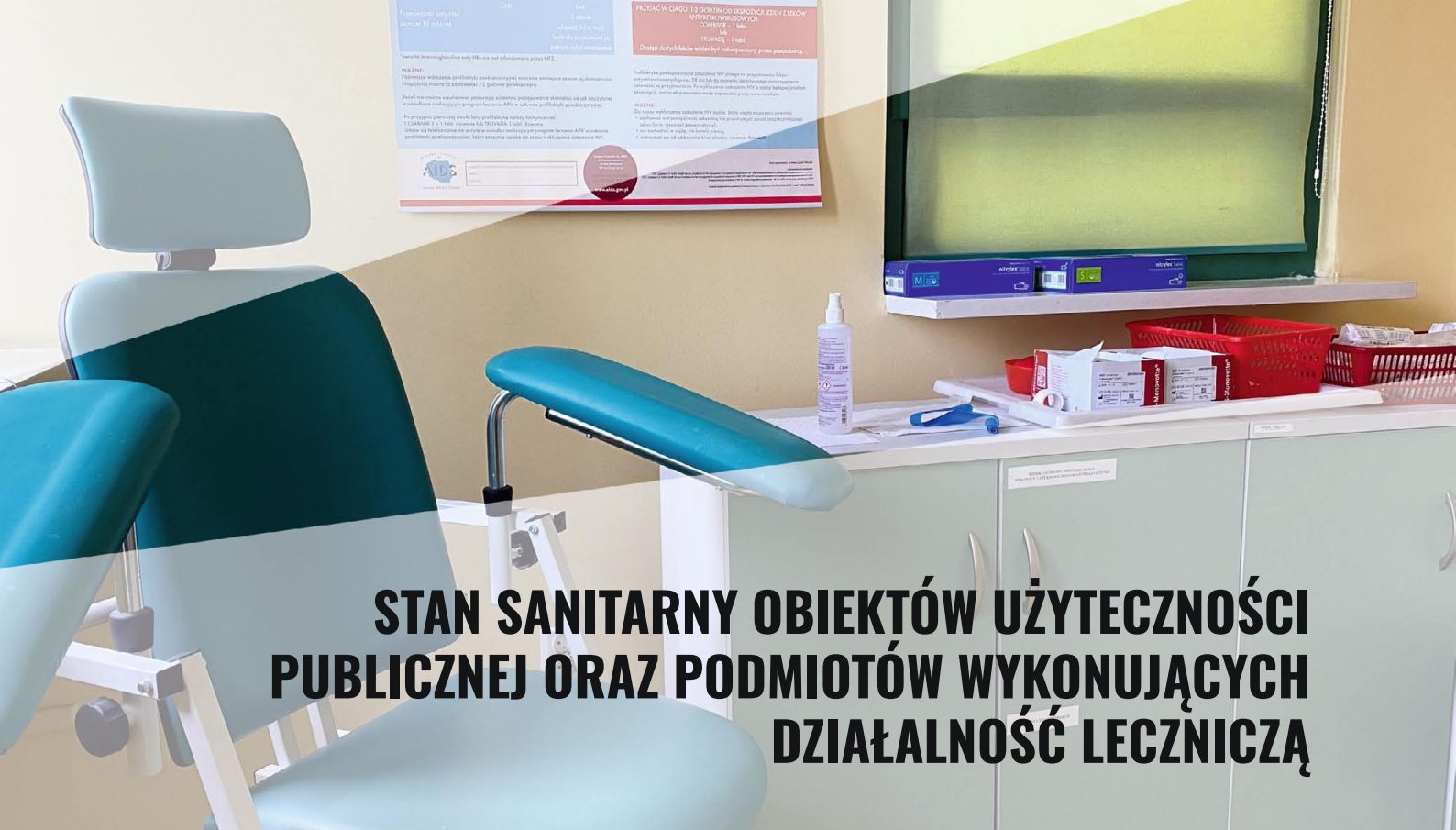
ŚPWIS w sezonie letnim 2020 r. informował na bieżąco zainteresowane urzędy i instytucje oraz środki masowego przekazu o jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpeli. Bieżące informacje o jakości wody w kąpieliskach zamieszczane były również na stronach internetowych Głównego Inspektoratu Sanitarnego (sk.gis.gov.pl), WSSE w Kielcach oraz stronach internetowych państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa świętokrzyskiego.

Ilustracja 1. Strona internetowa „Serwis Kąpieliskowy”.

Wnioski

- 1.** Dobra jakość wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w trakcie całego sezonu kąpieliskowego w 2020 r., świadczy o dobrym nadzorze nad jakością wody.
- 2.** Istnieją popularne miejsca wypoczynku i rekreacji wodnej, które nie posiadają statusu kąpieliska ani miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli. Takie zbiorniki nie są odpowiednio strzeżone ani oznakowane, a woda w nich nie jest badana. W związku z powyższym stwarzają duże zagrożenie dla zdrowia osób kąpiących się w nich.
- 3.** Na terenie województwa świętokrzyskiego obserwuje się małą ilość kąpielisk, co nie wpływa pozytywnie na bezpieczeństwo osób korzystających ze zbiorników wodnych w naszym województwie.

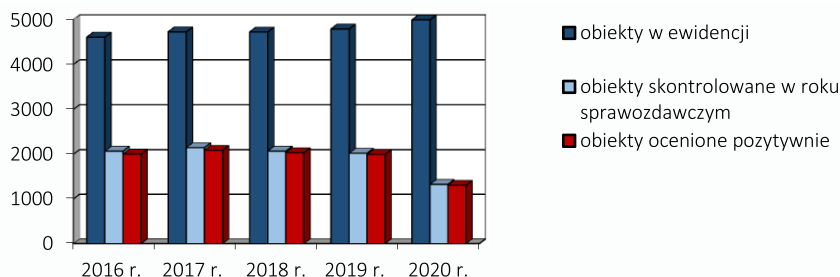

STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ ORAZ PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

Wprowadzenie

Państwowa Inspekcja Sanitarna w woj. świętokrzyskim w 2020 r. na 4993 obiekty użyteczności publicznej znajdujące się w ewidencji skontrolowała 1327, co stanowiło 26,6% wszystkich obiektów użyteczności publicznej. Powyższa liczba nie obejmuje urzędów wodnych, pływalni, kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli oraz podmiotów leczniczych.

Na koniec 2020 r. nieprawidłowości stwierdzono w 19 obiektach, co stanowiło 1,4% wszystkich skontrolowanych. Jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym oceniono 10 obiektów, a pod względem technicznym - 9. Obiekty użyteczności publicznej stanowią najliczniejszą i najbardziej zróżnicowaną grupę, zarówno pod względem ich przeznaczenia, jak i standardów sanitarnych i technicznych.

Wykres 1. Liczba obiektów użyteczności publicznej w latach 2016 ÷ 2020.

W 2020 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego przeprowadziły szereg konsultacji oraz wydały dużą ilość opinii w sprawie bezpiecznego funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej w trakcie trwania stanu epidemii COVID-19, w oparciu o analizę przepisów prawa oraz wytycznych publikowanych przez właściwe Ministerstwa.

W związku ze stanem epidemii, podczas kontroli w obiektach użyteczności publicznej oceniano dodatkowo przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzonych obostrzeń, nakazów i zakazów,

zwracając szczególnie uwagę na bezpieczeństwo osób, przestrzeganie procedur związanych z postępowaniem w czasie trwania epidemii, właściwą dezynfekcją.

Stan sanitarny wybranych obiektów

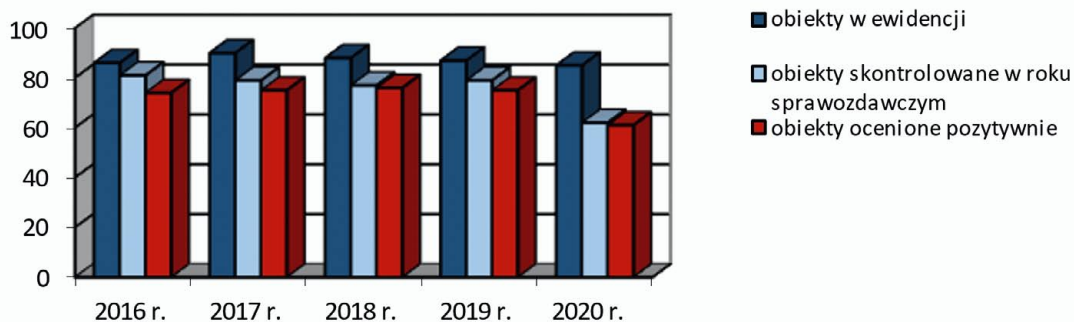
Ustępy publiczne

W 2020 r. w ewidencji znajdowało się 85 ustępów publicznych, w tym 75 to ustępy stałe. Skontrolowano 62 (72,9% znajdujących się w ewidencji). Ustępy publiczne tymczasowe (10) zlokalizowane

były najczęściej na terenach rekreacyjnych i głównych szlakach turystycznych często odwiedzanych przez turystów.

W 1 skontrolowanym obiekcie w Starachowicach stwierdzono nieprawidłowości, co skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej.

Ustępy posiadały widoczne oznakowanie, powierzchnie ścian i podłóg wykonane były z materiałów umożliwiającymi mycie i dezynfekcję, wyposażone w środki higieny osobistej.

Wykres 2. Liczba ustępów publicznych w latach 2016÷2020.

W dalszym ciągu w województwie świętokrzyskim stwierdza się niewystarczającą ilość ustępów publicznych. Brak ustępów można zauważyć szczególnie w sezonie turystycznym w miejscach atrakcyjnych turystycznie i krajobrazowo oraz przy cmentarzach. Obserwuje się zwiększoną liczbę toalet dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Nieliczne z nich posiadają pomieszczenia z przewijakiem dla niemowląt.

W trakcie kontroli innych obiektów użyteczności publicznej będących pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej zwracano szczególną uwagę na możliwość korzystania przez klientów i interesantów z ustępów ogólnodostępnych. Ponadto kontrolowane są ustępy typu TOI-TOI, wykorzysty-

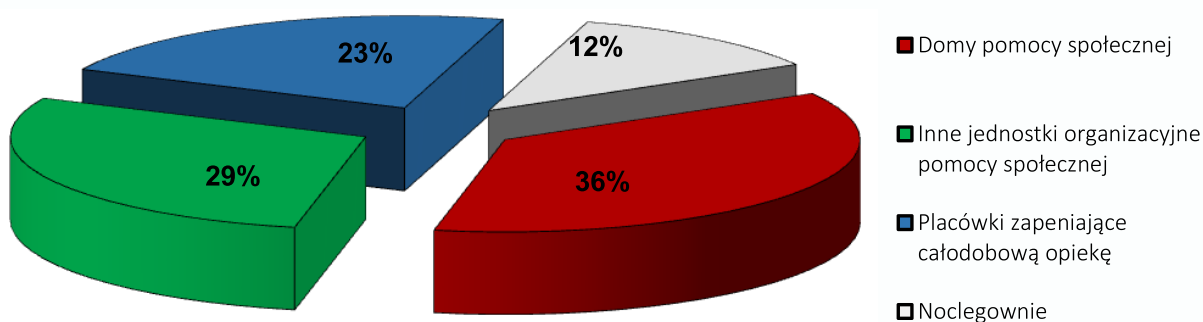
wane okazjonalnie podczas trwania i organizacji imprez masowych na terenie całego województwa świętokrzyskiego.

Obiekty opieki społecznej

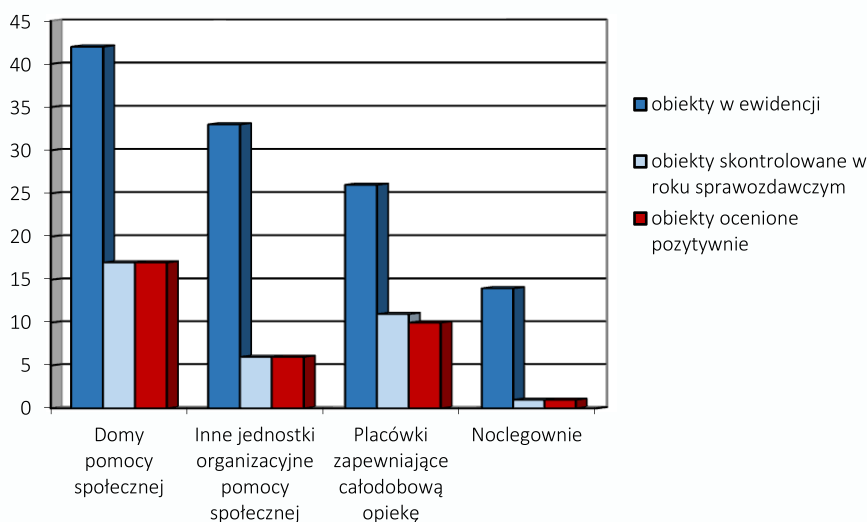
W 2020 r. w ewidencji służb sanitarnych województwa świętokrzyskiego znajdowało się 115 obiektów opieki społecznej, w tym:

- 42 domy opieki społecznej,
- 33 jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- 26 placówek zapewniających całodobową opiekę,
- 14 noclegowni.

W tej grupie obiektów skontrolowano 35 placówek (30,4% z ewidencji).

Wykres 2. Struktura obiektów opieki społecznej w 2020 r.

Wykres 3. Obiekty opieki społecznej w 2020 r.

W 2020 r. przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie świętokrzyskim skontrolowali 17 domów pomocy społecznej, co stanowiło 40,5% tego typu obiektów. W domach pomocy społecznej stwierdza się, że stan techniczno-sanitarny obiektów pomocy społecznej jest zróżnicowany. Podobnie jak w latach poprzednich, w 2020 r. w wielu obiektach poprawił się stan techniczny, co miało wpływ na podniesienie standardu świadczonych usług. Przeprowadzono szereg prac remontowych bądź naprawczych. W większości odnowiono poprzez pomalowanie pokoje mieszkalne, pomieszczenia ogólnodostępne i pomocnicze, wymieniono część bielizny i mebli oraz sprzętu RTV i AGD. Budynki domów pomocy społecznej przystosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z różnych form terapii zajęciowej i ruchowej oraz fizykoterapii i hydroterapii.

W 2020 r. w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego znajdowały się 33 inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, do których zaliczono m.in. środowiskowe domy samopomocy. W tej grupie skontrolowano 6 obiektów (18,2%). Są to placówki pobytu dziennego, przeznaczone dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i po trudnych doświadczeniach życiowych.

W województwie świętokrzyskim w 2020 r. służby sanitarne nadzorowały 26 placówek zapewniających całodobową opiekę, do których należą: domy dla bezdomnych, rodzinne domy opieki, schroniska dla matek itp. W tej grupie obiektów skontrolowano 11 (42,3%). W 1 placówce w powiecie skarżyskim stwierdzono zły stan techniczny.

Ponadto nadzorowano 14 noclegowni, z czego skontrolowano 1 (7,1%). Noclegownie i domy dla bezdomnych dysponują bazą noclegową ze stałymi miejscami lub w trybie jednodniowym. W razie

potrzeby, szczególnie w okresie zimowym organizowano dodatkowe miejsca do spania. Obiekty te dysponowały wieloosobowymi pomieszczeniami mieszkalnymi, pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi, wyposażonymi w podstawowe środki higieny, pomieszczeniami pomocniczymi prania i suszenia, magazynami oraz zapleczkami kuchennymi.

Większość placówek jest przystosowana dla potrzeb osób niepełnosprawnych (podjazdy, windy, pochyty w sanitariatach, szerokie drzwi, itp.). We wszystkich skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w gospodarce wodno-ściekowej oraz w postępowaniu z bielizną czystą i brudną. Stan sanitarno - porządkowy oceniono jako dobry. Wiele obiektów posiada procedury sprzątnięcia, dezynfekcji, postępowania z bielizną i odpadami oraz stosuje rozdział sprzętu do sprzątnięcia w zależności od rodzaju pomieszczeń.

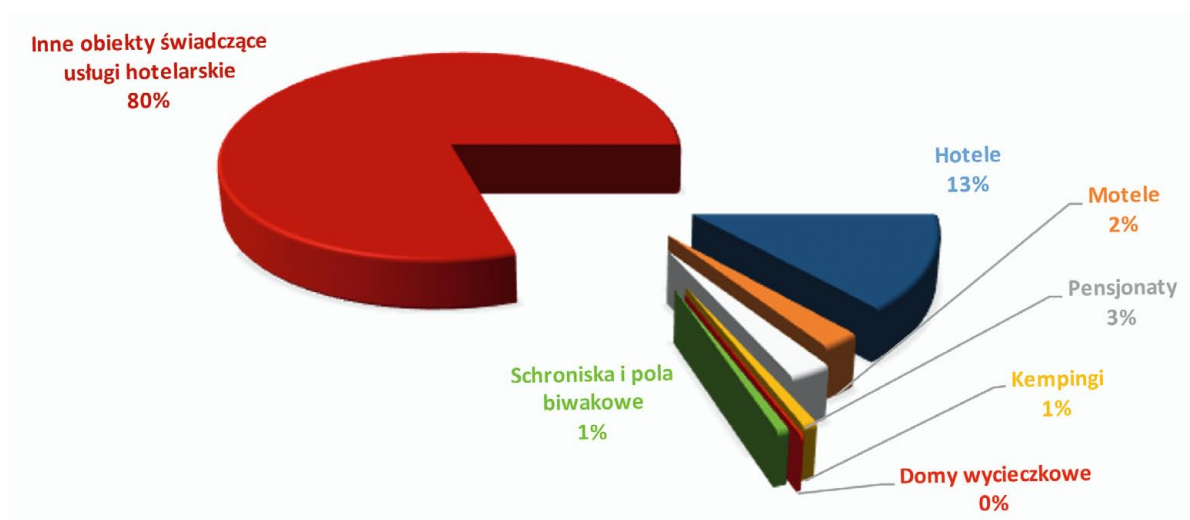
Wzrasta ilość obiektów przeznaczonych dla osób starszych prowadzonych w ramach działalności gospodarczej. Przeważnie są to obiekty niewielkie, kameralne, przeznaczone dla kilkunastu mieszkańców.

Obiekty hotelarskie

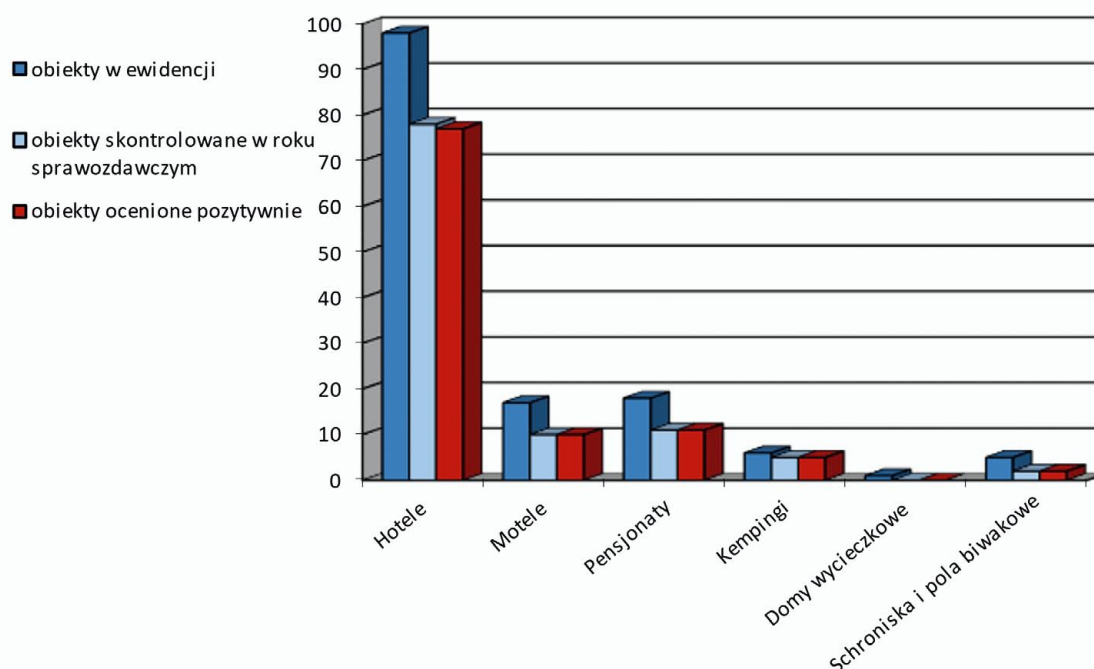
W 2020 r. w ewidencji znajdowało się 731 obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, skontrolowano 218 (29,8%) tego typu obiektów.

Do tej grupy obiektów należą:

- 586 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie,
- 98 hoteli,
- 18 pensjonatów,
- 17 moteli,
- 6 kempingów,
- 5 schronisk młodzieżowych, schronisk i pól biwakowych,
- 1 dom wycieczkowy.

Wykres 4. Struktura obiektów hotelarskich w 2020 r

Wykres 5. Obiekty hotelarskie w 2020 r.

W 2020 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się 98 hoteli, skontrolowano 78 (79,6%). W 1 przypadku w powiecie kieleckim stwierdzono zły stan higieniczno – sanitarny. Większość obiektów na terenie województwa świętokrzyskiego reprezentuje wysoki standard świadczonych usług. Hotele oferują pokoje z pełnymi węzłami sanitarnymi prawidłowo wyposażonymi, dobrze zorganizowanymi i zabezpieczonymi miejscami parkingowymi, zagospodarowanymi zielenią. Posiadają także sale przeznaczone do organizacji konferencji, seminariów, balów i innych uroczystości biznesowych i prywatnych. Obiekty w większości dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. W większości hoteli zużyte wyposażenie wymieniane jest na bieżąco, odna-

wiane są pokoje. Szczególną uwagę zwracano na zabezpieczenie sanitarno–epidemiologiczne oraz informowano właścicieli bądź zarządców o konieczności właściwej eksploatacji instalacji ciepłej wody i klimatyzacji w aspekcie zagrożenia bakteriami *Legionella* sp. oraz przeprowadzono badania ciepłej wody użytkowej w części hoteli.

W 2020 r. ewidencją organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego objęto 17 moteli, z czego 10 skontrolowano (58,8%). Wszystkie skontrolowane obiekty z tej grupy oceniono jako dobre. Właściciele starają się w sposób systematyczny podnosić standard swoich obiektów. Przeprowadzają remonty, wymieniają wyposażenie pokoi, dbają o przyległy teren wokół obiektów i ich zagospodarowanie.

W województwie świętokrzyskim w 2020 r. ewidencją służb sanitarnych objęto 18 pensjonatów, skontrolowano 11 (61,1%) i oceniono je jako dobre.

Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 12 kempingów, domów wycieczkowych oraz schronisk i pól biwakowych. Skontrolowano 7, co stanowi 58,3%. W tej grupie obiektów nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie higieniczno-sanitarnym i technicznym.

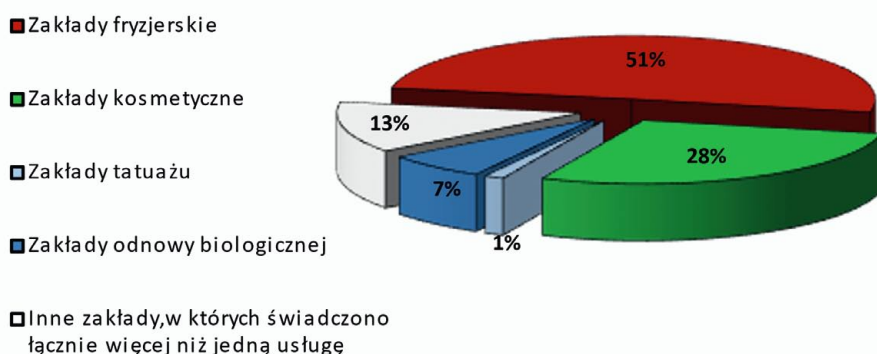
W 2020 r. ewidencją objęto 586 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. Do tej grupy obiektów należą gospodarstwa agroturystyczne, pokoje noclegowe, kwatery prywatne, ośrodki wypoczynkowe itp. Większość obiektów tej grupy znajduje się na terenach wiejskich, skontrolowano 112 (19,1%) tego typu obiektów. W tej grupie obiektów zły stan techniczny stwierdzono w 1 przypadku w powiecie koneckim, w pozostałych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości. Zapewniono prawidłowe postępowanie z bielizną i odpadami, jak również prawidłową gospodarkę wodno-ściekową. Ta grupa obiektów stanowi 80,1% ogólnej liczby obiektów hotelarskich świadczących usługi noclegowe i z każdym rokiem ich liczba zmienia się. Zwłaszcza dotyczy to pokoi gościnnych. Obiekty te stanowią ciekawą i popularną formę spędzania wypoczynku. Często pokoje urzą-

dzane są w odmiennych aranżacjach o różnorodnej tematyce.

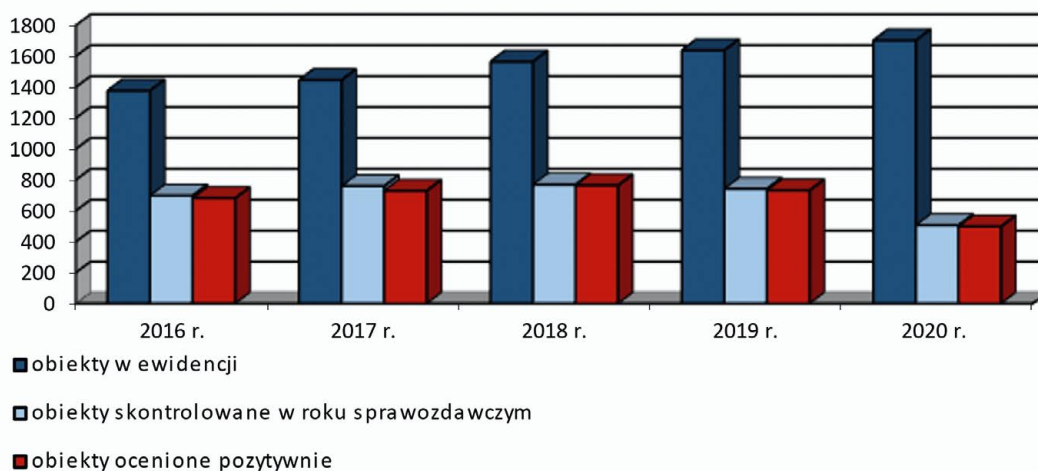
Obiekty służące jako baza noclegowa na terenie województwa świętokrzyskiego podlegają wzmożonym kontrolom sanitarnym, przede wszystkim w czasie przygotowywania ich do rozpoczęcia sezonu turystycznego i w trakcie jego trwania. Przeprowadzone kontrole w 2020 r. wykazały, iż obiekty świadczące usługi w okresie wakacyjnym jak i podczas sezonu zimowego, były dobrze przygotowane do przyjęcia gości.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

W 2020 r. na 1703 zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej, przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie świętokrzyskim skontrolowali 507 (29,8% obiektów objętych ewidencją). W 9 stwierdzono nieprawidłowości (1,7%). Jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym oceniono 7 obiektów, tj.: 6 zakładów fryzjerskich (5 w Kielcach i po 1 w powiecie kieleckim i ostrowieckim) oraz 1 zakład kosmetyczny w Kielcach. Jako złe pod względem technicznym oceniono 2 zakłady (fryzjerski i odnowy biologicznej) w Końskich. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami prowadzone są postępowania administracyjne.

Wykres 6. Struktura zakładów usługowych w 2020 r.

Wykres 7. Obiekty fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej w latach 2016÷2020.

W obiektach dużą uwagę przywiązuje się do prowadzenia właściwej dezynfekcji przyborów fryzjerskich, sterylizacji narzędzi kosmetycznych, z uwagi na zagrożenie przeniesienia zakażeń, a także terminy ważności stosowanych środków chemicznych, sposób magazynowania bielizny w zakładzie i postępowanie z nią. W dalszym ciągu podczas kontroli informowano właścicieli, że zabiegi, w trakcie których dochodzi do przerywania ciągłości tkanek, mogą stanowić poważne zagrożenie, zarówno dla pracowników jak i osób korzystających z usług.

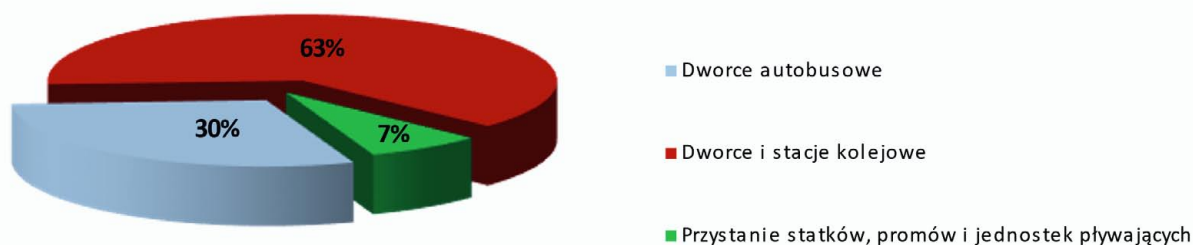
Zwracano uwagę na fakt, czy personel posiada wiedzę na temat stosowanych w obiekcie środków dezynfekcyjnych, jak również na przedstawioną dokumentację potwierdzającą ich zużycie. W większości przypadków zalecano zapoznanie się z kartą charakterystyki tych preparatów, celem zapewnienia bezpiecznych warunków ich stosowania oraz informowano o konieczności przechowywania i udostępniania do wglądu dokumentacji potwierdzającej zakup. Podczas kontroli w obiektach, gdzie znajdują się solaria zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, której głównym celem jest ochrona zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem promieniowania ultrafioletowego.

Każdorazowo podczas kontroli zwracano uwagę na postępowanie z bielizną, zarówno w aspekcie prania i dezynfekcji jak i prawidłowego przechowywania bielizny czystej i brudnej. Bielizna wielokrotnego użytku najczęściej była prana poza zakładami. W większości zakładów stosuje się podczas wykonywania zabiegów bieliznę fryzjerską i kosmetyczną jednorazowego użytku.

Sprzęt porządkowy przechowywany był w miejscach specjalnie do tego wyznaczonych. Powierzchnie ścian i podłóg w zakładach wykonane były z materiałów łatwo zmywalnych, odpornych na działanie wilgoci oraz środków dezynfekcyjnych. Większość zakładów utrzymana była czysto. Odpady stałe gromadzone były w odpowiednio oznaczonych i specjalnie przeznaczonych do tego celu pojemnikach lub kontenerach. Wiele obiektów posiada spisane procedury postępowania z narzędziami, środkami dezynfekcyjnymi i odpadami oraz procedury ochrony przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi.

Obiekty komunikacji publicznej

W tej grupie obiektów znajduje się 17 dworców i stacji PKP oraz 8 dworców autobusowych i 2 przystanki statków, promów pasażerskich i jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych. Skontrolowano 26 obiektów z tej grupy (96,3%).

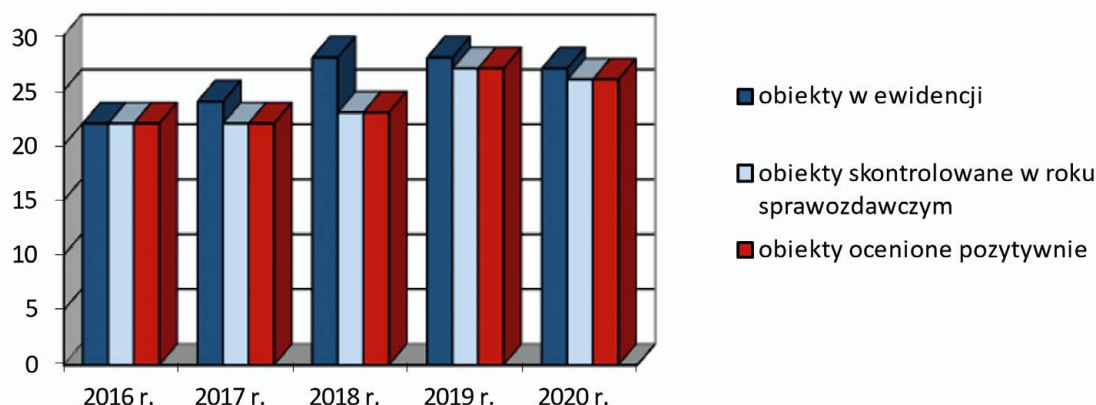

Wykres 8. Struktura obiektów komunikacji publicznej w 2020 r.

W tej grupie obiektów nie stwierdzono nieprawidłowości. Pomieszczenia ogólnodostępne dla pasażerów wraz z zapleczem sanitarnym są w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym. Nie kwestionowano również zagospodarowania terenu obejmującego wyznaczone miejsca postojowe oraz stanowiska dla osób podróżujących, wyposażone w ławki i kosze na śmieci. W roku sprawozdawczym oddano do użytkowania po generalnym remoncie dworzec autobusowy w Kielcach.

Ponadto nadzorem sanitarnym objęto także środki transportu publicznego. Skontrolowano

ogółem 128 pojazdów, tj.: 90 autobusów komunikacji publicznej, 2 autobusy turystyczne, 14 wagonów w pociągach pasażerskich, 2 statki żeglugi śródlądowej i 20 innych środków transportu (taxi, bus itp.). Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. Stan sanitarny środków transportu oceniono jako dobry, posiadały one zewnętrzne oznakowanie określające limity pasażerów, informacje o konieczności zasłaniania ust i nosa.

Wykres 9. Obiekty komunikacji publicznej w latach 2016÷2020.

Cmentarze

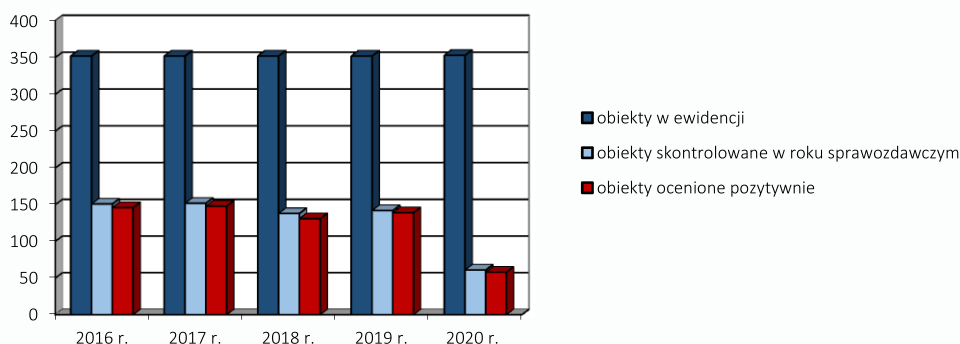
W 2020 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna obejmowała nadzorem 353 cmentarze, z których skontrolowano 61, co stanowi 17,3% nekropolii objętych nadzorem.

Kontrole przeprowadzone przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczyły głównie utrzymania czystości i porządku na terenie nekropolii i w ich otoczeniu, postępowania w zakresie gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych, stanu technicznego ogrodzeń, zagospodarowania terenu cmentarnego, utwardzenia alejek, udostępniania urządzenia wodnego do czerpania wody na

cele cmentarne. W większości cmentarze utrzymane były w należyтым porządku.

Nieprawidłowości stwierdzono na 3 cmentarzach (4,9%), na 2 pod względem higieniczno-sanitarnym (w Bodzechowie i Kunowie w powiecie ostrowieckim) oraz na 1 pod względem technicznym (w Wolicy w powiecie pińczowskim).

W okresie sprawozdawczym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego wydawały decyzje zezwalające na wykonanie ekshumacji zwłok i nadzorowano wykonywanie powyższych czynności pod względem sanitarnym.

Wykres 10. Cmentarze w latach 2016÷2020.

Nekropolie na ogół spełniają wymogi przepisów prawa, posiadają trwałe ogrodzenia, bieżącą wodę, wydzielone miejsca do gromadzenia odpadów, utwardzone alejki pomiędzy grobami. Coraz częściej zarządzający zapewniają toalety, najczęściej przenośne lub kontenerowe, szczególnie w okresie wzmożonych okresów odwiedzin grobów.

Domy przedpogrzebowe

Na terenie województwa świętokrzyskiego ewidencją objęto 43 domy przedpogrzebowe. Skontrolowano 9 (20,9%). Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na zachowanie reżimu sanitarnego, prowadzenie prawidłowej dezynfekcji po-

wierzchni oraz gospodarowanie odpadami. Są to obiekty prowadzące kompleksowe usługi pogrzebowe, w zakresie przetrzymywania, przygotowania, transportu i obsługi ceremonii pogrzebowych.

Ponadto skontrolowano 24 samochody do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Każdy z nich jest trwale oznakowany w sposób wskazujący na jego przeznaczenie. Kabina kierowcy jest odizolowana na trwałe od części przeznaczonej na umieszczenie zwłok lub szczątków ludzkich. Skontrolowane środki transportu przeznaczone do przewozu zwłok lub szczątków ludzkich spełniają wymagania techniczne i sanitarne określone w przepisach prawa w sprawie wydawania pozwoleń i zaświadczeń

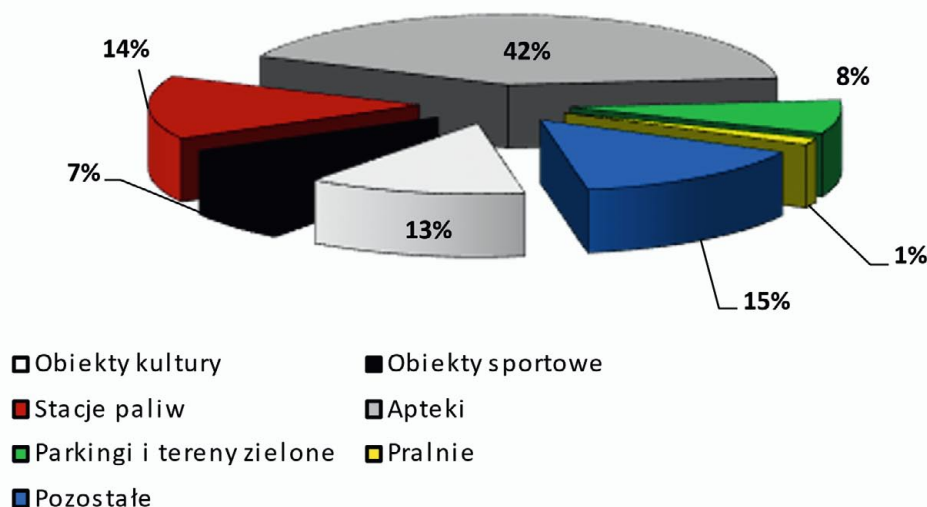
na przewóz zwłok i szczątków ludzkich oraz posiadają stosowne wpisy dotyczące przeznaczenia samochodu w dowodach rejestracyjnych pojazdu. Ponadto wydawano wiele opinii sanitarnych dotyczących sprowadzenia zwłok i szczątków z zagranicy, przewozu zwłok powyżej 60 km, jak również decyzji zezwalających na wywóz zwłok i szczątków poza granice kraju.

W okresie sprawozdawczym w związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego współpracowały z zarządcami zakładów po-

grzebowych w zakresie interpretacji przepisów, wytycznych i procedur dotyczących bezpieczeństwa pracowników i postępowania ze zwłokami, szczególnie osób zmarłych na COVID-19.

Inne obiekty użyteczności publicznej

W 2020 r. w ewidencji znajdowało się 1198 obiektów zakwalifikowanych jako inne obiekty użyteczności publicznej. Jest to bardzo zróżnicowana grupa obiektów. Jej strukturę obrazuje wykres poniżej.

Wykres 11. Struktura innych obiektów użyteczności publicznej w 2020 r.

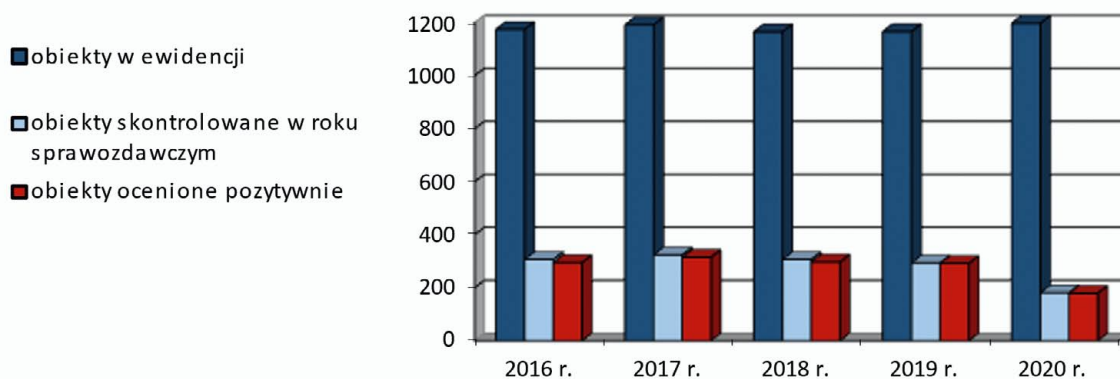
W 2020 r. prowadzono wzmożony nadzór sanitarny terenów rekreacyjnych i parkingów, szczególnie w okresie trwania sezonu letniego. Zwracano szczególną uwagę na gospodarkę odpadami ze względu na zagrożenie afrykańskim pomorem świń. Systematyczne kontrole tej grupy obiektów powodują znaczną poprawę stanu sanitarno-technicznego.

Większość placów zabaw, skwerów i zieleńców ma zamontowane nowoczesne urządzenia zabawowe oraz do ćwiczeń, tzw. siłownie zewnętrzne. Piasek w piaskownicach wymieniany jest zgodnie z opracowanymi harmonogramami minimum 2 razy w trakcie trwania sezonu letniego. Bazę sportową na terenie województwa świętokrzyskiego oceniono pozytywnie, obiekty ze stałą obsługą posiadają pełne węzły sanitarne z zapleczem szatniowym. Dużym zainteresowaniem cieszą się trasy turystyczne i kompleksy rekreacyjne, w których zapewniono pomieszczenia sanitarne, pojemniki

na odpady, parkingi, punkty gastronomiczne, itp. Kontrole potwierdzają systematyczną poprawę stanu sanitarnego stacji paliw. Zdecydowana większość zapewnia dostęp do sanitariatów, koszy na odpadki stałe. Prowadzona jest bieżąca dezynfekcja powierzchni i urządzeń.

Skontrolowano 181 tego typu obiektów (15,1%). Jako złe na koniec roku sprawozdawczego oceniono 2 (1,1%). Nieprawidłowości pod względem technicznym stwierdzono w siedzibie urzędu w Wiślicy (pow. buski) i na stadionie sportowym w Pacanowie (pow. buski). Kwestionowano stan techniczny dużych powierzchni ścian, sufitów, podłóg, klatek schodowych, wyposażenia.

Podczas kontroli w związku z wystąpieniem stanu epidemii zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie zapisów związanych z ograniczeniami, nakazami i zakazami dotyczącymi przeciwdziałaniu rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2.

Wykres 12. Inne obiekty użyteczności publicznej w latach 2016÷2020.

Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

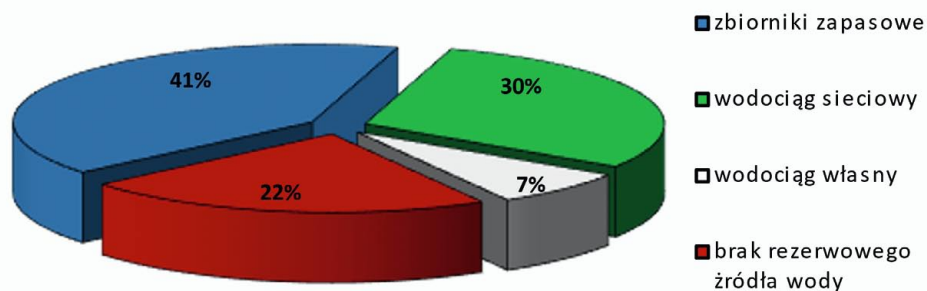
W 2020 r. kontrolę stanu sanitarnego pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przeprowadzono w 112 podmiotach leczniczych (13,1 % obiektów z ewidencji), w tym w 31 podmiotach realizujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (27,7 % obiektów skontrolowanych) i 81 podmiotach realizujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (72,3 % obiektów skontrolowanych).

Zły stan stwierdzono w 3 podmiotach leczniczych (2,7 % skontrolowanych obiektów), tj. w 1 szpitalu i w 1 innym podmiocie stacjonarnym realizującym stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w Kielcach pod względem tylko technicznym oraz w 1 ośrodku zdrowia ze stwierdzonym złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym.

W 2020 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego pozostawało 1431 praktyk zdrowotnych (lekarskich, pielęgniarских i innych), z których skontrolowano 78 podmiotów (ok. 5,5 %). 3 praktyki zdrowotne oceniono jako złe pod względem stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego.

Na koniec 2020 r. wszystkie szpitale zaopatrzone były w wodę o dobrej jakości, spełniającej wymogi sanitarne zgodne z aktualnym rozporządzeniem Ministra Zdrowia. Podstawowe i rezerwowe źródło wody oceniono dla 27 obiektów, nie uwzględniając 10 szpitali jednodniowych, w których zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczególnych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, nie ma obowiązku zapewnienia rezerwowego źródła zaopatrzenia szpitala w wodę na co najmniej jej 12 – godzinny zapas. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla 19 szpitali są wodociągi sieciowe, co stanowi (70,4%), pozostałe 8 (29,6%) szpitale w: Busku – Zdroju, Chęcinach, Chmielniku i Morawicy (pow. kielecki), Końskich, Czarnieckiej Górze (pow. konecki), Sandomierzu i we Włoszczowie korzysta z własnych ujęć wody.

Rezerwowe źródło zaopatrzenia w wodę posiada 21 obiektów (77,8%). Dla 11 z nich źródłem awaryjnego zaopatrzenia są zbiorniki zapasowe zapewniające co najmniej 12 – godzinny zapas, dla 8 – wodociągi sieciowe i dla 2 – własne ujęcia.

Wykres 13. Struktura awaryjnych źródeł zaopatrzenia w wodę dla szpitali w 2020 r.

W związku z wystąpieniem w 2020 roku stanu epidemii SARS-CoV-2, wywołującym COVID-19 wystąpiły duże utrudnienia w przeprowadzaniu kontroli w szpitalach i innych podmiotach udzielających świadczenia zdrowotne, co miało wpływ na mniejszą liczbę przeprowadzonych bieżących kontroli w tych obiektach.

We wszystkich placówkach opracowane są procedury dotyczące postępowania z odpadami medycznymi uwzględniające wymogi zawarte w wytycznych branżowych i przepisach prawa oraz specyfikę danego obiektu. Odpady medyczne powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane są w miejscu ich powstawania z podziałem na odpady bytowo - gospodarcze, odpady niebezpieczne medyczne i odpady specjalne. Odpady medyczne wytwarzane w szpitalach są prawidłowo identyfikowane. W celu wyeliminowania nieprawidłowości stosuje się worki/pojemniki o określonym kolorze. Wszystkie szpitale posiadają podpisane umowy z wyspecjalizowanymi firmami na odbiór i utylizację odpadów. Zakaźne odpady medyczne wytworzone w szpitalach skontrolowanych na terenie woj. świętokrzyskiego unieszkodliwiane były przez termiczne spalanie w spalarniach.

We wszystkich szpitalach zasady postępowania z bielizną szpitalną określają opracowane i aktualizowane w miarę potrzeb procedury, uwzględniające segregację bielizny, transport i magazynowanie. Większość szpitali skontrolowanych w zakresie postępowania z bielizną szpitalną posiada wydzielone główne magazyny bielizny czystej i brudnej.

Sanatoria na terenie województwa świętokrzyskiego korzystają z wody o dobrej jakości, zgodnej z przepisami prawa, pochodzącej z wodociągów sieciowych Busko - Zdrój i Solec - Zdrój. We wszystkich placówkach opracowane są procedury uwzględniające wymogi zawarte w wytycznych branżowych i przepisach prawa oraz specyfikę danego obiektu określające sposób postępowania z odpadami medycznymi oraz bielizną brudną i czystą.

Wnioski

1. Analizując wyniki kontroli w obiektach użyteczności publicznej w trakcie roku sprawozdawczego, nie stwierdzono rażących uchybień stanowiących zagrożenie dla stanu sanitarnego województwa.
2. Stosunkowo mała ilość przeprowadzonych kontroli w obiektach użyteczności publicznej w stosunku do lat wcześniejszych związana jest z wystąpieniem stanu epidemii COVID -19, co wiązało się z ograniczeniami w funkcjonowaniu niektórych placówek lub wręcz ich zamknięciem, jak również obciążeniem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej dodatkowymi obowiązkami wynikającymi z działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie SARS-CoV-2.
3. W województwie świętokrzyskim systematycznie poprawia się estetyka i stan sanitarny miejscowości i poziom świadczonych usług.
4. Wzrasta ilość obiektów hotelarskich świadczących usługi o podwyższonym standardzie, posiadających coraz wyższą kategoryzację.
5. W obiektach użyteczności publicznej w 2020 r. nie stwierdzono rażących uchybień stanowiących zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.
6. Wzrasta liczba zakładów usługowych, tj.: fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej, w których używa się bielizny jednorazowego użytku, co przekłada się na wzrost poziomu i higieny wykonywanych usług w tych zakładach.
7. Wzrasta odpowiedzialność właścicieli i pracowników w zakresie przeprowadzania prawidłowej dezynfekcji i sterylizacji narzędzi w zakładach usługowych.
8. W dalszym ciągu stwierdza się zbyt małą ilość i niski standard stałych ustępów, placów zabaw dla dzieci i parkingów.
9. Od wielu lat na terenie woj. świętokrzyskiego obserwuje się problem gospodarki odpadami komunalnymi związany z utrzymaniem właściwego stanu posesji i hodowlą zwierząt, o czym świadczą liczne interwencje mieszkańców kierowane do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
10. Pomimo trwającej od lat rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w miejscowościach i na terenach wiejskich województwa świętokrzyskiego, w dalszym ciągu mieszkańcy skarżą się na nieprawidłową gospodarkę ściekową.

NADZÓR NAD WARUNKAMI SANITARNO – HIGIENICZNYMI ŚRODOWISKA PRACY I CHEMIKALIAMI

Wprowadzenie

Kluczowe kierunki działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie prowadzonego nadzoru sanitarnego w celu poprawy warunków pracy i ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem czynników szkodliwych występujących w miejscu pracy, realizowane są w ramach programów wynikających z „Wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej”, obejmujących 2 – 3 letnie okresy (np. ocena warunków pracy pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych), a także z programów wieloletnich (np. rządowy „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”).

Ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem szkodliwości występujących w środowisku pracy realizowana była poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego oraz kontrole przestrzegania przepisów dot. warunków środowiska pracy.

W 2020 r. w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowały się 4344 zakłady pracy zatrudniające 123651 osób (w 2019 r. 4345 zakładów zatrudniających 130772 osób), z których zdecydowana większość, bo aż 3894 firm (w 2019 r. 3877 firm), stanowiących 89,64 % wszystkich nadzorowanych zakładów, zatrudnia do 50 pracowników. W grupie tej przeważają podmioty zatrudniające do 9 osób – 2577 firm (w 2019 r. 2555 firm).

liczba zatrudnionych w zakładzie pracy	liczba zakładów pracy	udział w ogólnej ilości zakładów
do 9 osób	2577	59,32 %
10 - 49	1317	30,32 %
50 - 249	381	8,77 %
250 i więcej osób	69	1,59 %
ogółem	4344	-

Tabela 1 Struktura zakładów pracy w 2020 r.

Działalność kontrolna w ramach nadzoru sanitarnego

W 2020 r. przeprowadzono 1130 kontroli w 932 zakładach zatrudniających 41689 pracowników (w 2019 r. odpowiednio 2202 kontrole w 1734 zakładach zatrudniających 78056 osób), które dotyczyły następujących obszarów:

1. Nadzór nad warunkami środowiska pracy,

2. Warunki pracy w zakładach wykonujących działalność leczniczą,
3. Substancje chemiczne i ich mieszaniny,
4. Prekursory narkotyków kategorii 2 i 3,
5. Czynniki rakotwórcze i mutagenne,
6. Czynniki biologiczne,
7. Produkty biobójcze.

Intensywność sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego różnicowana była w zależności od oceny ryzyka zawodowego. Pod uwagę brano następujące kryteria:

1. Występowanie w środowisku pracy czynników szkodliwych,
2. Występowanie przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN) tych czynników,
3. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
4. Wprowadzanie do obrotu i stosowanie prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3,
5. Występowanie czynników rakotwórczych i mutagennych,
6. Wprowadzanie do obrotu i stosowanie produktów biobójczych,
7. Występowanie czynników biologicznych,
8. Występowanie azbestu,
9. Zapadalność na choroby zawodowe.

Nadzór nad warunkami pracy – charakterystyka działań naprawczych

W wyniku przeprowadzonych 1130 kontroli w 932 zakładach wydano 196 decyzji administracyjnych oraz 1 postanowienie o nałożeniu grzywny (w 2019 r. odpowiednio 2202 kontrole w 1734 zakładach, wydano 351 decyzji oraz 5 postanowień

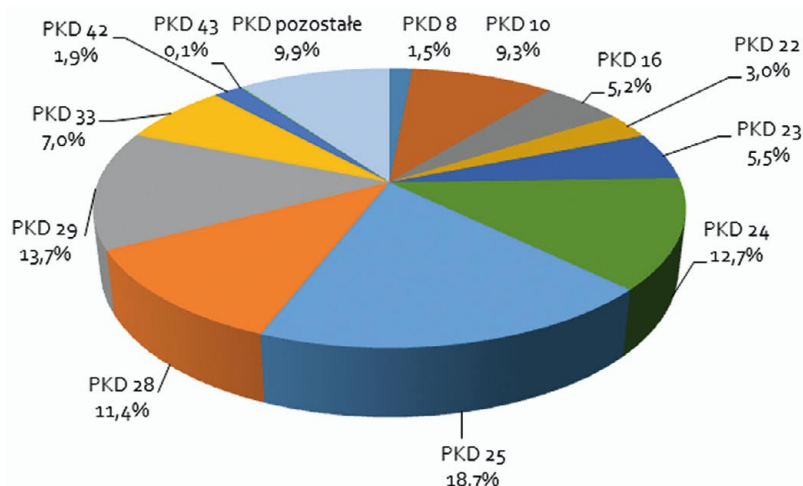
- o nałożeniu grzywny). Wydane decyzje dotyczyły:
1. Wykonania badań i pomiarów środowiska pracy – 109 nakazów (w 2019 r. – 386),
 2. Obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych – 45 nakazów (w 2019 r. – 65),
 3. Dokonania oceny ryzyka zawodowego – 34 nakazy (w 2019 r. – 66),
 4. Czynników biologicznych – 17 nakazów (w 2019 r. – 27),
 5. Czynników rakotwórczych i mutagennych – 9 nakazów (w 2019 r. – 5),
 6. Substancji chemicznych i ich mieszanin – 33 nakazy (w 2019 r. – 83).

Nadzór nad warunkami pracy – przekroczenia NDS i NDN

Na terenie woj. świętokrzyskiego, pod nadzorem organów PIS znajduje się 4344 zakłady zatrudniające 123651 osób, z których 7392 pracowało w przekroczeniach NDS i NDN czynników szkodliwych, w tym 277 pracowników w przekroczeniach NDS czynników chemicznych, 336 w przekroczeniach NDS pyłów oraz 6682 w przekroczeniach NDN czynników fizycznych, tj. hałasu, drgań mechanicznych, mikroklimatu zimnego i gorącego (w 2019 r. odpowiednio 4345 zakładów zatrudniających 130772 pracowników, z których 8553 pracowało w przekroczeniach NDS i NDN).

dział PKD	rodzaj działalności (nazwa działu PKD)	liczba zakładów pracy, w których występują przekroczenia NDS/NDN	liczba osób pracujących w przekroczeniach NDS/NDN	procent osób pracujących w przekroczeniach NDS/NDN
08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	8	124	1,5 %
10	Produkcja artykułów spożywczych	22	763	9,3 %
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka	43	428	5,2 %
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	9	245	3,0 %
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	28	453	5,5 %
24	Produkcja metali	27	1036	12,7 %
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych	60	1527	18,7 %
28	Produkcja maszyn i urządzeń	11	935	11,4 %
29	Produkcja pojazdów samochodowych	12	1124	13,7 %
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	8	572	7,0 %
42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	8	157	1,9 %
43	Roboty budowlane specjalistyczne	1	10	0,1 %
pozostałe PKD		55	810	9,9 %
razem		292	8184	-

Tabela 2 Wykaz zakładów pracy i osób pracujących w przekroczeniach NDS i NDN.

Wykres 1 Procentowy wskaźnik osób pracujących w przekroczeniach NDS/NDN.

W ramach nadzoru nad warunkami pracy wydano 196 decyzji, które zawierały między innymi 109 nakazów dotyczących przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy, 45 nakazów dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych oraz 34 nakazy dotyczące oceny ryzyka zawodowego.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny, prekursorzy narkotyków kategorii 2 i 3 oraz produkty biobójcze

Przeprowadzono 317 kontroli w 312 obiektach stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny oraz w obiektach zajmujących się ich obrotem, (w 2019 r. – 665 kontroli w 607 obiektach) w zakresie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, w wyniku których wydano 33 (w 2019 r. – 32) decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości – łącznie 83 nakazów (w 2019 r. – 83).

W wyniku kontroli zakładów pracy zajmujących się wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin nie zakwestionowano kart charakterystyki, w 1 zakładzie stwierdzono brak karty charakterystyki oraz zakwestionowano oznakowanie 13 produktów. W 13 zakładach stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny stwierdzono brak aktualnego spisu stosowanych substancji stwarzających zagrożenie i mieszanin stwarzających zagrożenie, a w 10 stwierdzono brak kart charakterystyki. Ponadto, przeprowadzono 66 kontroli (w 2019 r. – 93) w ramach nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 oraz 416 kontroli (w 2019 r. – 333) w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi, w tym 158 kontroli (w 2019 r. – 235) w 119 obiektach (w roku 2019 r. – 201) wprowadzających do obrotu produkty biobójcze oraz 251 kontroli (w 2019 r. – 98) w zakresie stosowania produktów biobójczych.

Czynniki biologiczne

W ramach nadzoru nad przestrzeganiem przez podmioty gospodarcze przepisów dotyczących szkodliwych czynników biologicznych, przeprowadzono 105 kontroli w 98 obiektach. Wydano 11 decyzji dotyczących między innymi: braku rejestru prac narażających na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia (7 zakładów), braku rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne zakwalifikowanych do grupy 3 lub 4 zagrożenia (6 zakładów), braku oceny ryzyka zawodowego z uwzględnieniem wykazu i klasyfikacji szkodliwych czynników biologicznych (11 zakładów).

Czynniki rakotwórcze i mutagenne

W wyniku 47 kontroli przeprowadzonych w 17 zakładach, w których występuje narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne wydano 7 decyzji dotyczących m. in. braku rejestru prac narażających oraz braku rejestru pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze i mutagenne.

W powyższym zakresie wszystkie powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne prowadzą elektroniczną bazę danych, a informacje te przesyłają do Centralnego Rejestru Czynniki Rakotwórczych w Łodzi.

Usuwanie azbestu

W ramach rządowego „Programu oczyszczania kraju z azbestu obejmującego lata 2009 – 2032”, usuwaniem, zabezpieczaniem oraz transportem wyrobów zawierających azbest zajmowało się 8 firm zatrudniających 61 pracowników. Przeprowadzono 4 kontrole w siedzibach tych firm oraz 2 kontrole w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem.

Kontrole wykazały, że:

- Firmy wykonujące prace związane z demontażem elementów azbestowych oraz składowa-

niem i transportem odpadów azbestowych posiadają stosowne zezwolenia.

- Pracodawcy dokonali oceny ryzyka zawodowego oraz posiadają rejestr prac i rejestr pracowników zatrudnionych przy pracach z azbestem.
- Pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie bhp oraz ryzyka dla zdrowia przy usuwaniu i zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest.
- Pracownicy stosują właściwe środki ochrony zbiorowej i indywidualnej.
- Pracownicy posiadają aktualne badania lekarskie wykonane przez uprawnionych lekarzy.
- Pracodawcy dokonują pomiarów czynników szkodliwych w miejscu pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Podczas kontroli w roku 2020 nie stwierdzono nieprawidłowości.

Wydano 2 decyzje (w 2019 r. – 3 decyzje) stwierdzające chorobę zawodową u pracowników z długoletnim narażeniem na azbest, tj.:

- pylica azbestowa oraz pozostałe pylice krzemowe – 1 przypadek

- rozległe zgrubienia opłucnej – 1 przypadek.

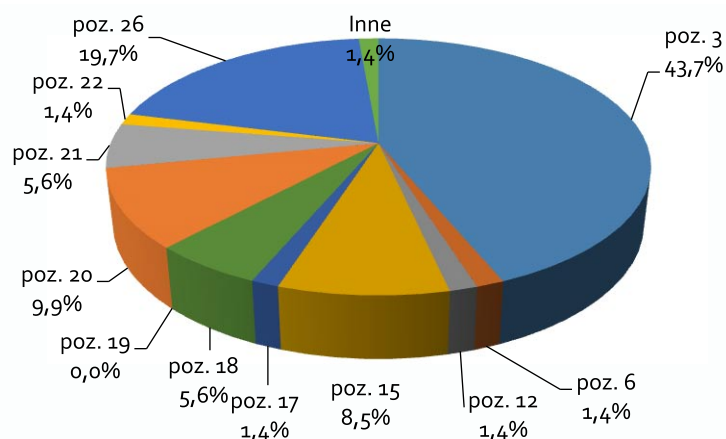
Choroby zawodowe

Postępowanie w sprawach chorób zawodowych prowadzone było w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1367). W ramach tych postępowań przeprowadzono 182 wizytacje w sprawach chorób zawodowych, w wyniku których sporządzono 305 „Kart oceny narażenia zawodowego” oraz wydano 141 decyzji, w tym 77 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej (70 decyzji prawomocnych) i 64 o braku podstaw do jej stwierdzenia oraz 3 inne decyzje (o umorzeniu postępowania). W 2019 r. odpowiednio 306 wizytacji, 371 „Kart oceny narażenia zawodowego”, 151 decyzji, w tym 73 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i 70 o braku podstaw do jej stwierdzenia oraz 8 innych decyzji (o umorzeniu postępowania oraz o odmowie zmiany decyzji ostatecznej).

lp.	nazwa	nr pozycji wykazu chorób zawodowych	liczba przypadków		% decyzji prawomocnych	
			2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.
1.	Pylice płuc	3	24	31	38,1%	43,7%
2.	Astma oskrzelowa	6	0	1	0%	1,4%
3.	Alergiczny nieżyt nosa	12	0	1	0%	1,4%
4.	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	15	8	6	12,7%	8,5%
5.	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	17	2	1	3,2%	1,4%
6.	Choroby skóry	18	5	4	7,9%	5,6%
7.	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	19	2	0	3,2%	0%
8.	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	20	3	7	4,8%	9,9%
9.	Obustronny trwały ubytek słuchu	21	2	4	3,2%	5,6%
10.	Zespół wibracyjny	22	0	1	0%	1,4%
11.	Choroby zakaźne lub pasożytnicze (wzw, gruźlica i borelioza)	26	14	14	22,2%	19,7%
12.	Inne	-	3	1	4,8%	1,4%

Tabela 3 Najczęściej stwierdzane choroby zawodowe.

STAN SANITARNY województwa świętokrzyskiego 2020

poz. 3	Pylice płuc	poz. 19	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy
poz. 6	Astma oskrzelowa	poz. 20	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy
poz. 12	Alergiczny nieżyt nosa	poz. 21	Obustronny trwały ubytek słuchu
poz. 15	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	poz. 22	Zespół wibracyjny
poz. 17	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	poz. 26	Choroby zakaźne lub pasożytnicze (wzw, gruźlica i borelioza)
poz. 18	Choroby skóry		

Wykres 2 Procentowy wskaźnik stwierdzonych chorób zawodowych.

rok	wzw typu B	wzw typu C	wzw typu B i C	Gruźlica	inne			razem
					Borelioza	Bruceloza	Pozostałe	
2008	3	10	0	0	51	0	0	64
2009	2	4	0	0	20	0	1	27
2010	1	4	0	1	16	0	0	22
2011	0	1	0	4	19	0	0	24
2012	1	5	0	3	16	0	0	25
2013	0	3	0	2	5	0	0	10
2014	0	1	0	1	8	0	1	11
2015	0	0	0	2	12	0	0	14
2016	1	2	0	0	7	0	1	11
2017	1	0	0	0	12	0	0	13
2018	0	0	0	3	10	0	0	13
2019	0	0	0	0	14	0	0	0
2020	0	0	0	0	12	0	2	14

Tabela 4 Liczba chorób zakaźnych i pasożytniczych.

W wyniku wniesionych do II instancji odwołań w sprawach chorób zawodowych, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 8 decyzji, utrzymujących w mocy decyzję organu I instancji. Na decyzje wydane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego strony wniosły w 2020 roku do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach 8 skarg. Szczegółowe dane dotyczące stwierdzonych chorób zawodowych opracowywane są przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi w ramach Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych. Celem prowadzenia Rejestru jest zbieranie i przetwarzanie danych dotyczących stwierdzonych chorób zawodowych

i opracowywanie analiz kształtowania się zapadalności na te choroby. Rejestr jest tworzony na podstawie „Kart stwierdzenia chorób zawodowych” przesyłanych przez właściwych państwowych inspektorów sanitarnych, po uprawomocnieniu się decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej.

Badania i pomiary środowiska pracy

Badania i pomiary szkodliwości środowiska pracy realizowane są przez Oddział Badań i Pomiarów Środowiska Pracy oraz Oddział Badań Higieny Radiacyjnej w WSSE Kielce oraz przez Laboratorium Środowiska Pracy PSSE w Busku – Zdroju, Sekcją Badań i Pomiarów Środowiska Pracy w Staracho-

wicach, Pracownię Badań i Pomiarów Środowiska Pracy we Włoszczowie oraz Laboratorium Badania Środowiska Pracy w Skarżysku – Kamiennej.

Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej w środowisku pracy

W roku 2020 pracownicy pionu Nadzoru Środowiska Pracy podczas kontroli zakładów, a także przez umieszczanie na stronach internetowych odpowiednich informacji realizowali zadania dotyczące promocji zdrowia w miejscu pracy, a mianowicie:

- W ramach działań prozdrowotnych w środowisku pracy podczas kontroli w nadzorowanych zakładach informowano o szkodliwości azbestu i jego negatywnym wpływie na zdrowie ludzkie, propagowano „dobre praktyki” związane z usuwaniem i utylizacją azbestu.
- Kontynuowano współpracę z Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Kielcach w zakresie chorób zawodowych.
- Kontynuowano współpracę z instytucjami państwowymi:
 - Służbą Medycyny Pracy
 - Jednostkami samorządu terytorialnego
 - Inspekcją Weterynaryjną
 - Państwową Inspekcją Pracy
 - Policją i Prokuraturą
 - Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym
 - Instytutem Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi
 - Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego
- W 2020 r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa świętokrzyskiego kontynuowali współpracę z Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Kielcach oraz Instytutem Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi w zakresie chorób zawodowych i ochrony zdrowia pracujących przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub związanych ze sposobem jej wykonywania (np. w ramach współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Kielcach realizowano projekt pt.: „Program profilaktyki chorób układu oddechowego dla pracowników zawodowo narażonych na działanie pyłu zwłókniającego”). Ponadto, współpraca z Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi obejmuje przekazywanie danych do prowadzonych przez Instytut baz danych tj. Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych, Centralnego Rejestru Danych o Narażeniu na Substancje Chemiczne, ich Mieszanki, Czynniki lub Procesy Technologiczne o Działaniu Rakotwórczym lub Mutagennym oraz Krajowego Rejestru Czynniki Biologicznych.
- W roku 2020, jak w latach poprzednich, w ra-

mach współpracy z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym umieszczano na stronach internetowych Komunikaty Międzyresortowej Komisji do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynniki Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy dotyczących między innymi informacji nt. prac Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej nad kolejnymi zmianami dyrektywy 2004/37/WE.

- W roku 2020 kontynuowano także współpracę z samorządem terytorialnym w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest polegającą na wymianie informacji dotyczącej bieżącego nadzoru nad zakładami zajmującymi się usuwaniem i składowaniem azbestu. Opracowywano i przesyłano informacje dotyczące stanu sanitarnego w zakładach pracy zlokalizowanych na terenie danego powiatu.
- W ramach współpracy z Inspekcją Weterynaryjną, PPIS przekazują Powiatowym Lekarzom Weterynarii roczny plan kontroli obiektów. Ustalane są dokładne terminy kontroli. Współpraca obejmowała działania związane z przeprowadzeniem wspólnych kontroli warunków zdrowotnych środowiska pracy w zakresie nadzoru nad czynnikami szkodliwymi (hałas, wibracja, tlenek węgla), biologicznymi oraz biobójczymi występującymi w środowisku pracy.
- Współpraca z Państwową Inspekcją Pracy polegała na wymianie informacji dotyczących zagrożeń zawodowych w środowisku pracy, czynników szkodliwych, uciążliwych oraz czynników i procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym i mutagennym.
- W ramach współpracy z Policją przedstawiciele inspekcji sanitarnej wraz z funkcjonariuszami policji przeprowadzali kontrole dotyczące przestrzegania przepisów epidemicznych w związku z wystąpieniem na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii.
- Ponadto, ważnym elementem jest współpraca wewnętrzna między oddziałami stacji, polegająca na przeprowadzaniu wspólnych kontroli kompleksowych oraz prowadzeniu działań w zakresie promocji zdrowia.

Wnioski

- Pion Nadzoru Środowiska Pracy realizował obowiązki i zadania ustawowe obejmując nadzorem 4344 zakłady zatrudniające 123651 osób (w 2019 r. – 4345 zakładów zatrudniających 130772 osób). Priorytetem w tej działalności było kontynuowanie nadzoru nad przestrzeganiem przez pracodawców aktów prawnych dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin, czynników rakotwórczych i mutagennych, czynników biologicznych i produktów biobójczych.

- Oceniając warunki pracy, należy stwierdzić, iż pracodawcy w miarę możliwości finansowych i technicznych poprawiali warunki pracy poprzez zakup nowych maszyn i urządzeń, montaż urządzeń odpylających oraz systematyczne przeglądy, konserwacje i naprawy maszyn. Ponadto, w przypadkach gdzie zmniejszenie do granic NDS i NDN działania czynników szkodliwych było niemożliwe ze względów technologicznych, wprowadzano rozwiązania organizacyjne, mające na celu zmniejszenie narażenia zawodowego poprzez stosowanie indywidualnych ochron, rotacji pracowników oraz izolowanie stanowisk pracy.
- W sprawach chorób zawodowych liczba wydanych decyzji kształtuje się na podobnym

poziomie jak w roku 2019 (2019 – 151 decyzji, a w 2020 – 141 decyzji), jednakże z tendencją spadkową.

Reasumując, należy podkreślić, iż działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie egzekwowania od pracodawców poprawy warunków pracy, m.in. poprzez podjęcie działań mających na celu obniżenie stężeń i natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz opracowania i wdrożenia w życie programów działań organizacyjno-technicznych, przyczyniają się do poprawy warunków pracy oraz zwiększenia poziomu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników.

STOP
NARKOTYKOM

kampania na rzecz walki z narkotykami

DZIAŁANIA PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W ZAKRESIE ZMNIEJSZANIA ZAGROZEŃ ZDROWIA PUBLICZNEGO STWARZANEGO PRZEZ ŚRODKI ZASTĘPCZE.

Wprowadzenie

Stosowane w polskim prawodawstwie określenie „środki zastępcze” to potocznie używany termin „dopalacze”, którymi są różnego rodzaju produkty zawierający substancje o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, które mogą być użyte w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna (NSP), a ich użycie ma na celu spowodowanie w organizmie jak najwierniejszego efektu narkotycznego substancji zdelegalizowanych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady i tryb postępowania w zakresie środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych jest Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (dalej: p.n.). Art. 44b ust.1 powyższej ustawy ustanowił zakaz wytwarzania, przywozu i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 40d p.n. nadzór nad nowymi substancjami psychoaktywnymi realizowany w ramach kontroli spełniania obowiązków wynikających z przepisów ustawy sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na zasadach określonych w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Prezes Biura do spraw Substancji Chemicznych przekazuje odpowiednim organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej informacje dotyczące wydanych zezwoleń, o których mowa w art. 40a ust. 1 p.n., oraz wniosków złożonych przez przedsiębiorców, o których mowa w art. 40a ust. 2 p.n. W/w ustawa w art. 44c i art. 52a określa szczegółową procedurę postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia obowiązującego zakazu wytwarzania lub wprowadza-

nia do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Minister Zdrowia realizując postanowienia zawarte w art. 44f p.n., określił w drodze rozporządzenia z dnia 17 sierpnia 2018 r. wykaz substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych, a realizując postanowienia art. 44c ust. 13 tej ustawy, rozporządzeniem z dnia 6 marca 2019 r., określił wykaz 18 podmiotów uprawnionych do przeprowadzania badań mających na celu ustalenie, czy dany produkt jest środkiem zastępczym. Należy nadmienić, iż zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie egzekwowania ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych zostały włączone do zadań statutowych określonych w art. 4 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w celu ograniczenia zagrożeń zdrowia publicznego z zakresu przeciwdziałania narkomanii egzekwuje przestrzeganie przepisów dotyczących zakazu wytwarzania, przywozu i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych (NSP). Wskutek postępujących zmian na rynku tzw. „dopalaczy” w województwie świętokrzyskim zmienił się charakter dostępu do nowych narkotyków. Brak funkcjonowania punktów stacjonarnych sprzedaży środków zastępczych spowodował, podobnie jak w 2019 roku, iż na terenie województwa świętokrzyskiego dystrybucja i wprowadzanie do obrotu odbywa się w formie sprzedaży dilerskiej oraz przez internet. W 2020 roku sprawy, dotyczące wprowadzania do obrotu środków zastępczych

i nowych substancji psychoaktywnych przekazane były Państwowej Inspekcji Sanitarnej przez Policję i Prokuraturę.

W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w 2020 r. wydano łącznie 4 decyzje, nie nałożono kary pieniężnej (w roku 2019 wydano 18 decyzji administracyjnych i nałożono karę pieniężną w wysokości 20 000 zł). Substancje psychoaktywne, które w 2020 roku były identyfikowane w próbkach zatrzymanych produktów należały do grupy syntetycznych katynonów tj. 4-CEC, NEP (w roku 2019 identyfikowane substancje należały do grupy syntetycznych: katynonów oraz kannabinonów).

Sytuacja epidemiologiczna skutków zdrowotnych po zażyciu „dopalaczy”

Jednym z ważnych zadań w obszarze nowych narkotyków realizowanych przez Państwową In-

spekcję Sanitarną jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie zatruc i podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i NSP. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we współpracy z podmiotami leczniczymi i Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi stale monitoruje zatrucia środkami zastępczymi i NSP. W 2020 r. do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województw świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 8 zgłoszeń przypadków zatruc środkami zastępczymi.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, w celu bieżącej oceny sytuacji epidemiologicznej skutków zdrowotnych po zażyciu tzw. „dopalaczy” prowadził na podstawie nadsyłanych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych meldunków zatruc, szczegółowe rejestry zgłaszanych przypadków, co zawierają poniższe tabele.

powiat	
Kielce - grodzki	0
Kielecki	0
Buski	0/ w tym m. Busko - Zdrój
Jędrzejowski	0/w tym m. Jędrzejów
Konecki	1/1 w tym m. Końskie
Opatowski	0/w tym m. Opatów
Ostrowiecki	7/6 w tym m. Ostrowiec Świętokrzyski
Sandomierski	0/ w tym m. Sandomierz
Skarżyski	0/ w tym m. Skarżysko - Kamienna
Starachowicki	0/ w tym m. Starachowice
Staszowski	0/ w tym m. Staszów
Włoszczowski	0/ w tym m. Włoszczowa
razem	8

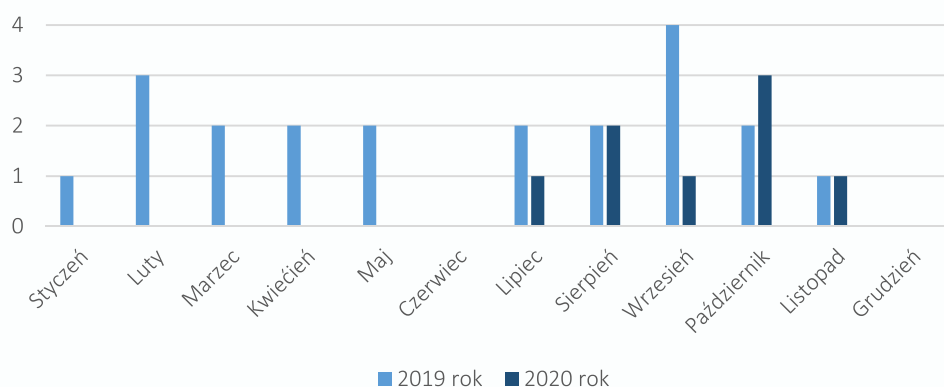
Tabela 1. Zgłoszenia podejrzeń zatruc środkami zastępczymi z podziałem na poszczególne powiaty.

W 2020 r. rozpoznano 8 przypadków zatruc środkami zastępczymi. Problem zatruc dotyczył głównie mężczyzn (zgłoszono 6 przypadków zatruc mężczyzn i 2 zatrucia kobiet). Najwięcej osób sięgających po środki zastępcze odnotowano w przedziale wiekowym 16 – 19 lat – 4 osoby, po jednej osobie w wieku: 22, 27, 35 oraz 44 lata. W przypadku podziału na poszczególne powiaty, najwięcej

wiek	kobieta	mężczyzna	razem
16		2	2
18	1		1
19		1	1
22	1		1
27		1	1
35		1	1
44		1	1
razem	2	6	8

Tabela 2. Zgłoszenia podejrzeń zatruc środkami zastępczymi z podziałem na wiek i płeć.

zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w 2020 roku odnotowano w powiecie ostrowieckim – 7 przypadków oraz jedno zatrucie w powiecie koneckim. Należy zaznaczyć, iż w pozostałych powiatach województwa świętokrzyskiego w 2020 roku nie odnotowano żadnych przypadków zatruc środkami zastępczymi.

Wykres 1. Zgłoszenia podejrzeń zatruc środkami zastępczymi według daty zdarzenia w latach 2019 – 2020.

Współpraca z innymi instytucjami

W ramach działań prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie egzekwowania ustawowego zakazu produkcji i wprowadzania do obrotu środków zastępczych, współpracowano z Komendami Policji, Prokuraturą, a także szpitalami. W roku sprawozdawczym kontynuowano współpracę ze szpitalami w zakresie obowiązków informowania państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o przypadkach hospitalizacji pacjentów z powodu zatruc środkami zastępczymi lub podejrzanych o takie zatrucia. W 2020 r. sprawy dotyczące wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych przekazywane były Państwowej Inspekcji Sanitarnej przez Prokuraturę oraz Policję. Podkreślenia wymaga fakt stałej, bardzo dobrej współpracy z Policją. Współpraca z Policją polegała na przekazywaniu kserokopii dokumentacji zebranej w prowadzonych postępowaniach dotyczących wprowadzania do obrotu środków zastępczych, wzajemne przekazywanie informacji niezbędnych do prowadzenia postępowań, jak również uczestnictwo we wspólnie organizowanych działaniach profilaktycznych.

Działania profilaktyczne

W związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną w kraju ilość podejmowanych działań profilak-

tycznych w porównaniu do lat ubiegłych była znacząco mniejsza. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w trosce o zdrowie publiczne podejmowali w 2020 roku szereg inicjatyw o charakterze informacyjno – edukacyjnym, mających na celu przekazywanie wiedzy o zagrożeniach dla zdrowia lub życia ludzi spowodowanych zażywaniem tzw. „dopalaczy”, profilaktyki uzależnień oraz skali problemu dotyczącej zatruc środkami zastępczymi.

Adresatami tych działań byli przede wszystkim uczniowie szkół podstawowych, nauczyciele, dyrektorzy szkół podstawowych i ponadpodstawowych, rodzice, a także uczestnicy i opiekunowie wycieczek zimowych i letnich oraz społeczność lokalna.

W ramach podejmowanych inicjatyw prozdrowotnych organizowano spotkania edukacyjne w trakcie których poza wykładami rozdawano materiały edukacyjne (ulotki „Biorąc – nie jesteś sobą”, „Uwaga rodzice”). Na stronach internetowych zamieszczano materiały edukacyjne tj. „ Nowe narkotyki poradnik dla nauczycieli”. Poniższa tabela przedstawia działania informacyjno – edukacyjne nt. środków zastępczych prowadzone w roku 2020 przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Kielcach wspólnie z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi województwa świętokrzyskiego.

województwo świętokrzyskie	liczba podjętych działań	liczba odbiorców
Spotkania edukacyjne	46	1872
Seminaria	1	254
Prelekcje	11	375
Konkursy	3	198
Punkty informacyjno-edukacyjne	3	650
Informacje do mediów	11	3810

Tabela 3. Działania profilaktyczne.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jędrzejowie w listopadzie 2020 r. wręczył nagrody laureatom konkursu plastycznego o tematyce uzależnień pt. „Postaw na marzenia – a nie na uzależnienia”, w którym udział brały szkoły na terenie powiatu jędrzejowskiego.

Wybrane wydarzenia, które były przewidziane do realizacji w 2020 r. przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Kielcach wspólnie z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi województwa świętokrzyskiego, które ze względu na zaistniałą sytuację epidemiologiczną zostały przełożone na dalszy plan:

1. Konferencja WSSE

W dniu 20.03.2020 r. w ramach „Giełdy Szkół i Uczelni – edukacyjne spotkania w Targach Kielce” planowano zorganizować wspólnie z Kuratorium Oświaty w Kielcach konferencję poświęconą tematyce profilaktyki uzależnień w szkołach i placówkach oświatowych w tym profilaktyki środków psychoaktywnych.

2. Szkolenie WSSE

W dniu 3.04.2020 r. w siedzibie Świętokrzyskiej Izby Pielęgniarskiej zamierzano zorganizować wspólnie z ORPiP szkolenie dla pielęgniarek i położnych nt. współczesnych zagrożeń jakimi są

e-papierosy i nowe narkotyki. Szkolenie miało się odbyć w ramach tegorocznych obchodów Światowego Dnia Zdrowia. Partnerem przedsięwzięcia zostało Świętokrzyskie Centrum Onkologii.

Wnioski

- Wskutek postępujących zmian na rynku tzw. „dopalaczy” zmienił się charakter dostępu do nowych narkotyków. Brak funkcjonowania punktów stacjonarnych oferujących w sprzedaży środki zastępcze spowodował, iż dystrybucja „nowych narkotyków” zeszała do tzw. „podziemia”, głównie wprowadzanie do obrotu odbywa się w formie sprzedaży dilerskiej oraz przez internet.
- Należy podkreślić, iż w 2020 r. nastąpił znaczny spadek liczby zgłoszeń podejrzeń zatrucić środkami zastępczymi tzw. „dopalaczami” z 21 w 2019 r. do 8 w 2020 r. (w 2018 r. wystąpiły 72 tego typu przypadki).
- Problem zażywania tzw. „dopalaczy” dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, a do złożoności problemu niewątpliwie przyczynia się niska cena środków zastępczych i ich łatwa dostępność za pośrednictwem portali internetowych, które najczęściej rejestrowane są poza granicami kraju.

HIGIENA RADIACYJNA

Informacje ogólne

Państwowa Inspekcja Sanitarna szczebla wojewódzkiego prowadzi działalność w zakresie higieny radiacyjnej, tj. nadzór nad warunkami pracy i ochroną zdrowia pracowników zatrudnionych w jednostkach ochrony zdrowia stosujących aparaty rentgenowskie oraz urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne, a także nadzór w zakresie ochrony przed polem elektromagnetycznym od 0 Hz do 300 GHz w obszarze zastosowań pozamedycznych. Zajmuje się również ochroną populacji i środowiska przed nadmiernym napromieniowaniem i skażeniami promieniotwórczymi.

Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowane są m.in. przez:

- kontrole w zakresie ochrony radiologicznej i ochrony radiologicznej pacjenta w jednostkach ochrony zdrowia;
 - kontrole w zakresie ochrony zdrowia pracowników przed niekorzystnym oddziaływaniem pola elektromagnetycznego w obszarze zastosowań medycznych i pozamedycznych,
 - ocenę warunków pracy i narażenia populacji w oparciu o przeprowadzone pomiary dozymetryczne w otoczeniu aparatów rtg,
 - wydawanie zezwoleń na uruchamianie lub stosowanie aparatów rentgenowskich do celów rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej lub radioterapii schorzeń nienowotworowych oraz uruchamianie medycznej pracowni rentgenowskiej,
 - wydawanie zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych,
- polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych,
- przyjmowanie powiadomień w zakresie ochrony radiologicznej,
 - ocenę wyników pomiarów dawek indywidualnych osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące oraz prowadzenie postępowania wyjaśniającego w przypadku przekroczenia dawek granicznych promieniowania jonizującego i przy rozpoznawaniu chorób zawodowych, związanych z ekspozycją na promieniowanie jonizujące lub pole elektromagnetyczne,
 - opiniowanie na wniosek Głównego Inspektora Sanitarnego działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii i leczenia za pomocą produktów radiofarmaceutycznych,
 - opiniowanie w zakresie ochrony radiologicznej dokumentacji projektowych nowo powstających lub modernizowanych medycznych pracowni rentgenowskich,
 - realizacja zadań wynikających z zapisów ustawy Prawo atomowe i aktów wykonawczych związanych z wystąpieniem zdarzenia radiacyjnego na terenie województwa świętokrzyskiego,
 - wykonywanie pomiarów fizycznych parametrów i sprawdzanie charakterystyk wyposażenia rtg, w tym testów specjalistycznych oraz testów w ramach bieżącego nadzoru,

- wykonywanie pomiarów powierzchniowych dawek wejściowych dla pacjenta podczas realizacji radiologicznych procedur medycznych,
- wykonywanie pomiarów rozkładu pól elektromagnetycznych dla celów ochrony środowiska pracy oraz dla celów ochrony środowiska,
- oznaczanie zawartości radionuklidu Cs-137 w produktach żywnościowych i w wodzie, w ramach placówki prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych oraz urzędowej kontroli żywności.

Ochrona radiologiczna w jednostkach ochrony zdrowia stosujących źródła promieniowania jonizującego

W 2020 roku, w ochronie zdrowia, nadzorem objętych było 647 medycznych pracowni rentgenowskich, jednostek organizacyjnych bez medycznych pracowni rtg stosujących aparaty rentgenowskie oraz ambulansów rtg (610 w 2019 r.).

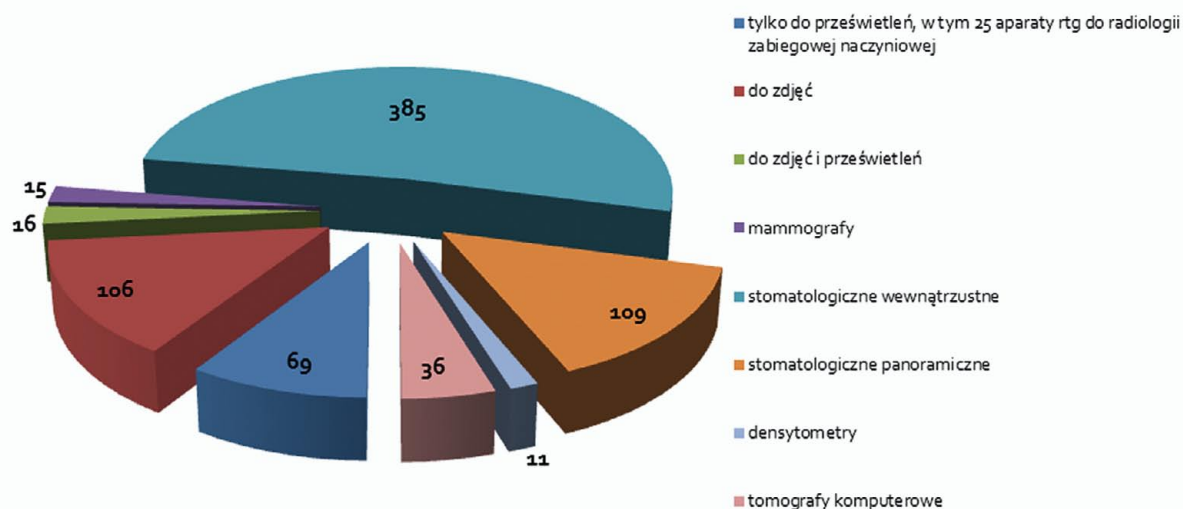
W związku z trwającym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem epidemii spowodowanej zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, przeprowadzono 37 kontroli medycznych pracowni rent-

genowskich (108 w 2019 r.). Ogólna liczba osób zatrudnionych w narażeniu na promieniowanie jonizujące w 2020 r. wynosiła 1815, z czego kontrolą dawek indywidualnych objętych było 1634, co stanowiło 90% ogólnej liczby osób pracujących w narażeniu na promieniowanie jonizujące (w 2019 r. - 1793, kontrolą dawek indywidualnych objętych było 1611, co stanowiło 89,8% ogólnej liczby osób pracujących w narażeniu na promieniowanie jonizujące).

Klasyfikacja narażenia w 2020 r. była następująca: kategoria A – 240 osób, kategoria B – 1575 osób (w 2019 r. klasyfikacja narażenia była następująca: kategoria A – 240 osób, kategoria B – 1553 osoby).

W 2020 roku nie zarejestrowano przekroczenia dawki granicznej dla osób pracujących w narażeniu na działanie promieniowania rentgenowskiego w jednostkach będących pod nadzorem Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Podział źródeł promieniowania jonizującego objętych nadzorem na terenie województwa świętokrzyskiego przedstawia rys. 1.

Rysunek 1. Rodzaje i liczba aparatów rtg objętych nadzorem w 2020 r.

Ochrona radiologiczna w medycznych pracowniach rentgenowskich

Podczas kontroli nadzorowanych jednostek

stwierdzono istotne nieprawidłowości wskazane w tabeli poniżej (tabela 1):

występujące nieprawidłowości	liczba stwierdzonych naruszeń obowiązujących wymogów prawnych
Brak dokumentu potwierdzającego wykonanie przeglądu wentylacji mechanicznej/ klimatyzacji/ wentylacji grawitacyjnej	3
Brak aktualnego przeglądu technicznego urządzenia radiologicznego/ przeglądy techniczne aparatury rtg nie są wykonywane	3

Brak testów podstawowej kontroli jakości dla aparatu rtg i/lub monitorów stosowanych do prezentacji obrazów medycznych w stacjach opisowych i przeglądowych i/lub drukarki stosowanej do tworzenia kopii cyfrowych obrazów medycznych	5
Brak zezwolenia na stosowanie aparatu rtg w medycznej pracowni rentgenowskiej	1
Brak realizacji programu szkoleń z zakresu ochrony radiologicznej opracowanego przez kierownika jednostki organizacyjnej	3
Osoby pracujące w warunkach narażenia na działanie promieniowania jonizującego nie posiadają aktualnego orzeczenia lekarskiego wydanego przez uprawnionego lekarza	1
Testy podstawowej kontroli jakości aparatury rtg nie są wykonywane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi	1
Brak testów specjalistycznej kontroli jakości dla aparatu rtg i/lub monitorów stosowanych do prezentacji obrazów medycznych w stacjach opisowych i przeglądowych	4
Testy specjalistycznej kontroli jakości dla aparatu rtg nie były wykonywane	1
W dokumentacji medycznej pacjenta nie odnotowuje się fizycznych parametrów ekspozycji w sposób umożliwiający odtworzenie warunków badania i dawki, którą otrzymał pacjent	1
Badania rtg nie są opisywane	1
Brak testów odbiorczych (akceptacyjnych) urządzeń radiologicznych wykonanych po wymianie lamp rtg	1
Brak łączności wizualnej i/lub głosowej pomiędzy personelem wykonującym badania rtg a pacjentem	2
Prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki bez zgody ŚPWIS	3

Tabela 1. Istotne nieprawidłowości występujące podczas kontroli w 2020 r. z zakresu ochrony radiologicznej.

W 2020 roku wydano 86 decyzji zezwalających na stosowanie aparatów rentgenowskich w medycznej pracowni rentgenowskiej lub poza medyczną pracownią rentgenowską oraz uruchamianie medycznej pracowni rentgenowskiej, 56 zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, 6 decyzji w związku z naruszeniem wymagań z zakresu ochrony radiologicznej, a także 6 kar pieniężnych zgodnie z dyspozycją art. 123 ust. 1c w związku z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe (w 2019 roku wydano 106 decyzji zezwalających na uruchamianie i stosowanie aparatów rtg oraz uruchamianie pracowni rtg stosujących te aparaty, 7 zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, 14 decyzji w związku z naruszeniem wymagań z zakresu ochrony radiologicznej, a także 7 kar pieniężnych zgodnie z dyspozycją art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe). W 2020 roku wydano 32 decyzje stwierdzające wygaśnięcie decyzji dotyczących

uruchomienia i stosowania aparatów rtg oraz uruchomienia pracowni rtg w związku z zakończeniem prowadzenia działalności lub wymianą aparatu rtg (w 2019 roku wydano 58 decyzji stwierdzających wygaśnięcie decyzji).

W 2020 roku Oddział Badań Higieny Radiacyjnej/ Sekcja Badań Higieny Radiacyjnej przeprowadził pomiary dozymetryczne promieniowania jonizującego w otoczeniu 36 aparatów rentgenowskich (51 w 2019 r.). W zakresie kontroli jakości przeprowadzono pomiary 83 aparatów rentgenowskich (52 w 2019 r.).

Ponadto, zaopiniowano 68 dokumentacji projektowych medycznych pracowni rtg w zakresie ochrony radiologicznej (54 w 2019 r.).

W tabeli nr 2 przedstawiono rodzaje i liczbę badań/ pomiarów promieniowania jonizującego i niejonizującego (rozkładu pól elektromagnetycznych) przeprowadzonych przez Oddział Badań Higieny Radiacyjnej/ Sekcję Badań Higieny Radiacyjnej.

RTG (promieniowanie jonizujące)				
l.p.	temat badania	liczba aparatów przy których wykonano badania	liczba wykonanych badań	uwagi*
1.	Badanie parametrów fizycznych wyposażenia rentgenodiagnostycznego	83	959	Wszystkie wyniki testów pozytywne
2.	Pomiary dozymetryczne promieniowania rtg w otoczeniu aparatów rentgenowskich	43	401	-
3.	Pomiary powierzchniowych dawek wejściowych dla pacjenta podczas realizacji radiograficznych procedur medycznych	0	0	-
pole-EM (promieniowanie niejonizujące)				
l.p.	temat badania	liczba urzędzeń przy których wykonano badania	liczba wykonanych badań	uwagi
1.	Pomiary rozkładu pola-EM dla celów ochrony środowiska pracy	106	583	-
2.	Pomiary rozkładu pola-EM dla celów ochrony środowiska	0	0	-

* - w przypadku stwierdzonych przekroczeń podczas wykonywanych badań, jednostki są zobowiązane do niezwłocznego wprowadzenia działań korygujących.

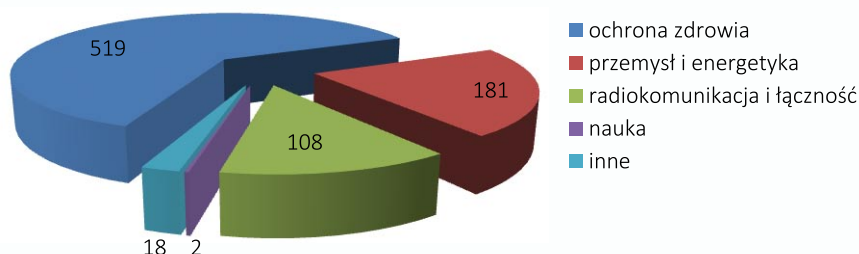
Tabela 2. Rodzaje i liczba przeprowadzonych badań/ pomiarów promieniowania jonizującego i niejonizującego (rozkładu pól elektromagnetycznych).

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi o częstotliwości w zakresie 0 Hz -300 GHz

W 2020 roku objęto kontrolą 44 zakładów z 281 zakładów będących w ewidencji (w 2019 r. - 55 z 318). Liczba zewidencjonowanych urzędzeń wynosiła 828 – bez uwzględnienia liczby nadajników stacji bazowych telefonii komórkowych oraz innych urzędzeń pracujących w systemie bezobsłu-

gowym (w 2019 r. – 875). Liczba skontrolowanych urzędzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz -300 GHz w 2020 r. wynosiła 127 (173 w 2019 r.).

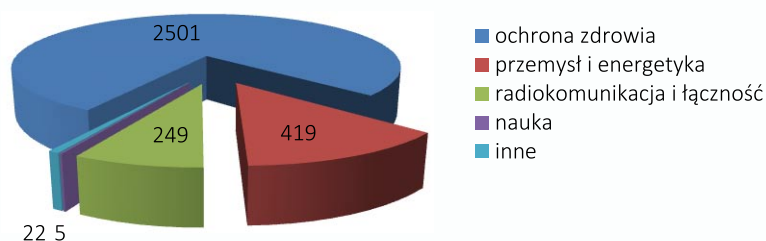
Liczba zewidencjonowanych urzędzeń obejmujących 2020 r. i dziedziny zastosowań przedstawiono na rys. 3.

Rysunek 2. Liczba zewidencjonowanych urzędzeń i dziedziny zastosowań.

Liczba osób zatrudnionych przy obsłudze urzędzeń emitujących pole elektromagnetyczne zewidencjonowanych w 2020 r. (rys. 3) wynosiła 3196

(3131 w 2019 r.), z czego w ochronie zdrowia – 2501, w przemyśle i energetyce – 419, w radiokomunikacji i łączności – 249, w nauce – 5, w innych – 22.

Rysunek 3. Liczba osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne.

Podczas kontroli nadzorowanych jednostek w zakresie przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwa-

rzających pole elektromagnetyczne o częstotliwości w zakresie 0 Hz-300 GHz stwierdzono następujące istotne nieprawidłowości (tabela 3):

występujące nieprawidłowości	liczba stwierdzonych naruszeń obowiązujących wymogów prawnych
Brak oceny poziomu narażenia na pole elektromagnetyczne	3
Brak oceny zagrożeń elektromagnetycznych w miejscach narażenia	4
Nie oznakowano źródła pola-EM zgodnie z normami PN-T-06260:1974 lub PN-EN ISO 7010:2012 i/lub nie oznakowano zasięgu pola-EM stref ochronnych	2
Brak Rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy i/lub Karty badań i pomiarów czynników szkodliwych/ Rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy i/lub Karta badań i pomiarów czynników szkodliwych nie uwzględnia czynnika fizycznego – pole elektromagnetyczne	2
W skierowaniach na badania lekarskie nie uwzględniono informacji dot. charakterystyki pola-EM i poziomu narażenia w przestrzeni pracy dostępnej dla pracownika	3
Brak aktualnych pomiarów rozkładu pól elektromagnetycznych w przestrzeni pracy	4
Brak programu stosowania środków ochronnych, zapobiegających możliwości przekroczenia limitów GPO oraz wystąpienia bezpośrednich i pośrednich zagrożeń EM	3
Pracownicy nie zostali przeszkoleni w zakresie bhp przy pracy w polu elektromagnetycznym odpowiednio do rodzaju wykonywanej pracy	1
Osoby pracujące w strefach ochronnych pola-EM nie posiadają aktualnych orzeczeń lekarskich uwzględniających pracę w narażeniu na pole elektromagnetyczne	2

Tabela 3. Istotne nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz – 300 GHz, dane za 2020 r.

Pomiary skażeń promieniotwórczych

W 2020 roku wykonywano metodą spektrometryczną pomiary stężenia promieniotwórczego radionuklidu Cs-137 w produktach rolno-spożywczych i w wodzie, w ramach placówki podstawowej prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych oraz w ramach urzędowej kontroli żywności. Przeprowadzono 40 oznaczeń zawartości Cs-137 - głów-

nie próbek żywnościowych i wody (40 w 2019 r.). Żadna ze zmierzonych prób nie została zakwestionowana pod względem zawartości Cs-137 zgodnie z dopuszczalnymi poziomami zawartości Cs-137 obowiązującymi w UE.

Wyniki oznaczeń Cs-137 badanych próbek w ramach placówki prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych przedstawiono w tabeli nr 4.

l.p.	rodzaj próbki (produkt)		liczba wykonanych oznaczeń Cs-137		liczba oznaczeń w których przekroczona była norma	przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń w Bq/kg (Bq/l)
			z nadzoru	na zlecenie		
1	Mleko	płynne lub w proszku	7	0	0	poniżej 0,40 – 2,11
2	Mięso	wołowina lub wieprzowina	6	0	0	poniżej 0,40 – 1,43
3	Ryby	ryby słodkowodne lub ryby morskie	4	0	0	poniżej 0,40 – 0,81
4	Drób	-	4	0	0	poniżej 0,40 – 1,00
5	Jaja	-	4	0	0	poniżej 0,40 - poniżej 0,80
6	Zboża	pszenica lub żyto	1	0	0	poniżej 0,40
7	Ziemniaki	-	1	0	0	poniżej 0,40
8	Warzywa	kapusta lub marchew lub buraki	1	0	0	poniżej 0,40
9	Owoce	jabłka	1	0	0	poniżej 0,40
10	Woda wodociąg.	-	4	0	0	poniżej 0,040
11	Woda powierzch.	rzeka lub jezioro	2	0	0	poniżej 0,04 – poniżej 0,08
12	Środki żywienia zwierząt	pasze zielone	1	0	0	poniżej 0,40
13	Grzyby świeże	pieprznik jadalny	1	0	0	9,24
14	Grzyby suszone	-	0	0	-	-
15	Produkty mleczne	-	0	0	-	-
16	Grzyby mrożone	podgrzybek, pieprznik jadalny	2	0	0	13,36 - 66,51
17	Warzywa	Pomidor	1	0	0	poniżej 0,40

Tabela 4. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówki pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Wnioski

1. W związku z działalnością kontrolną prowadzoną przez pion higieny radiacyjnej na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 r. stwierdzono nieprawidłowości dotyczące jednostek ochrony zdrowia, wynikające z niespełnienia wymogów obowiązujących przepisów prawnych z zakresu ochrony radiologicznej zawartych w ustawie z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe oraz w aktach wykonawczych, wydanych na jej podstawie. Podobnie jak w ubiegłych latach, nie zanotowano przypadków nadmiernego zagrożenia zdrowia osób zatrudnionych przy obsłudze aparatury rtg.
2. Nie odnotowano istotnego zagrożenia zdrowia w przypadku osób obsługujących urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz-300 GHz.
3. W 2020 r. wykonywano badania zawartości Cs-137 w produktach żywnościowych, wody do spożycia i wody powierzchniowej. Badania te wykonywano w ramach placówki podstawowej, prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych oraz w ramach urzędowej kontroli żywności. Podobne analizy mogą być również wykonywane na wypadek zdarzeń radiacyjnych. Żadna ze zmierzonych prób nie została zakwestionowana pod względem zawartości radionuklidu Cs-137 zgodnie z dopuszczalnymi poziomami zawartości Cs-137 obowiązującymi w UE.
4. Na terenie woj. świętokrzyskiego nie miało miejsca żadne zdarzenie radiacyjne, rozumiane jako nietypowa sytuacja lub zdarzenie związa-

ne ze źródłem promieniowania jonizującego, wymagające podjęcia pilnych działań interwencyjnych w celu:

- a) złagodzenia poważnych niepożądanych skutków dla zdrowia ludzi, ich bezpieczeństwa, jakości życia, mienia lub środowiska lub
 - b) zmniejszenia ryzyka, które mogłoby doprowadzić do poważnych niepożądanych skutków, o których mowa w lit. a.
- 5.** W 2021 r. zadania pionu higieny radiacyjnej będą realizowane zgodnie z zasadniczymi za-

mierzeniami oraz harmonogramem nadzoru nad obiektami.

- 6.** Kontynuowana będzie kontrola jednostek zdrowia w zakresie ochrony radiologicznej, w celu zwiększania jakości świadczonych usług zdrowotnych.
- 7.** Prowadzone będą akcje informacyjne związane ze zmianami w przepisach prawnych dotyczącymi wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące.

OCENA STANU SANITARNEGO PLACÓWEK DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Informacje ogólne

Działalność i kompetencje Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży obejmują sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad przestrzeganiem przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące:

- stanu sanitarno – higienicznego i technicznego placówek oświatowo – wychowawczych i opiekuńczych;
- higieny procesu nauczania;
- warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach;
- warunków do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania,
- nadzoru nad warunkami wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.

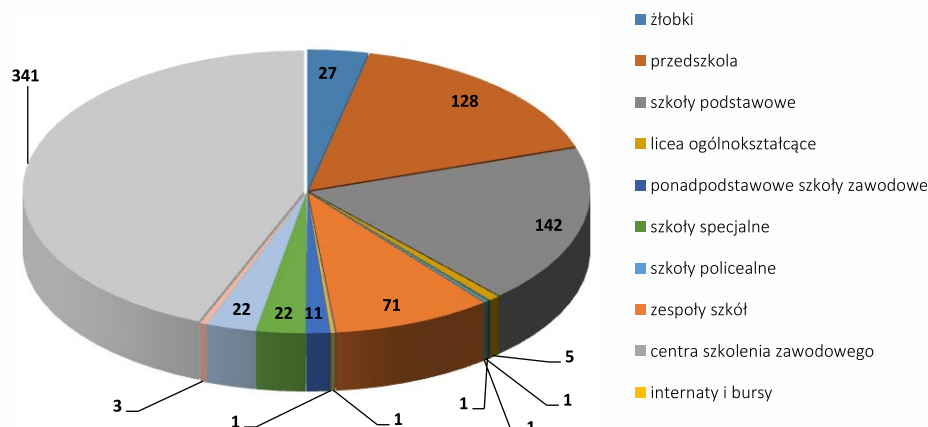
W roku 2020 Państwowa Inspekcja Sanitarna nadzorowała 1 497 placówek przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, w tym m.in. placówki edukacyjne (przedszkola i szkoły), opiekuńczo-wychowawcze (m.in. żłobki i domy dziecka), pracy pozaszkolnej i inne, np. bursy i internaty, domy studenckie oraz ośrodki specjalne oraz 428 placówek wypoczynku.

W liczbie tej mieściło się 689 szkół wszystkich typów, w tym 399 szkół podstawowych, 33 licea ogólnokształcące, 16 szkół zawodowych ponad-

podstawowych, 5 szkół policealnych, 16 szkół specjalnych oraz 220 zespołów szkół, w ramach których funkcjonowały placówki różnych typów, w tym szkoły specjalne (7). Ponadto nadzorem objętych było 87 żłobków i klubów dziecięcych oraz 389 przedszkoli.

Nadzór nad warunkami sanitarnymi w placówkach dla dzieci i młodzieży

W ramach nadzoru nad warunkami sanitarno-higienicznymi placówek dla dzieci i młodzieży pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku przeprowadzili 1 172 kontrole, w tym 777 w placówkach stałych. Skontrolowano 436 placówek stałych i 341 placówek wypoczynku, z których korzystało łącznie 63 091 osób, w tym 52 245 uczniów szkół wszystkich typów (szkoły podstawowe, licea, szkoły ponadpodstawowe zawodowe, szkoły specjalne) oraz 10 846 uczestników wypoczynku w skontrolowanych turnusach. Kontrole przeprowadzone były w sposób planowy, jedynie nieznaczny odsetek (16 kontroli - 1,36%) stanowiły kontrole o charakterze interwencyjnym, tj. podjęte w rezultacie zgłoszenia podejrzenia, iż w placówce nie zapewniono dzieciom i młodzieży bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu.

Wykres 1. Placówki oświatowo-wychowawcze oraz placówki wypoczynku skontrolowane w 2020 roku.

Stan sanitarny budynków, w których funkcjonują placówki dla dzieci i młodzieży

W wyniku kontroli prowadzonych w 2020 r. stwierdzono, iż ogółem nieprawidłowości dotyczyły 48 skontrolowanych placówek (11,01% skontrolowanych). Uchybienia dotyczące zarówno stanu higieniczno-sanitarnego, jak i technicznego obiektu, w którym mieści się placówka dla dzieci i młodzieży stwierdzono w 38 obiektach, podczas gdy 7 skontrolowanych placówek odnotowano niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, natomiast 3 – zły stan techniczny.

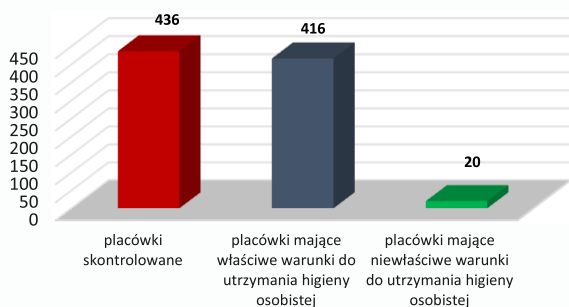
Zaplecze sanitarne placówek dla dzieci i młodzieży oraz warunki do utrzymania higieny osobistej

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w trakcie kontroli placówek dla dzieci i młodzieży odnotowali, iż 98,86% placówek posiadało podłączenie do sieci wodociągowej, z własnego ujęcia

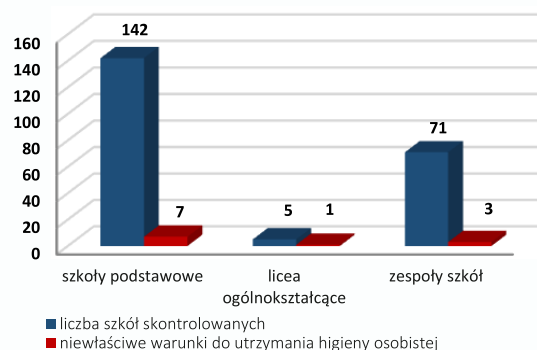
wody korzystało 5 (1,15%) placówek. W zakresie odprowadzania ścieków 89 obiektów (20,42%) odprowadzało nieczystości do zbiornika bezodpływowego, a 34 (7,80%) placówki posiadały własne oczyszczalnie ścieków.

W 5 obiektach (1,15%) nie zapewniono zgodnego z przepisami standardu dostępności do urządzeń sanitarnych (ponadnormatywna liczba uczniów w obiekcie).

Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej stwierdzono w 20 placówkach (4,59%), Spośród placówek, w których stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej (20), 19 posiadało urządzenia sanitarne w złym stanie technicznym, w 1 placówce stwierdzono zaniedbania czystości i porządku. Nie stwierdzono obiektów z ustępami zewnętrznymi. Nałożono 1 mandat karny w zakresie warunków do utrzymania higieny osobistej.

Wykres 2. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania.

Wykres 3. Warunki do utrzymania higieny osobistej w poszczególnych typach szkół.

Ergonomia wyposażenia placówek dla dzieci i młodzieży

W placówkach przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas kontroli poddają ocenie dostosowanie mebli do wysokości ciała uczniów/przedszkolaków.

W 93,11% skontrolowanych placówek zapewniono możliwość korzystania z mebli dostosowanych do wysokości ciała dzieci. Uchybienia stwierdzono na 303 stanowiskach w 37 oddziałach w 3 placówkach (przedszkola i szkoły).

Zapewnienie miejsca na podręczniki i przybory szkolne

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1604) wprowadziło obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w placówce podręczników i przyborów szkolnych w celu odciążenia plecaków szkolnych. Z obowiązku tego w pełni wywiązało się 98,60 % szkół, 1 placówka zapewniła możliwość pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych uczniom nie wszystkich klas.

Pomimo możliwości pozostawiania zeszytów, podręczników i przyborów w szkole uczniowie zmuszani są zabierać je do domu ze względu na potrzebę nauki, przygotowania się do szkoły na kolejny dzień oraz odrabiania zadanych prac domowych. Samo zapewnienie miejsca na pozostawienie podręczników w szkole nie rozwiązuje problemu ciężkich plecaków, potrzebne są jeszcze inne rozwiązania dotyczące systemu nauczania.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W trosce o bezpieczny i higieniczny pobyt dzieci i młodzieży w szkołach, kontrole obejmowały

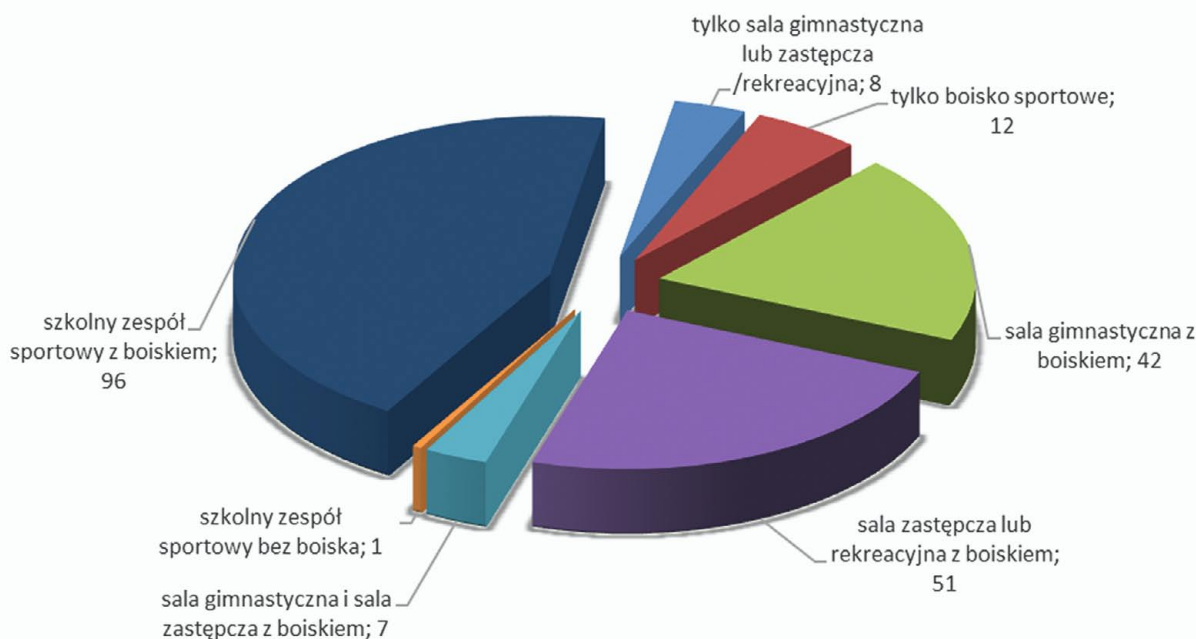
również warunki sanitarno-higieniczne, w których są prowadzone zajęcia wychowania fizycznego. Ocenie poddano m. in. posiadaną przez placówki infrastrukturę sportową oraz stan sanitarno-techniczny zaplecza sportowego.

Z pełnej infrastruktury sportowej, tj. szkolnego zespołu sportowego z boiskiem (w skład którego wchodzi sala gimnastyczna, sala rekreacyjna oraz pomieszczenia pomocnicze, w tym szatnie, natryski) korzystać mogli uczniowie w 43,44% szkół. 0,46% szkół posiadało tzw. zespół sportowy bez boiska. Stwierdzono, iż 1,36% szkół posiadało wyłącznie salę gimnastyczną, natomiast 5,43% placówek wyłącznie boisko. Odnotowano, że niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej, zajęcia wychowania fizycznego na korytarzach odbywały się w 4,53% szkół. Całkowity brak zaplecza sportowego stwierdzono w przypadku 1,81% placówek.

Tylko w 3 (3,10%) szkołach na 97 posiadających natryski, uczniowie korzystali z nich po każdych zajęciach sportowych, natomiast w 3,10% sporadycznie. W 64,95% placówek umożliwiono korzystanie z natrysków po dodatkowych zajęciach sportowych. W 28 (28,87%) szkołach, mimo posiadania czynnych natrysków, nie były one używane. W żadnej placówce nie stwierdzono nieczynnych natrysków.

rodzaj placówki		liczba placówek		POSIADANIE INFRASTRUKTURY DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WF											
				liczba placówek posiadających:											
				tylko				salę(e) gimnastyczną(e) / zastępczą(e) / rekreacyjną(e)		salę(e) gimnastyczną(e) / z boiskiem		salę(e) gimnastyczną(e) / zastępczą(e) / rekreacyjną(e) / z boiskiem		szkolny zespół sportowy	
				w ewidencji	skontrolowanych	salę(e) gimnastyczną(e)	salę(e) zastępczą(e) / rekreacyjną(e)	boisko(a) sportowe	salę(e) gimnastyczną(e) / z boiskiem	salę(e) zastępczą(e) / rekreacyjną(e) / z boiskiem	z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska	
szkoły funkcjonujące samodzielnie	szkoły podstawowe	1	399	142	1	2	10	30	42	6	0	51	0		
	licea ogólnokształcące i uzupełniające	2	33	5	0	0	0	1	0	0	0	3	1		
	ponadpodstawowe	3	16	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0		
	szkoły zawodowe	4	16	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0		
	szkoły specjalne	5	5	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0		
zespoły szkół	szkoły policealne	5	5	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0		
	ogółem	6	220	71	1	3	2	10	9	1	0	41	0		
szkoły wyższe	w tym specjalne	7	7	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0		
	publiczne	8	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	niepubliczne	9	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Razem:		10	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
OGÓŁEM		11	699	221	3	5	12	42	51	7	0	96	1		

Tabela 1. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.

Wykres 4. Rodzaj posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wf w placówkach oświatowo-wychowawczych.

Szkoły podstawowe

Na 142 skontrolowane szkoły podstawowe, 51 placówek posiadało natryski czynne z bieżącą ciepłą wodą, z czego:

- 2 z natryskami używanymi sporadycznie po zajęciach wf;
- 33 z natryskami używanymi tylko po dodatkowych zajęciach sportowych;
- 16 z natryskami czynnymi, ale nieużywanymi.

W 7 skontrolowanych placówkach zajęcia wf odbywały się na korytarzach niezależnie od posiadanej infrastruktury. Część szkół prowadziła zajęcia wf poza placówką, w tym możliwość korzystania z basenu posiadało 18 szkół, z hali sportowej oraz z sali gimnastycznej korzystało po 1 szkole.

Licea ogólnokształcące

Na 5 skontrolowanych liceów, 4 placówki posiadały natryski czynne z bieżącą ciepłą wodą, z czego:

- 1 z natryskami używanymi zawsze po zajęciach wf;
- 3 z natryskami używanymi tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.

W skontrolowanych placówkach zajęcia wf nie były prowadzone na korytarzach. 1 szkoła prowadziła zajęcia wf poza placówką, korzystała z basenu i hali sportowej.

Ponadpodstawowe szkoły zawodowe

Skontrolowano 1 ponadgimnazjalną szkołę zawodową, placówka nie posiadała natrysków. W skontrolowanej placówce zajęcia wf nie były prowadzone na korytarzach. Szkoła prowadziła zajęcia wf również poza placówką, miała możliwość korzystania z basenu.

Szkoły specjalne

Skontrolowano 1 szkołę specjalną, placówka nie posiadała natrysków. W skontrolowanej placówce zajęcia wf nie były prowadzone na korytarzach.

Szkoły policealne

Skontrolowano 1 szkołę policealną, placówka posiadała natryski czynne, ale nieużywane. W skontrolowanej placówce zajęcia wf nie były prowadzone na korytarzach.

Zespoły szkół

Na 71 skontrolowanych zespołów szkół, 41 placówek posiadało natryski czynne z bieżącą ciepłą wodą, z czego:

- 2 z natryskami używanymi zawsze po zajęciach wf;
- 1 z natryskami używanymi sporadycznie po zajęciach wf;
- 27 z natryskami używanymi tylko po dodatkowych zajęciach sportowych;
- 11 z natryskami czynnymi, ale nieużywanymi.

W 3 skontrolowanych placówkach zajęcia wf były prowadzone na korytarzach. Część szkół prowadziła zajęcia wf poza placówką, w tym możliwość korzystania z basenu posiadało 6 szkół, z hali sportowej – 6 szkół, z siłowni lub fitness klubu - 1 szkoła, oraz z boiska/stadionu sportowego – 4 szkoły.

Rozkład zajęć oraz organizacja czasu pobytu w szkole

Na właściwy rozwój ucznia wpływa między innymi organizacja procesu nauczania i wychowania w szkołach, zwłaszcza planowanie nauki i odpoczynku.

Higieniczny plan zajęć powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

W ramach nadzoru nad higieną procesu nauczania kontrolowano tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych. Na 142 skontrolowane szkoły podstawowe, plan lekcji oceniono w 82, nieprawidłowości odnotowano w 1 szkole. Na 71 skontrolowanych zespołów szkół, rozkłady dnia oceniano w 45 - uchybienia stwierdzono w 2 placówkach. Ponadto skontrolowano 5 liceów ogólnokształcących, z których w 3 oceniono plan lekcji, gdzie uchybień nie stwierdzono.

Warunki pobytu dzieci 6-letnich w szkole i przedszkolu

W ramach nadzoru nad higieną procesu nauczania oceniono warunki pobytu dzieci w wieku 6 lat podczas pierwszego roku nauczania. Ogółem oceniono 35,55% placówek, w których zorganizowano nauczanie dla dzieci 6-letnich w tzw. zerówce. Niewystarczającą infrastrukturę posiadało 25 placówek (10,73%), najczęściej był to:

- brak możliwości wydzielenia ciągów komunikacyjnych tak, by nie krzyżowały się z drogami komunikacyjnymi starszych dzieci (25 placówek);
- brak możliwości dożywiania dzieci podczas pobytu w szkole (1 placówka).

Warunki sanitarne zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2020 roku z wypoczynku letniego i zimowego skorzystało 10 846 dzieci i młodzieży w 341 placówkach. Podczas kontroli sanitarnych wypoczynku stwierdzono, iż w 1 obiekcie nie były zapewnione właściwe warunki sanitarno-higieniczne. Dożywianie w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży w miejscu zamieszkania prowadziło 101 obiektów. Nie zgłoszono interwencji oraz nie wydano decyzji administracyjnych o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek.

Żłobki

Pod bieżącym nadzorem PIS znajduje się 87 żłobków i klubów malucha. W 2020 roku złożono 17 wniosków o wydanie opinii sanitarnej na podstawie *rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych dotyczących żłobków i klubów dziecięcych* (Dz. U. z 2019 r., poz. 72, t.j.). Wszystkie placówki otrzymały pozytywną opinię.

Postępowanie administracyjne

Pion Higieny Dzieci i Młodzieży, nadzorując warunki w placówkach oświatowo - wychowawczych egzekwuje realizację prawnych wymogów dotyczących zapewnienia odpowiednich warunków higie-

niczno-sanitarnych oraz technicznych m.in. stanu sanitarno-technicznego budynków, higieny procesu nauczania, warunków sanitarno-higienicznych wypoczynku. Wydawane są zalecenia pokontrolne oraz prowadzone są postępowania administracyjne i administracyjno-egzekucyjne. W roku 2020 wydano 93 decyzje administracyjne nakazujące zapewnienie właściwych warunków techniczno-sanitarnych, z czego wyegzekwowano 125 (w tym 83 z lat ubiegłych). Ponadto nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 400 złotych. Wystawiono 25 wystąpień pokontrolnych. Wydano 100 decyzji płatniczych.

Podsumowanie

W roku 2020 nieprawidłowości w zakresie stanu higienicznego oraz technicznego obiektu odnotowano w 48 (11%) skontrolowanych placówkach, podczas gdy w 2019 r. stwierdzono je w przypadku 84 (8%) placówek.

Podczas kontroli sanitarnych zwracano uwagę na warunki do utrzymania higieny osobistej, w tym dostęp do bieżącej ciepłej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

W 2020 r. w 20 szkołach wydano decyzje administracyjne w zakresie poprawy warunków do utrzymania higieny osobistej, natomiast w 2019 roku takich decyzji wydano 48.

Nadal aktualnym problemem są niedostateczne warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach (np. niedostateczna liczba pełnowymiarowych sal gimnastycznych z zapleczem, prowadzenie zajęć na korytarzu). Zastrzeżenia budzi również fakt, że szkoły, które posiadają pełną infrastrukturę do prowadzenia zajęć sportowych i czynne natryski nie umożliwiają uczniom korzystania z nich po zajęciach sportowych.

Dalszej poprawy wymaga w części placówek zagospodarowanie i urządzenie boisk sportowych oraz placów rekreacyjnych, łącznie z placami zabaw, a także utrzymanie ich w pełnej sprawności użytkowej. Niewłaściwy mikroklimat w pomieszczeniach dla uczniów (brak wentylacji w pomieszczeniach) jest nadal problemem, głównie placówek funkcjonujących w starych budynkach.

W dalszym ciągu opieka medyczna w placówkach nauczania i wychowania jest niewystarczająca ze względu na brak stałej, całodziennej opieki pielęgniarskiej oraz opieki stomatologicznej. Wobec zagrożeń i problemów zdrowotnych wśród dzieci i młodzieży konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia gabinetów profilaktycznej opieki zdrowotnej na terenie szkół oraz zapewnienie całodziennej obecności pielęgniarki szkolnej.

Podczas oceny warunków sanitarno-higienicznych dla dzieci w oddziałach „zerowych” stwier-

dzono, iż dużym problemem jest brak odpowiedniej infrastruktury do ich funkcjonowania, tj.:

- brak możliwości wydzielenia ciągów komunikacyjnych tak by nie krzyżowały się z drogami komunikacyjnymi starszych uczniów,
- brak możliwości dożywania dzieci podczas pobytu w szkole.

Pomimo przeprowadzanych w budynkach oświatowych prac remontowych i modernizacyjnych, stan sanitarno-higieniczny i techniczny wielu placówek oświatowo – wychowawczych nadal

wymaga poprawy. W wyniku prowadzonego nadzoru stwierdzono problem braku środków finansowych, którymi dysponują placówki, na poprawę warunków technicznych (remonty, prace konserwatorskie, wymianę wyposażenia). Pomimo tego placówki oświatowo-wychowawcze są stopniowo doposażane w nowe meble i wyposażenie, tj. zakup mebli, pomocy dydaktycznych, tablic interaktywnych posiadających odpowiednie certyfikaty zgodności lub atesty.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Wprowadzenie

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej wykonuje zadania o charakterze profilaktycznym na różnych etapach procesu inwestycyjnego, zmierzające do szeroko pojętej ochrony zdrowia ludzi.

Zadania te polegają na kontroli przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego, lokalizacji inwestycji oraz jej realizacji do zakończenia i odbioru.

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2020r. było w szczególności uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz wydawanie opinii dot.:

- ▶ studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin,

- ▶ dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,

- ▶ odbiorów obiektów budowlanych.

Uczestniczono również w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć w trybie ustawy z dn. 03.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020r., poz. 283) oraz udzielano odstępstw od przepisów dot. warunków techniczno-budowlanych i bhp.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny sprawowali także rzeczoznawcy do spraw sanitarnohigienicznych.

Dane liczbowe dotyczące działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie nadzoru zapobiegawczego w 2020r. przedstawiono poniżej.

lp.	liczba zajętych stanowisk	PPIS	ŚPWIS	Rzeczoznawcy	ogółem
Strategiczne oceny oddziaływana na środowisko					
1.	Uzgodnienie dot. odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	4	122	-	126
2.	Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	47	7	-	54
3.	Opiniowanie projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	44	5	-	49
4.	Opinie o projektach m.p.z.p. i s. u. i k. z. p.	0	41	-	41

Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko					
5.	Opinia co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	391	8	-	399
6.	Wydanie opinii w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	30	0	-	30
7.	Wydanie opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	25	1	-	26
8.	Wydanie opinii przed wydaniem postanowienia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia	0	0	-	0
9.	Uzgodnienie dokumentacji projektowej, koncepcji itp.	312	0	508	820
10.	Zastosowanie rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawa, w tym w zakresie warunków technicznych	1	79	-	80
11.	Opinie o projektach planów remediacji	0	5	-	5
12.	Opinie o projektach planów rewitaliacji	0	1	-	1
13.	Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego	502	39	-	541
14.	Sprzeciw na użytkowanie obiektu (I instancja)	0	0	-	0
15.	Sprzeciw na użytkowanie obiektu (II instancja)	0	0	-	0
16.	Innych spraw	519	159	-	678
<i>RAZEM 1-15</i>		1875	467	508	2850
17.	Decyzje opłatowe I instancja /II instancja	534	12	-	546
Kontrole - wizje lokalne					
18. Ogółem		539	8	-	547
19.	w tym: obiektów w trakcie budowy	4	0	-	4
20.	Liczba spraw przejętych od PPIS przez PWIS	0	0	-	0
21.	Skargi do WSA	0	0	-	0

Tabela nr 1 Liczba stanowisk, kontroli, odbiorów, zażaleń, sprzeciwów - 2020r.

W ostatnich latach zaobserwowano zainteresowanie gmin w kierunku zmiany polityki przestrzennej i dostosowanie jej do obowiązujących wymogów. Organy administracji samorządowej sporządzają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W wielu przypadkach zmiany istniejącego zagospodarowania terenu dotyczyły przekształcenia terenów pod projektowane obiekty infrastruktury komunalnej oraz komunikacyjnej, co związane było z możliwością wykorzystania środków finansowych Unii Europejskiej. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował 41 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzen-

nego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Podstawą do wydania przedmiotowych opinii o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w każdym przypadku był projekt tego dokumentu przedłożony wraz z opracowaną, po uzgodnieniu zakresu informacji, prognozą oddziaływania na środowisko.

Postępowanie organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji niektórych planów i programów, czyli tzw. **strategiczna ocena oddziaływania na środowisko** wynika z wprowadzonej w dn. 15.11.2008r. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W trybie powyższej regulacji państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni w 2020r. dokonali 47 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozach dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wydali 44 opinie o projektach tych dokumentów.

W trybie w/w regulacji Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny:

- ▶ wydał 5 opinii o projektach tych dokumentów,
- ▶ dokonał 7 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla w/w projektów.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, dla określonych projektów dokumentów, w uzasadnionych przypadkach, ustawodawca przewidział możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z tym zapisem Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w 122 przypadkach uznał, iż można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i w tym zakresie wydał stosowne opinie.

Wnioski o odstąpieniu od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dotyczyły w szczególności strategii rozwoju powiatów i gmin, planów odnowy miejscowości, w ramach których nie przewidywano żadnych działań mogących mieć negatywny wpływ na życie i zdrowie ludzi, a jedynie skutkujących poprawą warunków życia mieszkańców, wzrostem funkcjonalności i rozwojem miejscowości.

Strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko poddawano w szczególności projekty dotyczące:

- ▶ Programów ochrony środowiska
- ▶ Programów gospodarki niskoemisyjnej
- ▶ Strategii rozwoju gmin i powiatów
- ▶ Gminnych i lokalnych programów rewitalizacji
- ▶ Programów zaopatrzenia gmin w ciepło, energię elektryczną i paliwa płynne.

Podstawowe zasady przeprowadzania **oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko** wynikają z wprowadzonej w dn. 15.11.2008r. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Stosownie do w/w regulacji, jej przeprowadzenia wymagają planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, które podzielono na:

- ▶ planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- ▶ planowane przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli właściwy organ stwierdził obowiązek przeprowadzenia oceny.

W 2020r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali ogółem:

- ▶ 391 opinii w przedmiocie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na

środowisko, a w przypadku ok. 20% wniosków uznano potrzebę jej przeprowadzenia i określono zakres raportu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko,

- ▶ 30 opinii o zakresie raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- ▶ 25 pozytywnych opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz 1 opinię negatywną w tym zakresie.

W 2020r. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał:

- ▶ 1 opinię przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach
- ▶ 8 opinii w przedmiocie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć przed wydaniem decyzji środowiskowych dokonane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczyły przede wszystkim instalacji zaopatrzenia w wodę, kanalizacji i oczyszczania ścieków oraz inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej i kolejowej.

Kolejnym ważnym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zajmowanie stanowiska dotyczącego udzielania zgody na odstąpienie od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki oraz na odstąpienie od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy (m. in. w zakresie wysokości pomieszczeń, zagłębienia pomieszczeń poniżej terenu, braku oświetlenia dziennego), zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe od drzwi i okien pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi.

W większości przypadków wnioski były zasadne pod względem formalnym i sporządzone poprawnie pod względem merytorycznym (uzasadnienie wniosku, charakterystyka pomieszczeń, rozwiązania projektowe w zakresie wentylacji, itd.). W trakcie rozpatrywania wniosków dotyczących odstępowania w obiektach istniejących dokonywano oględzin obiektów. Wnioski w zakresie usytuowania pomieszczeń stałej pracy poniżej poziomu terenu oraz zapewnienia wyłącznie oświetlenia sztucznego na tych stanowiskach podlegały uzgodnieniu z Okręgowym Inspektorem Pracy w Kielcach.

W 2020r. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zajął ogółem 79 stanowisk w zakresie jw., w tym: 1 – stanowisko negatywne, 27- decyzji o umorzeniu postępowania, 5 - postanowień o odmowie wszczęcia postępowania i 2 - opinie sanitarne.

W 2020r. zajęto łącznie 678 stanowisk w formie opinii sanitarnych na pozostałych etapach procesu inwestycyjnego, z czego państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 519, a Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny 159 stanowisk.

Dotyczyły one m.in.:

- ▶ możliwości realizacji inwestycji mieszkaniowych,
- ▶ planów remediacji i rewitalizacji,
- ▶ koncepcji projektowych, obiektów o skomplikowanej funkcji lub technologii,
- ▶ zatwierdzenia projektów ochrony radiologicznej,
- ▶ spełnienia wymagań dla placówek wsparcia dziennego w trybie art. 19 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ▶ spełnienia wymagań sanitarnych w zakładach fryzjerskich, magazynach środków ochrony roślin, innych formach wychowania przedszkolnego,
- ▶ przedsięwzięć wspomaganych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- ▶ możliwości zorganizowania imprezy masowej.

Opinie o dokumentacjach projektowych (projektach budowlanych) wydawane były wyłącznie przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych i rzeczoznawców do spraw sanitarnehigienicznych. W 2020r. wydano ogółem 820 opinii o dokumentacjach projektowych z tego ok. 40% dotyczyło obiektów istniejących ze zmianą sposobu ich użytkowania. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni uzgodnili 321 dokumentacji projektowych, a rzeczoznawcy do spraw sanitarnehigienicznych – 508.

Ważnym etapem procesu inwestycyjnego, który realizują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych. W 2020r. w województwie świętokrzyskim wydano ogółem 541 stanowisk w tym zakresie, w tym państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 502, a Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – 39.

Większość opinii wydanych przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego dotyczyło pozwolenia na użytkowanie stacji bazowych telefonii komórkowych.

Podstawą do zajęcia stanowiska było przedłożenie przez inwestora aktualnych sprawozdań z pomiarów promieniowania elektromagnetycznego w środowisku i w środowisku pracy, wykonanych przez akredytowane laboratoria pomiarowe.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny dokonywał również odbiorów obiektów, jako organ I instancji.

Spośród obiektów na szczególną uwagę zasługują następujące zadania inwestycyjne:

- ▶ Szpitalny Oddział Ratunkowy przy Szpitalu Powiatowym w Ostrowcu Świętokrzyskim
- ▶ Oddział Ortopedii w Szpitalu Powiatowym w Staszowie,
- ▶ Kieleckie Centrum Kształcenia Zawodowego w Kielcach.

Wśród obiektów zgłoszonych do odbioru przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych na szczególną uwagę ze względu na znacze-

nie dla regionu świętokrzyskiego zasługują następujące inwestycje:

- ▶ Placówka opiekuńczo-zdrowotna (dom seniora) o funkcji rehabilitacyjno-opiekuńczej w msc. Stopnica,
- ▶ Przebudowa stadionu sportowego w Busku-Zdroju,
- ▶ Zagospodarowanie terenów zielonych w m. Busko-Zdrój (budynek zaplecza sanitarno-szatniowego, parking, kompleks sportowy, fontanna, tor rowerowy dla dzieci pumtrack, ciąg pieszo-rowerowy, siłownia plenerowa i linarium, plac z fontanną podposadzkową, plac z fontanną światła, kładki nad stawem, budki łęgowe dla kaczek, platformy łęgowe dla łabędzi,
- ▶ Dom Opieki Zdrowotnej - hospicjum w Busku-Zdroju,
- ▶ Budowa obwodnicy Pińczowa,
- ▶ Rozbudowa Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie.
- ▶ Odbudowa ujęcia „Szyb Solecki” ze zmianą sposobu użytkowania obiektu na kawiarnię w m. Solec-Zdrój
- ▶ Kompleks urządzeń uzdrowiskowych w Zieleni Parkowej (tężnia, pijalnia uzdrowiskowa, oranżeria, fontanna) w Busku-Zdroju.
- ▶ Budowa mostu na Wiśle w msc. Borusowa wraz z dojazdami.
- ▶ Rozbudowa Europejskiego Centrum Bajki o park edukacyjny „Akademia Bajki” w msc. Pacanów.
- ▶ Hala produkcyjna zakładu betoniarskiego KAMAR we Włoszczowie,
- ▶ Elektrociepłownia na terenie tartaku OLCZYK w Świdnie,
- ▶ Płyta do przetwarzania kompostu na składowisku odpadów we Włoszczowie,
- ▶ Rozbudowa budynku produkcyjnego zakładu mleczarskiego OSM we Włoszczowie,
- ▶ Dom Opieki Społecznej w miejscowości Parszów, gm. Wąchock,
- ▶ Dwa baseny napowietrzne wraz z obiektami towarzyszącymi przy ul. Szkolnej 14 w Starachowicach,
- ▶ Ośrodek Rehabilitacji Diennej w budynku Szkoły Podstawowej w msc. Mirzec,
- ▶ Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w msc. Krynki, gm. Brody
- ▶ Budynek szkoły podstawowej w msc. Bedlno, gm. Końskie
- ▶ Przebudowa budynku stacji uzdatniania wody w Radoszycach.
- ▶ Sala gimnastyczna w szkole w msc. Drugnia, gm. Pierzchnica
- ▶ Świetlica wiejska w msc. Skorzeszyce, gm. Górno
- ▶ Oczyszczalnia ścieków w msc. Korczyn, gm. Strawczyn
- ▶ Centrum Komunikacji PKS w Kielcach, ul. Czarnowska

- ▶ Rozbudowa szkoły o część sportowo - dydaktyczną w msc. Niestachów, gm. Daleszyce
- ▶ Sala widowiskowa z zapleczem WDK w Kielcach, ul. Ściegiennego
- ▶ Komisariat Policji w msc. Chmielnik
- ▶ Budowa jednojezdniowej drogi krajowej 74, łączącej DK9 i DK74 w ramach zadania „Budowa obwodnicy Opatowa S74 i DK9”,
- ▶ Budowa instalacji fotowoltaicznych w miejscowościach: Brzozowa, Teofilów, Bronisławów, Julianów w gminie Tarłów, Jasice, Drygulec, Ługi w gminie Wojciechowice, Wyszmontów, Czachów, Gliniany w gminie Ożarów oraz Ujazd i Iwaniska w gminie Iwaniska
- ▶ Budowa nowoczesnej instalacji dozowania paliw alternatywnych do kalcynatora przy produkcji cementu i instalacji transportu popiołów lotnych do młynów cementu na terenie cementowni Ożarów.

W toku prowadzonego postępowania działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadziły do wyeliminowania ewentualnych uchybień i nieprawidłowości.

W 2020r. w woj. świętokrzyskim nie wniesiono sprzeciwu na użytkowanie obiektu w trybie art. 28 ustawy z dnia 14.03.1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Przeprowadzono ogółem 547 kontroli obiektów w zakresie nadzoru zapobiegawczego (wizji lokalnych), w tym 4 kontrole dotyczyły przeglądów inwestycji w trakcie realizacji. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni przeprowadzili 539 kontroli, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – 8 kontroli.

Na ogólną ilość kontroli składają się kontrole przeprowadzone w ramach przeglądów obiektów w trakcie realizacji i odbiorów obiektów oddawanych do użytkowania oraz wizje lokalne dokonywane głównie na etapie wydawania opinii dotyczących zmiany sposobu użytkowania obiektów oraz udzielania odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych.

Podobnie jak w latach ubiegłych, podczas kontroli inwestycji w trakcie realizacji zwracano szczególną uwagę na:

- ▶ uzyskanie wszystkich wymaganych opinii i uzgodnień,
- ▶ rodzaj stosowanych materiałów budowlanych,
- ▶ zgodność realizowanej inwestycji z dokumentacją projektową (w kontekście rodzaju i charakteru ewentualnych odstępstw).

Ze względu na potrzebę likwidacji barier architektonicznych sprawdzano sposób dostosowania obiektów dla potrzeb osób niepełnosprawnych (ustępy, drzwi, pochyty do rąk, itp.).

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska nakłada na państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomia-

rów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, które są składane przez prowadzącego daną instalację. W 2020r. zweryfikowano 354 sprawozdania z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, 194 wnioski dotyczyły zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których funkcjonowanie nie stwarza zagrożeń zdrowotnych. W 2020r. wpłynęło 11 wniosków dotyczących zakończenia eksploatacji stacji bazowej.

W 2020r. kontynuowana była współpraca z organami samorządowymi, inspekcjami kontrolnymi oraz innymi jednostkami.

Powyższe dotyczyło współpracy z:

1. Państwową Inspekcją Pracy w zakresie postępowania na etapie uzyskiwania odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych.
2. Wojewodą Świętokrzyskim i Samorządem Województwa Świętokrzyskiego w zakresie opiniowania programów z zakresu ochrony środowiska i pokrewnych o zasięgu wojewódzkim.

Wnioski

Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczyła kontroli pod kątem zapewnienia właściwego stanu sanitarno-zdrowotnego w nowo realizowanych obiektach takich jak: obiekty żywnościowo-żywnościowe, obiekty służby zdrowia, obiekty oświaty, zakłady pracy, obiekty typu komunalnego. Oceniając stan sanitarny obiektów na różnych etapach ich realizacji, należy zauważyć, że ich standardy stale wzrastają. Inwestorzy pozyskują fundusze unijne, wzrasta świadomość inwestorów w zakresie dostosowania obiektów do obowiązujących wymogów.

Mając na uwadze ochronę zdrowia publicznego, w ramach prowadzonych postępowań oraz uzgodnień w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zwracano szczególną uwagę na następujące zagadnienia:

- ▶ właściwe projektowanie i wykonanie instalacji wodociągowych (m.in. sposób zabezpieczenia przewodów wodociągowych przebiegających w pobliżu sieci kanalizacyjnych oraz zbiorników na nieczystości płynne i gnojowników, wyposażenie przyłączy wodociągowych w zawory antyskażeniowe, dezynfekcja uruchamianych instalacji sieci wodociągowych, wyniki badania wody),
- ▶ właściwe projektowanie i wykonywanie pod kątem sanitarno-higienicznym instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych (m.in. na podstawie protokołów sprawności instalacji),
- ▶ prawidłowe usuwanie, gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, w tym pochodzenia medycznego, w sposób niezagrażający życiu i zdrowiu ludzi,

- ▶ zabezpieczenie środowiska wodnego i gleby przed wodami opadowymi, potencjalnie zanieczyszczonymi substancjami ropopochodnymi (urządzenia oczyszczające),
- ▶ zapewnienie właściwych warunków sanitarno-zdrowotnych w miejscach pobytu ludzi (zamieszkania i przebywania), a także odpowiednich warunków pracy osobom zatrudnionym w zakładach pracy,
- ▶ ochronę ludzi przed nadmiernym oddziaływaniem czynników środowiska pracy (hałas, zanieczyszczenie powietrza) poprzez egzekwowanie rozwiązań technicznych i odpowiednich materiałów budowlanych w celu dotrzymania normatywnych wartości dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- ▶ ochronę ludzi przed uciążliwościami środowiskowymi poprzez oddzielenie obszarów prze-

znaczonych pod budownictwo mieszkaniowe od obszarów przemysłowych, egzekwowanie skutecznych rozwiązań z zakresu ochrony środowiska, w tym:

- zabezpieczenie ludności przed uciążliwością hałasową,
- zabezpieczenie ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym (np. zachowanie odpowiednich odległości),
- zabezpieczenie ludności przed wpływem zanieczyszczenia powietrza (prawidłowe parametry emitorów, urządzenia oczyszczające),
- właściwą gospodarkę wodno-ściekową (zaopatrzenie ludności w wodę do picia).

Poniżej przedstawiono analizę porównawczą stanowisk zajętych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych i Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w latach 2018-2020 w ujęciu tabelarycznym.

	2018 r.		2019 r.		2020 r.	
	PPIS	ŚPWIS	PPIS	ŚPWIS	PPIS	ŚPWIS
ILOŚĆ SPRAW OGÓŁEM	1949	1071*	1700	1036*	1875	975*
UZGODNIENIE DOK. PROJ.*	364	517*	323	595*	312	508*
KONTROLE	755	31	705	42	539	8
ODBIORY	584	30	575	35	502	39
ODSTĘPSTWA	0	109	0	112	1	79
SOOŚ	151	245	114	137	95	175
OOŚ	408	2	334	8	446	9

*- dot. uzgodnień ŚPWIS i rzeczoznawców

Wynika z tego, iż stan epidemii nie miał istotnego wpływu na zmniejszenie ilości zajętych stanowisk. W 2020r. sumarycznie zajęto o 114 stanowisk więcej niż w 2019r., z czego:

- PPIS – o 175 więcej,
- ŚPWIS o 25 więcej
- rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych – o 86 mniej.

Podsumowanie

W ramach profilaktyki inwestycyjnej podejmowane będą nadal działania w zakresie:

- ▶ opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego, inspirując działania organów administracji samorządowej w zakresie uporzędowania gospodarki wodno-ściekowej oraz właściwego zagospodarowania terenów z punktu widzenia ochrony zdrowia,

- ▶ opiniowania przedsięwzięć na etapie przed wydaniem decyzji środowiskowych, przyczyniając się do zabezpieczenia życia i zdrowia ludzi przed ewentualnym negatywnym oddziaływaniem tych inwestycji,
- ▶ uzgadniania dokumentacji projektowych, zapewniając właściwe warunki sanitarno-zdrowotne w miejscach pobytu ludzi (zamieszkania i przebywania), a także odpowiednie warunki pracy osobom zatrudnionym w zakładach pracy,
- ▶ kontroli obiektów w trakcie realizacji i na etapie odbioru inwestycji, przyczyniając się do eliminowania nieprawidłowości w zakresie sanitarnohigienicznym, jak również zapewnienia pełnego dostosowania obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA

Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej w roku 2020 realizowana była zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia. Określa on główne kierunki działań zmierzających do poprawy zdrowia wszystkich mieszkańców naszego kraju. Realizowano ogólnopolskie programy edukacyjne oraz interwencje nieprogramowe.

Ogólnopolskie programy edukacyjne

Program edukacyjny:
„ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodych ludzi wchodzących w dorosłe życie. Program skierowany jest do młodzieży w wieku 15-19 lat, ale zawiera również elementy angażujące rodziców. Łącznie programem objęto 46 placówek szkolnych, 2173 uczniów oraz 1140 rodziców. W ramach programu przeprowadzono tematyczne spotkania edukacyjne dla uczniów Liceum Ogólnokształcącego. W spotkaniach wzięło udział 200 uczniów.

Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej:
„Czyste powietrze wokół nas”.

Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed

narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. Program skierowany do dzieci w wieku przedszkolnym - 5,6 lat, ich rodziców lub opiekunów. Programem objęto 158 placówek, 4141 dzieci i 2203 rodziców.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów, skierowany jest do dzieci w wieku 9-10 lat oraz ich rodziców. W programie w woj. świętokrzyskim uczestniczyło 1610 uczniów, 1399 rodziców ze 112 placówek szkolnych.

Ogólnopolski Program Ekologiczny dla przedszkoli: „Skąd się biorą produkty ekologiczne” – edycja pilotażowa.

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa

ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program skierowany jest do dzieci przedszkolnych w grupie wiekowej 5,6 lat. W pilotażowej edycji programu udział wzięło w woj. świętokrzyskim 105 placówek przedszkolnych, 3012 dzieci, 1530 rodziców, 197 nauczycieli.

Wojewódzkie programy edukacyjne

Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Program profilaktyki palenia tytoniu skierowany jest do uczniów starszych klas szkół podstawowych (IV-VIII). Celem głównym programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród uczniów. Programem w woj. świętokrzyskim objętych zostało 4769 uczniów, 1904 rodziców ze 110 placówek szkolnych.

Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę”

Nie pal przy mnie, proszę
Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych

Program profilaktyki palenia tytoniu skierowany jest do uczniów klas I-III szkół podstawowych. Celem głównym programu jest zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie

tytoniu. W programie w woj. świętokrzyskim wzięło udział 4519 uczniów klas I-III, 2329 rodziców ze 126 szkół podstawowych.

Program zakażeń HBV i HCV pt: „Podstępne WZW”

Program przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Celem programu jest upowszechnienie wiedzy dot. wirusowego zapalenia wątroby typu B i C.

W ramach programu przeprowadzono szkolenie dla szkolnych i powiatowych koordynatorów programu z udziałem przedstawiciela Fundacji. W programie w woj. świętokrzyskim wzięło udział 3226 uczniów, 40 nauczycieli z 40 placówek szkolnych.

Program edukacyjny: „Znamię! Znam je?”

Celem programu jest upowszechnienie wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych.

W ramach programu przeprowadzono szkole-

nie dla szkolnych i powiatowych koordynatorów programu z udziałem przedstawiciela Fundacji oraz lekarza onkologa. W programie w woj. świętokrzyskim wzięło udział 3639 uczniów, 46 nauczycieli z 48 szkół.

Program edukacyjny: „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”

Celem programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy. Skierowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, rodziców i opiekunów uczniów oraz kadry pedagogicznej.

W programie w woj. świętokrzyskim wzięło udział 2347 uczniów, 1031 rodziców, 232 nauczycieli z 28 placówek szkolnych.

Interwencje nieprogramowe

Działania antytytoniowe

W ramach profilaktyki tytoniowej współpracowano z mediami:

- udzielono trzech wywiadów dla TVP 3 Kielce (w tym z okazji Światowego Dnia bez Tytoniu),
- udzielono dwóch wywiadów dla Radio Kielce,
- uczestniczono w akcji profilaktycznej w ramach Światowego Dnia Walki z Rakiem w Świętokrzyskim Centrum Onkologii,

- przeprowadzono wykłady dot. e-papierosów podczas konferencji w Staszowie oraz Ostrowcu Św. dla nauczycieli, dyrektorów szkół i uczniów oraz podczas spotkania edukacyjnego dla studentów Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w których uczestniczyło 674 osoby.

Interwencje wynikające z sytuacji epidemiologicznej

- spotkanie edukacyjne dla słuchaczy Uniwersytetu III Wieku Jana Kochanowskiego w Kielcach dotyczące profilaktyki chorób zakaźnych, w tym koronawirusa dla 70 osób,
- akcja profilaktyczna dot. profilaktyki koronawirusa dla petentów Narodowego Funduszu Zdrowia,
- wywiady dla Radio Kielce, Eska, RMF Max, Wawa oraz Gazety Lokalnej: Echo Dnia".

Promocja zdrowego stylu życia

W ramach promowania zdrowego stylu życia przeprowadzono następujące działania:

- zajęcia dla uczniów uczęszczających do Świetlicy Szkolnej Szkoły Podstawowej Nr 27 dot. profilaktyki próchnicy zębów – 56 uczestników,
- udzielono wywiadu dla TVP 3 Kielce dot. Światowego Dnia Otyłości.

Wnioski

- Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizowana była zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia. Realizowano programy ogólnopolskie, programy wojewódzkie oraz interwencje nieprogramowe. Przeważającą liczbę podejmowanych interwencji stanowiły działania związane z sytuacją epidemiologiczną – pandemią COVID-19. Odbiorcami naszych działań profilaktycznych były zróżnicowane grupy społeczeństwa.
- Nasze przedsięwzięcia miały na celu poszerzenie wiedzy poprzez edukację prowadzoną różnorodnymi metodami dostosowanymi do potrzeb i oczekiwań odbiorców, zachęcanie do właściwych zachowań prozdrowotnych, dążenie do kształtowania pozytywnych zmian postaw, propagowanie zdrowego stylu życia i motywowanie do podwyższenia jakości życia społeczności woj. świętokrzyskiego w trudnej sytuacji epidemiologicznej pandemią COVID-19.